

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

OKTAY AKBAL'IN TEDİRGİN ADLI ÖYKÜSÜNDE
CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tülay GÜLEN

Danışman

Doç. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

BURSA 2007

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 700541001 numaralı Tülay GÜLEN'in hazırladığı "Oktay AKBAL'ın Tedirgin adlı öyküsünde cümleler arası anlam ilişkileri" konulu Yüksek Lisans Tezi / Çalışması ile ilgili tez savunma sınavı,/...../ 20.... günü -saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının(başarılı/başarısız) olduğuna(oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Üye (Tez Danışmanı)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üniversitesi

Ana Bilim Dalı Başkanı

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

...../...../ 20.....

Enstitü Müdürü

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖZET

Yazar : Tülay Gülen
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı :
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XVI+206
Mezuniyet Tarihi : ... / ... / 2007
Tez Danışman(lar)ı : Doç. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

OKTAY AKBAL'IN “TEDİRGİN” ADLI ÖYKÜSÜNDE CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

1960'lara kadar dilbilimsel araştırmalar cümle düzeyi ile sınırlı kalmıştır. Fakat dilin işleyişini açıklamada cümlenin yetersizliğini savunan bazı araştırmacılar dilbilimsel araştırmaların cümleyi aşan bir yapı içinde, metin düzeyinde yapılması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Bu nedenle 1960'lardan sonraki genel eğilim cümle düzeyini aşan dilin daha büyük birimleri üzerinde çalışma yönünde olmuştur. Metin üzerinde çalışan araştırmacılar o tarihten başlayarak birbirinden değişik yöntemler geliştirmişler, kuramsal yaklaşımlar metne yeni açılardan bakılabileceğini göstermiştir. Metne değişik bakış açılarından biri de “cümleden büyük birlikler” adlı çalışmalardır. Bu çalışmanın amacı, cümleden büyük birlikler adlı çalışmaların yöntemlerini kullanarak bir metnin anlamsal dünyasını çözümlemektir. Bu amaçla Oktay Akbal'ın “Tedirgin” adlı öyküsü seçilmiş ve öyküyü oluşturan cümleler arası anlam bağları ortaya konmuştur. Anlamsal bağların ortaya konmasıyla birlikte hem metnin genel işleyişi görülmüş hem derinlere gömülmüş asıl anlamlar ortaya çıkmış hem de metni oluşturan parçaların nasıl bir dilsel örgü oluşturdukları göz önüne serilmiştir. Ayrıca anlamsal bağlantıyı sağlayan unsurlardan biri olan mekân bağının öykü kahramanının psikolojisini açıklamada önemli rol oynadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler

Cümleden Büyük Birlik Derin Yapı Gösterge
Mini Cümleden Büyük Birlik Yüzey Yapı

ABSTRACT

Yazar : Tülay Gülen
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı :
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XVI+206
Mezuniyet Tarihi : ... / ... / 2007
Tez Danışman(lar)ı : Doç. Dr. Kerime Üstünova

MEANING RELATIONS BETWEEN SENTENCES IN THE STORY OF OKTAY AKBAL WHICH IS CALLED TEDİRGİN

Linguistic studies stayed limited to the sentence level till 1960s. But some researchers who asserted that the sentence was insufficient to explain function of the language suggested that linguistic researches must be carried out within a structure beyond a sentence, at the level of text. Therefore the general inclination after 1960s was towards working on the greater units of the language beyond the sentence level. The researchers working on the text has developed a variety of methods since that time, and the hypothetical approaches has proved that the text can be looked at from new points of view. One of these points of view to the text is the studies named “major unit than sentence”. The purpose of this study is to analyze the semantic world of a text, using the methods of the studies named “major unit than sentence”. With this aim, Oktay Akbal’s narrative named “TEDİRGİN” was nominated and the semantic relations between the sentences comprising the narrative were set forth. Along with setting forth the semantic relations, either the general function of the text was understood or the essential meanings hidden far away into dept were revealed or how the parts forming the text form a linguistic texture were shown. Moreover, it was shown how such an important role the space relation plays in explaining the psychology of the fiction character which is one of the elements ensuring semantic relation.

Key Words

Major unit than sentence Deep structure sign
Mini major unit than sentence Surface structure

ÖNSÖZ

Kişiler arası iletişimi sağlayan ve bilişsel etkilere yol açan dilin nasıl bir sistem olduğu, özellikle 1950’li yıllardan itibaren dilbilimsel açıdan sorgulanmaya başlamıştır. Dil, kendisini oluşturan öğeleri arasında anlamsal ve biçimsel ilişkilerin olduğu bir dizge, bir sistem olarak düşünülmüştür. 1960’lara kadar dilbilimsel araştırmalar cümle düzeyi ile sınırlı kalırken, 1960’lardan sonra daha çok cümle üstü birimler üzerinde çalışılmaya başlanmıştır. Özellikle yetmişli yıllar cümle üstü birimler üzerindeki çalışmaların doruk noktasını oluşturmuştur. Cümleden büyük birliklerin çıkış noktasını da bir düşüncenin anlatımında tek bir cümlenin yetersiz olduğu, eksiksiz önermeye ulaşmak için cümle üstü birimlerden yola çıkılması gerektiği fikri oluşturmuştur. Bu çalışma, cümleler arası anlam ilişkilerini inceleyerek metni oluşturan parçaların nasıl bir bütünlük meydana getirdiğini gösterme amacındadır. Diğer bir deyişle çalışmadaki amaç, metnin anlamsal dünyasını çözümleyebilmek için onun örgüsünü oluşturan parçaların aralarındaki anlam bağlarını ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşmak için Oktay Akbal’ın “Tedirgin” adlı öyküsü seçildi ve savunulan fikirler, öykü üzerinde yapılan uygulamalar doğrultusunda kanıtlanmaya çalışıldı.

Diğer yandan bu çalışmanın bilimsel boyutundan başka bir de oluşum sürecinden de söz etmeden geçemeyeceğim. Bu çalışma, benim için akademik anlamı olan bilimsel bir çalışmanın ötesinde çok uzun bir yoldu. Bu yolda, bana yalnız başıma olmadığımı hissettiren değerli insanlara ne kadar teşekkür etsem azdır. Öncelikle bana her anlamda destek olan, bilgi ve akademik disipliniyle her zaman örnek olan danışman hocam Doç Dr. Kerime Üstünova’ya teşekkür ederim. Ayrıca Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Coşkun Ak, başta olmak üzere, üzerimde emeği geçen bölümdeki diğer hocalarıma ve üzüldüğümde beni gülümsetebilmek için elinden gelen her şeyi yapan bana manevi anlamda destek veren Yard. Doç. Dr. Hülya Taş’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu yolculukta bana destek olan bir kişi daha var ki ona duyduğum minnettarlığı anlatmaya kelimeler yetmez. O, her düştüğümde ayağa kalkmama yardımcı olan, tutunacak dalım kalmadığında elleri daima bana uzanık olan en iyi arkadaşım, tek ve gerçek dostum Aslıhan Yıldırım. Minnettar olduğum bir diğer değerli kişi ise sağlığımın bozulmaya başladığı dönemde tekrar sağlığıma kavuşmam için elinden gelen desteği ve yardımı sağlayan doktorum. Ailem başta olmak üzere, üzerimde emeği geçen herkese sonsuz şükran duyduğumu bir kez daha belirterek önsözün son sözlerini bitiriyorum.

TÜLAY GÜLEN

BURSA

2007

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Dile ve Dilbilim Kuramlarına Genel Bir Bakış.....	3
2. Metne Kuramsal Yaklaşımlar.....	12
3. Cümleden Büyük Birlikler.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

1. I. CBB.....	21
1. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	26
1. 2. Eksilteleri Tamamlama.....	27
1. 2. 1. Boşlukları Gösterme.....	27
1. 2. 1. 1. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	33
1. 2. 1. 2. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	39
1. I. CBB.....	46
1. 1. I. CBB'nin Giriş Bölümü.....	46
2. I. MCBB.....	46
2. 1. I. MCBB'nin Birinci Aşaması.....	46
2. 2. I. MCBB'nin İkinci Aşaması.....	47
3. II. MCBB.....	48
4. III. MCBB.....	49

4. 1. III. MCBB Giriş Bölümü.....	49
4. 1. 1. Birinci Aşama.....	50
4. 1. 2. İkinci Aşama.....	51
5. IV. MCBB.....	52
6. I. CBB'nin Sonuç Bölümü.....	52
1. I. CBB.....	55
1. 1. I. CBB'nin Giriş Bölümü.....	55
1. 1. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:.....	55
1. 1. 2. Eksilteleri Tamamlama.....	55
1. 1. 2. 1. Boşlukları Gösterme.....	55
1. 1. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	56
1. 1. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	56
1. 1. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	57
1. 1. 3. 1. Ortak Kişi.....	57
1. 1. 3. 2. Ortak Zaman.....	58
1. 1. 3. 2. 1. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler.....	59
1. 1. 3. 2. 2. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler.....	59
1. 1. 3. 3. Ortak Mekan.....	60
1. 1. 3. 4. Parça-Bütün / Genel-Özel / Soyut-Somut İlişkileri.....	61
1. 1. 3. 5. Tekrarlar.....	61
1. 1. 3. 5. 1. Sıfır Tekrarlar.....	61
1. 1. 3. 5. 2. Tam Tekrarlar.....	62
1. 1. 3. 5. 2. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar.....	62
1. 1. 3. 5. 2. 2. Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar.....	62
1. 1. 3. 5. 3. Eksik Tekrarlar.....	62
1. 1. 3. 6. Karşıtlık İlgisi.....	62

1. 1. 3. 7. Sebep-Sonuç İlişkileri.....	62
1. 1. 3. 8. Öncelik-Sonralık İlişkileri.....	63
2. I. MCBB.....	63
2. 1. Birinci Aşama.....	63
2. 1. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	63
2. 1. 2. Eksilteleri Tamamlama.....	64
2. 1. 2. 1. Boşlukları Gösterme.....	64
2. 1. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	64
2. 1. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	65
2. 1. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	66
2. 1. 3. 1. Ortak Kişi.....	66
2. 1. 3. 2. Ortak Zaman.....	66
2. 1. 3. 3. Ortak Mekân.....	68
2. 1. 3. 4. Aynı Kavram Alanına Giren İfadeler.....	69
2. 1. 3. 5. Karşıtlık İlgisi.....	70
2. 1. 3. 6. Tekrarlar.....	70
2. 1. 3. 6. 1. Sıfır Tekrarlar.....	70
2. 1. 3. 6. 2. Tam Tekrarlar.....	70
2. 1. 3. 6. 2. 1. Sözcüklerle Yapılan Tam Tekrarlar.....	70
2. 1. 3. 6. 2. 2: Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar.....	71
2. 1. 3. 7. Soru-cevap İlişkisi.....	71
2. 1. 3. 8. Birinci Aşamada Anlatılanlar (Konu).....	72
2. 1. 3. 9. Birinci Aşama Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri.....	72
2. 2. I. MCBB'nin İkinci Aşaması.....	74
2. 2. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	74
2. 2. 2. Eksilteleri Tamamlama.....	75

2. 2. 2. 1. Boşlukları Gösterme.....	75
2. 2. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	75
2. 2. 2. 3: Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	76
2. 2. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	77
2. 2. 3. 1. Ortak Kişi.....	77
2. 2. 3. 2. Ortak Zaman.....	77
2. 2. 3. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler.....	79
2. 2. 3. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler.....	79
2. 2. 3. 2. 3. Geniş Zamana Gönderme Yapan Cümleler.....	79
2. 2. 3. 2. 4. Çıkarım Cümleleri.....	79
2. 2. 3. 3. Ortak Mekân.....	79
2. 2. 3. 4. Parça-Bütün İlişkisi.....	80
2. 2. 3. 5. Aynı Kavram Alanına Giren İfadeler.....	82
2. 2. 3. 6. Tekrarlar.....	82
2. 2. 3. 6. 1. Sıfır Tekrarlar.....	82
2. 2. 3. 6. 2. Eksik Tekrarlar.....	82
2. 2. 3. 6. 3. Tam Tekrarlar.....	83
2. 2. 3. 6. 3. 1: Sözcük ve Sözcük Öbeği Düzeyinde Tam Tekrarlar.....	83
2. 2. 3. 6. 3. 2: Ek Düzeyinde Tam Tekrarlar.....	83
2. 2. 3. 7. İkinci Aşamada Anlatılanlar (Konu).....	83
2. 2. 3. 8. İkinci Aşama.....	84
2. 3. Birinci Aşama ile İkinci Aşama Arasındaki Bağlantı.....	85
2. 4. I. MCBB ile I. CBB'nin Giriş Bölümü Arasındaki Bağlantı.....	86
3. II. MCBB.....	88
3. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	88
3. 1. 1. Eksilteleri Tamamlama.....	90

3. 1. 1. 1. Boşlukları Gösterme.....	90
3. 1. 1. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	91
3. 1. 1. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	93
3. 1. 2. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	95
3. 1. 2. 1. Ortak Kişi.....	95
3. 1. 2. 2. Ortak Zaman.....	95
3. 1. 2. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler.....	97
3. 1. 2. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler.....	98
3. 1. 2. 2. 3. Geniş Zamana Gönderme Yapan Cümleler.....	99
3. 1. 2. 3. Ortak Mekân.....	99
3. 1. 2. 4. Parça-Bütün İlişkileri.....	100
3. 1. 2. 5. Tekrarlar.....	102
3. 1. 2. 5. 1. Sıfır Tekrarlar.....	102
3. 1. 2. 5. 2. Eksik Tekrarlar.....	103
3. 1. 2. 5. 3. Tam Tekrarlar.....	103
3. 1. 2. 6. II. MCBB’de Anlatılanlar (Konu).....	103
3. 1. 2. 7. II. MCBB’de Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri.....	104
3. 2. II. MCBB ile I. MCBB Arasındaki Bağlantı.....	106
3. 3. II. MCBB ile I. CBB’nin Giriş Bölümü Arasındaki Bağlantı.....	108
4. III. MCBB.....	110
4. 1. Giriş Bölümü.....	110
4. 1. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	110
4. 1. 2. Eksilteleri Tamamlama / Boşlukları Gösterme.....	110
4. 1. 2. 1. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	110
4. 1. 2. 2. Zamirlerle giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	110
4. 1. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	111

4. 1. 3. 1. Ortak Kişi.....	111
4. 1. 3. 2. Ortak Zaman.....	111
4. 1. 3. 3. Ortak Mekân.....	111
4. 1. 3. 4. Tekrarlar.....	111
4. 1. 3. 4. 1. Sıfır Tekrarlar.....	111
4. 1. 3. 4. 2. Tam Tekrarlar.....	111
4. 2. Birinci Aşama.....	112
4. 2. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	112
4. 2. 2. Eksilteleri Tamamlama.....	113
4. 2. 2. 1. Boşlukları Gösterme.....	113
4. 2. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	115
4. 2. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	116
4. 2. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	118
4. 2. 3. 1. Ortak Kişi.....	118
4. 2. 3. 2. Ortak Zaman.....	118
4. 2. 3. 2. 1. Geçmiş Zamana Gönderme Yapan Cümleler (Öyküleme Zamanı Odaklı).....	118
4. 2. 3. 2. 2. İçinde Bulunulan Ana Gönderme Yapan Cümleler (Öykü Zamanı Odaklı).....	119
4. 2. 3. 2. 3. Geniş Zamana Gönderme Yapan Cümleler.....	119
4. 2. 3. 3. Ortak Mekân.....	120
4. 2. 3. 4. Tekrarlar.....	120
4. 2. 3. 4. 1. Sıfır Tekrarlar.....	120
4. 2. 3. 4. 2. Tam Tekrarlar.....	121
4. 2. 3. 4. 2. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar.....	121
4. 2. 3. 4. 2. 2. Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar.....	121

4. 2. 3. 4. 3. Eksik Tekrarlar.....	121
4. 2. 3. 4. 3. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Eksik Tekrarlar.....	121
4. 2. 3. 4. 3. 2. Eklerle Yapılan Eksik Tekrarlar.....	122
4. 2. 3. 5. Karşıtlık İlgisi.....	122
4. 2. 3. 6. Aynı Kavram Alanına Giren Birimler.....	122
4. 2. 3. 7. Soru-Cevap İlişkisi.....	122
4. 2. 3. 8. III. MCBB'nin Birinci Aşamasında Anlatılanlar (Konu).....	123
4. 2. 3. 9. Birinci Aşamada Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri.....	124
4. 3. III. MCBB'nin İkinci Aşama.....	126
4. 3. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	126
4. 3. 2 Eksilteleri Tamamlama.....	126
4. 3. 2. 1. Boşlukları Gösterme.....	126
4. 3. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	127
4. 3. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	128
4. 3. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	128
4. 3. 3. 1. Ortak Kişi.....	128
4. 3. 3. 2. Ortak Zaman.....	129
4. 3. 3. 2. 1. Öykü zamanı Odaklı Cümleler.....	129
4. 3. 3. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler.....	129
4. 3. 3. 3. Ortak Mekân.....	130
4. 3. 3. 4. Tekrarlar.....	130
4. 3. 3. 4. 1. Sıfır Tekrarlar.....	130
4. 3. 3. 4. 2. Tam Tekrarlar.....	130
4. 3. 3. 4. 2. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar.....	130
4. 3. 3. 4. 2. 2. Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar.....	131
4. 3. 3. 4. 3. Eksik Tekrarlar.....	131

4. 3. 3. 4. 3. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Eksik Tekrarlar.....	131
4. 3. 3. 4. 3. 2. Eklerle Yapılan Eksik Tekrarlar.....	134
4. 3. 3. 5. Soru-Cevap İlişkisi.....	134
4. 3. 3. 6. İkinci Aşamada Anlatılanlar (Konu).....	135
4. 3. 3. 7. İkinci Aşamada Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri.....	136
4. 4. İkinci Aşama ile Birinci Aşama Arasındaki Bağlantı.....	137
4. 5. III. MCBB ile II. MCBB Arasındaki Bağlantı.....	137
4. 6. III. MCBB İle I. CBB'nin Girişi Arasındaki Bağlantı.....	138
5. IV. MCBB.....	139
5. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	139
5. 1. 1. Eksilteleri Tamamlama.....	140
5. 1. 1. 1. Boşlukları Gösterme.....	140
5. 1. 1. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	140
5. 1. 1. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	140
5. 1. 2. Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	141
5. 1. 2. 1. Ortak Kişi.....	141
5. 1. 2. 2. Ortak Zaman.....	141
5. 1. 2. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler.....	141
5. 1. 2. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler.....	141
5. 1. 2. 3. Ortak Mekân.....	141
5. 1. 2. 4. Tekrarlar:.....	142
5. 1. 2. 4. 1. Sıfır Tekrarlar.....	142
5. 1. 2. 4. 2. Eksik Tekrarlar.....	142
5. 1. 2. 4. 3. Tam Tekrarlar.....	142
5. 1. 2. 5. Karşıtlık İlgisi.....	142
5. 1. 2. 6. IV. MCBB'de Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri.....	143

5. 2.	IV. MCBB ile III. MCBB Arasındaki Bağlantı.....	143
5. 3.	IV. MCBB ile II. MCBB Arasındaki Bağlantı.....	144
5. 4.	IV. MCBB ile I. CBB'nin Giriş Bölümü Arasındaki Bağlantı.....	145
6.	I. CBB'nin Sonuç Bölümü.....	146
6. 1.	Cümlelerin Sınırlarını Belirleme.....	146
6. 1. 1.	Eksilteleri Tamamlama.....	147
6. 1. 1. 1.	Boşlukları Gösterme.....	147
6. 1. 1. 2.	Boşlukları Zamirlerle Tamamlama.....	147
6. 1. 1. 3.	Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama.....	148
6. 1. 2.	Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	149
6. 1. 2. 1.	Ortak Kişi.....	149
6. 1. 2. 2.	Ortak Zaman.....	149
6. 1. 2. 2. 1.	Öykü Zamanı Odaklı Cümleler.....	149
6. 1. 2. 2. 2.	Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler.....	149
6. 1. 2. 3.	Ortak Mekân.....	150
6. 1. 2. 4.	Tekrarlar.....	150
6. 1. 2. 4. 1.	Sıfır Tekrarlar.....	150
6. 1. 2. 4. 2.	Tam Tekrarlar.....	150
6. 1. 2. 4. 2. 1.	Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar.....	150
6. 1. 2. 4. 2. 2.	Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar.....	150
6. 1. 2. 4. 3.	Eksik Tekrarlar.....	150
6. 1. 2. 5.	Sebep-Sonuç İlişkisi.....	151
6. 1. 2. 6.	Öncelik-Sonralık İlişkisi.....	151
6. 1. 2. 7.	I. CBB'nin Sonuç Bölümünde Konu.....	151
6. 2.	I. CBB'nin Sonuç Bölümü ile MCBB'ler Arasındaki Bağlantı.....	151

7.	I. CBB.....	158
7. 1.	Cümleler Arası Anlam İlişkileri.....	158
7. 1. 1.	Ortak Kişi.....	158
7. 1. 2.	Ortak Zaman.....	158
7. 1. 3.	Ortak Mekân.....	160
7. 1. 4.	Tekrarlar.....	163
7. 1. 4. 1.	Sıfır Tekrarlar.....	163
7. 1. 4. 2.	Tam Tekrarlar.....	164
7. 1. 4. 3.	Eksik Tekrarlar.....	166
7. 1. 4. 3. 1.	Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Eksik Tekrarlar.....	166
7. 1. 4. 3. 2.	Eklerle Yapılan Eksik Tekrarlar.....	169
7. 1. 5.	Parça-Bütün / Genel-Özel / Soyut-Somut İlişkileri.....	170
7. 1. 6.	Karşıtlık İlgisi.....	175
7. 1. 7.	Sebep-Sonuç İlişkileri.....	176
7. 1. 8.	Öncelik Sonralık İlişkisi.....	176
7. 1. 9.	Aynı Kavram Alanına Giren İfadeler.....	177
7. 1. 10.	Soru-cevap İlişkisi.....	178
7. 1. 11.	I. CBB’de Giriş-Gelişme-Sonuç Bölümleri.....	180

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1.	Sonuç.....	190
2.	Kaynakça.....	203
2. 1.	Kitaplar.....	203
2. 2.	Makaleler.....	204

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
a. e	Aynı eser
a. g. e.	Adı Geçen Eser
bkz	Bakınız
C.	Cilt
CBB	Cümleden Büyük Birlik
MCBB	Mini Cümleden Büyük Birlik
çev.	Çeviren
der.	Derleyen
haz.	Hazırlayan
s.	Sayfa
S.	Sayı
TDK	Türk Dil Kurumu
vb	Ve benzeri

GİRİŞ

Son derece derin, sırlarla dolu, çok katmanlı bir yapıya sahiptir dil. O, bölük pörçük parçaların rasgele bir araya geldiği bir yığın değil, kendisini oluşturan öğelerinin, değerlerini birbirleriyle kurdukları ilişkiler sonucunda kazandıkları ve bu öğelerin birbirlerine sıkı bağlarla bağlı olduğu anlamlı bir bütün, bir değerler sistemidir. İşte bu yüzden, “*O, kendisini oluşturan parçalardan meydana gelmesine rağmen parçalarının toplamına eşit değildir yine de, parçalarının toplamından daha büyüktür.*” Dilin böylesine karmaşık yapılardan oluşmasına rağmen bir o kadar da anlamlı birimler meydana getirişi, yüzyıllar boyu araştırmacıları bu büyüğü varlığı incelemeye itmiştir.

Birçok araştırmacı tarafından büyüğü bir varlık olarak tanımlanan dilin yüzeyinde simgelediklerinin, gösterdiklerinin yanı sıra, asıl zenginliği derinlerindedir. Onu incelemeye kalktığımızda derinlerine çeker bizi. Derinlerine indikçe sırlarına tanık oluruz, görünmez yanlarını görürüz onun. Dilin derinlerine inmek, gizlerine tanık olmak, sonlulukta sonsuzluğu bulmak gibidir. Dilin büyüğü de buradan gelir; sonsuzluğu çağrıştırmasından.

İşte bizi de bu büyüğü varlık üzerinde düşünmeye iten aynı bilimsel merak olmuştur: Dilin işleyişi nasıldır?... Bu çalışmada, “Kişiler arası iletişimi sağlayan ve bilişsel etkilere yol açan dil, nasıl bir sistemdir?”, “Cümleler arası anlam bağlarını ortaya çıkarmada derin yapının rolü nedir?” gibi sorulardan yola çıkarak, bunlara bir öykü üzerinde yapılan uygulamalar doğrultusunda cevaplar bulunmaya çalışılacaktır. Metnin anlamsal dünyasını çözebilmek için onun örgüsünü oluşturan parçaların aralarındaki anlam bağlarının ortaya konması temel amaç olmakla beraber, bu bağların ortaya konması sonucunda hem metnin genel işleyişinin görüleceği hem de derinlere gömülmüş asıl anlamın daha yetkin biçimde algılanacağı savları da ispatlanmaya çalışılacaktır.

Bunlardan başka şu sorulara da yanıtlar aranacaktır. Bir cümle gurubunun, basit cümleler dizisi olmaktan çıkıp metin olabilmesi için hangi koşullar gereklidir? Diğer bir deyişle bir metnin, metin olabilmesi için onu oluşturan cümlelerin arasında nasıl bir ilişki olmalıdır? Bu ilişkilerin yoğunluğu tüm cümleler arasında aynı mıdır, yoksa kimi cümleler arasındaki anlamsal bağ diğerlerine göre daha güçlüyken kimilerinde daha mı zayıftır? Cümleden büyük birliklerin oluşumunda anlamsal bağın rolü nedir? Metindeki sezdirimlerden ve örtük yapılardan yola çıkılarak metnin derin yapısına gömülmüş anlamlara nasıl ulaşılır? Bunların yanı sıra incelenecek olan öyküde mekân bağının, öykü kahramanının psikolojisini açıklamada önemli bir etken olduğu varsayımını da ispatlama amacını gütmekteyiz.

Araştırmanın malzemesini, önceden de belirtildiği gibi öykü oluşturmaktadır. Cümleler arası anlam bağına ortaya koyarak metnin bütününe ulaşmayı ve onun genel işleyişini ortaya çıkarmaya çalışırken Kerime Üstünova'nın "cümleden büyük birlikler" adını verdiği ve kısaca CBB ile gösterdiği çalışmalarının yöntemlerinden yararlanacağız. Üstünova, bir düşüncenin anlatımında cümlenin yetersiz kaldığını, eksiksiz önermeye ancak cümleyi aşan bir yapıyla, cümleden büyük birliklerle ulaşılabileceği görüşünü savunmaktadır. Çalışma yönteminde Türkoloji'nin verilerinden yararlandığı gibi dilbilimin verilerinden de geniş ölçüde yararlanmaktadır. Biz de aynı görüşü benimsediğimizden çalışmamızda Üstünova'nın yöntemlerini kullanıp "cümleden büyük birlikler" terimini kullanacağız.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde araştırmanın doğrultuları ortaya konacak, dile ve dilbilim kuramlarına genel bir bakış açısıyla bakılacak, metne kuramsal yaklaşımlardan kısaca bahsedilecek, ayrıca cümleden büyük birlikler adlı çalışmaların yöntemleri açıklanacaktır.

İkinci bölüm, uygulamaya ayrılmıştır. Öykünün uygulama kısmında şu aşamalar takip edilecektir:

- Cümlelerin sınırları belirlenecek,
- Cümlelerdeki boşluklar gösterilecek
- Eksiklik-eksilti ayırımına gidilecek,
- Cümlelerde gösterilen eksilteler zamirlerle tamamlanacak,
- Zamirlerle tamamlanan eksilteler gerçek göstergelerle değiştirilecek
- Cümleler arası anlam bağları incelenecek
- Anlam bağlarının incelenmesiyle CBB'ler, MCBB'ler ve aşamalar belirlenecek

Üçüncü bölüm ise sonuç ve kaynakçaya ayrılacaktır.

Araştırmanın doğrultuları bölümünün bundan sonraki kısmı dilbilim kuramlarına ayrılacaktır. Bunu yapmaktaki amaç benimsenen yöntemin kaynaklarının bir kısmının bu kuramların verilerine dayanmasından ötürüdür.

BÖLÜM I

1. Dile ve Dilbilim Kuramlarına Genel Bir Bakış:

Dilbilim yeni bir inceleme alanı olmasına karşın dil, insanoğlunun var oluşundan itibaren onun zihnini çağlar boyu meşgul etmiştir. Farklı açılardan da olsa dil sorunlarıyla dilbilim öncesi dönemlerde de yoğun olarak uğraşmıştır. Milattan önceki yıllardan başlayarak dil olguları üzerinde durulmuş, böylece günümüze gelene kadar yüzyılların ürünü bir birikim meydana gelmiştir.

Dil olgusu üzerinde düşünme, milattan önce yaşamış eski Hintlilere ve Yunanlılara kadar uzanır. Özellikle eski Yunanlılar, dil üzerinde derinlemesine düşünmüşler, dili daha çok felsefe problemleriyle bağlantılı olarak ele almışlar, dil ile düşünce arasındaki ilgiye dikkat çekmişlerdir. Bunların yanında sözcükler ile bunların belirttikleri kavramlar arasındaki ilişkiler üzerinde durmuşlar, kökenbilimsel incelemelere yönelmişlerdir. Platon “Kratylos” adlı eserinde adlar ile adlandırdıkları şeyler arasında doğal bir bağ olup olmadığını sorgulayıp dilin kaynağı, doğuşu konusuna dikkat çekerken, Aristoteles dil araştırmalarını genel felsefeden ayırarak bağımsız bir dilbilgisi kurmaya yönelmiştir. Aristoteles dil konusunda çağlar boyunca geçerli görülebilecek bir geleneğin çıkış noktasını hazırlayarak dilbilgisi kavramlarının bir kısmını oluşturmuştur. Bu bağlamda dilbilgisi kavramlarının belirlenmesi, kuralların konulması daha çok Aristoteles döneminde olmuştur denilebilir.

En eski çağlardan beri düşünürlerin tartışma konusu olan dil, karmaşıklığı, genişliği ve bir o kadar da sırlarla dolu oluşuyla büyüsünden bir şey kaybetmemiştir asırlar boyu. Onun iletişimi sağlamadaki büyük rolü, düşünme edimiyle ayrılmaz bir bağa sahip oluşu ve zihinsel süreçler üzerindeki yadsınamaz etkisi dilin kendine has çok katmanlı dünyası içinde en önemli özelliklerindedir.

Konuyla ilgili olarak Macit Gökberk, dil ile zihin arasındaki ilişkiyi, “*Dil bir yandan zihnin bir anlatma aracıdır, öbür yandan da zihni yoğuran bir şeydir. Dil kalıplarını hazır bulduğumuz için, bunların içinde gizli olan mantık zihnimize biçim verir*” (Gökberk 1997: 79) şeklinde ifade etmektedir.

Bununla bağlantılı olarak “Değişen Dünya Değişen Dil” adlı kitabında Leibniz’in de görüşlerine yer veren Gökberk, Leibniz’in görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır:

“*Dil zihnin aynasıdır, düşüncesi, Leibniz’in dil anlayışının temel taşıdır. Zihin ile dil birbirine karşılıklı olarak bağlıdır: Bir yandan zihin olgunlaştıkça dil de zenginleşir. ‘Zekâca*

yükselmiş uluslar dillerini en iyi kullanırlar; buna örnek olarak Grekler, Romalılar ve Araplar gösterilebilir.’ Öbür yandan zengin, akıcı, herkesçe anlaşılır bir dil de zihnin gelişmesini sağlar. Dil nerede gelişmişse, orada bütün bilgi kollarında sivrilmiş insanlar da yetişmiştir. Zihin ile dil arasındaki bağlantıyı Leibniz, dilin temeli saydığı sözcüklerin görevi üzerinde açıklar: Sözcükler bir takım işaretlerdir. Bu işaretler, bize sadece düşüncelerimizi başkalarına bildirmek için değil, bir de kendi kendimize düşünürken de gereklidirler. Zihin bir şeyi kavradı mı hem başkaları ile konuşmada hem de düşünme ve içten kendi kendine konuşmada nesnenin yerine sözcüğü koyar. Nesnenin yerine bu sözcüğü koyma zihnin işlemlerini kolaylaştırır ve hızlandırır; çünkü zihin bunu yapmakla, düşünürken nesneyi her defasında göz önüne getirmekten kurtulur.” (Gökberk 1997: 90). Leibniz bu düşünceleriyle dilin sadece bir bildirişim aracı olmadığını aynı zamanda çok yönlü bir zihinsel faaliyet olduğunu vurgulamaya çalışmıştır.

XX. yy.’a kadar daha çok tarihselci (artsüremli) bakış ile ele alınan dil, XX. yy.’ın başında İsviçreli dilbilimci F. Saussure tarafından “yapı” olarak görülmüş ve betimlenmiştir. F. Saussure’ün öncülük yaptığı, tarihsel bakışı ikincil konumda gören, dilin belli bir süre içindeki yapısını çözümleyen ve elde edilen bulguları betimleyen görüşler, dilbilim çalışmalarının temelini oluşturmuştur. Fakat F. Saussure ve ardından gelen dilbilimcilerin dilbilim dünyasına kazandırdıklarını anlatmadan önce dilbilime önemli bir kaynak ve bir anlamda öncü olan “dil felsefesi”nin dilbilimle olan bağından kısaca bahsetmekte yarar vardır.

Dilbilimin birçok konusu dil felsefesi ile örtüşmektedir. Yaklaşımların farklılığı ise felsefenin kendine özgü bakışından kaynaklanmaktadır.

Dilbilgisinin yaklaşımından farklı olarak dilbilimin, dilin anlam yönüne eğilmesi dilin biçimsel yapısı ile anlamsal yapısı arasındaki ilişkinin varlığını gündeme getirmiştir. Felsefeye düşünmenin de yöneldiği “anlam” konusu, dilbilimcilerin düşünür, düşünürlerin dilbilimci olduğu ortak bir alanda yer almaktadır.

Aslında felsefe ve dilbilimciler aynı olguyu konu edinmişlerdir: Dil. Fark ise felsefeye düşünmenin yönteminden kaynaklanmaktadır. Felsefe ve dilbilim ilişkisine değinen Betül Çotuksöken konuyla ilgili düşüncelerini, “Özellikle yüzyılımızda ortaya çıkan ve ağırlık kazanan dilbilim çalışmalarında beliren görüşler konu üzerinde düşünenleri daha önceki dönemlerde temelleri atılan felsefe çalışmalarına götürüyor. Dilbilimcilerin düşüncelerini sıralarken açığa çıkarırken zaman zaman açık seçik bir biçimde dile getirmeseler de örtük olarak ileri sürdükleri temel savlar araştırmayı —onlar için de— ister istemez felsefe

bağlamına taşıyor. Bir bakıma dilbilimcilerin varlığı, varolana, insanın (öznenin) düşünme yetisine ilişkin dolaylı saptamaları ya da önvarsayımları, onları doğrudan olmasa da felsefe dünyasının içine sokuyor. Başka bir deyişle, bir varolan olarak dilin yapısı dilbilimcileri felsefe dünyasına girme ya da felsefede olup bitenlerden haberdar olma konusunda kıskırtıyor (Çotuksöken, 2002:182) şeklinde belirtirken felsefe ile dilbiliminin ne kadar iç içe olduğuna dikkat çekmiştir.

Dilbilim ile dil felsefesi bağına değindikten sonra dilbilimin başlı başına bir bilim dalı kimliği kazandığı yıllara dönebiliriz.

Doğal dillerin işleyişini ve yapısını inceleyen bilim dalı olarak tanımlanan “dilbilim”, on dokuzuncu yüzyıl sonlarına doğru gelişerek, insan bilimleri arasında önemli bir yere gelebilmeyi başarmıştır. Yirminci yüzyıl ise dilbilimin doruk noktaya ulaştığı bir dönemdir. Bu yüzyılda dil bilimleri alanında oldukça yoğun çalışmalar yapılmıştır. F. Saussure başta olmak üzere birçok bilim adamı ortaya attıkları kuramlarla dilbilim çalışmalarına önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Özellikle F. Saussure’ün dilbilim çalışmalarına katkısı yadsınamaz. F. Saussure, çağdaş dilbilimin kurucusu ve yapısal dilbilim akımının öncüsüdür. Ölümünden sonra öğrencilerinin ders notlarından derlenerek meydana getirilen ve yayımlanan “Genel Dilbilim Dersleri” adlı kitap çağında bir devrim yaratmıştır. F. Saussure, “Genel Dilbilim Dersleri”nde dilbilim için büyük önem taşıyan bazı kavramlar üzerinde durur. Bazı karşıtlıklara dayanan bu kavramlardan bazıları şunlardır: Dil-söz, biçim-töz, artzamanlılık-eşzamanlılık, gösteren-gösterilen.

F. Saussure dil-söz karşıtlığı üzerinde önemle durur. F. Saussure’a göre dil, dil yetisinin toplumsal yönüdür. Buna göre dil, topluma ait bir olgu olup ancak toplum içindeyken sahip olduğu değeri bulur. Diğer taraftan dil, iletişimi sağlayan en önemli olgudur. Anlaşılacağı üzere dil topluma mal olan bir olgu iken “söz” ise bireyseldir. Dili meydana getiren kuralların, o dili kullanan, konuşan insanlar tarafından uygulanmaya konması “söz” olgusunun gerçekleşmesinin göstergesidir. Belli bir toplumda tek bir dil olmasına karşın o topluluğu oluşturan kişilerin sayısı kadar “söz” vardır. Kişilerin konuşmalarındaki telaffuz farklılıkları ya da genizden konuşulması “söz” olgusunu ilgilendirir. Bu farklılıklar dil tarafından esnek olarak karşılanabilir. Ama bir kişinin sesbirimleri tersinden okuyarak “sık” yerine “kıs”, “sap” yerine “pas” demesi toplumsal iletişimi yani dili ilgilendirir. Çünkü böyle bir değişiklik anlamsal farklılığa yol açmaktadır. Sonuç olarak dil, bir kurallar sistemidir. Ve her isteyen istediği şekilde dili kullanamaz. F. Saussure’ün deyişiyle “Birey tek başına onu ne yaratabilir ne de değiştirebilir.” (F. Saussure, s.

35) Bu nedenle dilin kurallar sistemi “söz”e göre daha katıdır. İlk kez F. Saussure böyle bir ayırım yoluna gitmiştir. Onun dil-söz ayırımını yapmasının nedeni dilbilimin konusunu belirlemek içindir.

F. Saussure’ün üzerinde durduğu diğer karşıtlık, artzamanlılık- eşzamanlılık kavramlarıdır. Saussure, dilbilimin nasıl bir bakış açısıyla incelenmesi gerektiğini açıklayabilmek için artzamanlılık-eşzamanlılık ikili karşıtlığını ortaya atmıştır.

Artzamanlı inceleme, dilin zaman içinde uğradığı değişimleri esas alır. Bu açıdan artzamanlı inceleme, tarihsel dilbilim olarak da adlandırılabilir. Eşzamanlı inceleme ise dilin tarihsel sürecinin belli bir anında bir dilsel toplulukta yazılan ve konuşulan dile, yani yaşayan dile dayanır. Bir başka deyişle eşzamanlı inceleme, dilin zaman içindeki tarihsel değişimini bir kenara bırakarak dili devinimsiz olarak yakalayabildiği kısa bir zaman süreci içinde incelemeyi amaç edinir. Onun uzun zaman süreci içinde uğradığı değişikliklerle ilgilenmez. Sonuç olarak eşzamanlı inceleme dilin nasıl işlediğini ortaya koyması bakımından dilbilim araştırmaları için büyük önem taşır. Bu nedenle dillerin tarihsel süreç içinde nasıl bir değişime uğradıklarını incelemeyi önce onların işleyişlerini incelemek daha sağlıklı sonuçlar verir. Şunu da belirtmek gerekir ki F. Saussure, eşzamanlı bakış açısını benimsemekle birlikte artzamanlılığı da hiçbir zaman görmezden gelmemiştir.

F. Saussure’ün üzerinde durduğu diğer ikili karşıtlık ise töz-biçim karşıtlığıdır. Zeynel Kıran, töz ile biçim arasındaki farkı belirtmek için büyük bir mermer parçasını örnek gösterir. Kıran, düşüncelerini “*Bu mermer kitlesi, biçimi ve yapısı olmayan bir tözdür, başka bir deyişle şekilsiz ve değişikliğe uğramamış bir kitledir. Gücül olarak bu kitle birçok nesneye dönüştürülebilir, örneğin ayakta bir heykel, bir kadın bedeni, bir kuş vb... Bu tözü yontarak, sanatçı heykeltıraş ona bir biçim verir. Töz kavramı Aristo ve Skolastik geleneğinden doğmuştur*” (Kıran 2002: 123) şeklinde açıklarken bu düşünceler yukarıda bahsedildiği gibi dilbilimin dil felsefesinin verilerinden yararlandığının ve bu kaynaktan beslendiğinin de bir göstergesini oluşturmaktadır. Kıran, töz ve biçim karşıtlığı hakkındaki düşüncelerine şöyle devam etmektedir: “*F. Saussure, dilin bir biçim olarak tanımı üzerinde durur. Ona göre biçim terimi yapıyla eş anlamlıdır ve biçimi tözün karşıtı olarak görür. Biçim, bir göstergeler dizgesi olan her dile özgü algılama, oysa töz, sessel ya da anlamsal olarak yapılaşmamış yığın, bir gerçekliktir. Başka bir biçimde söylemek gerekirse, F. Saussure’a göre önceden oluşup yerleşmiş kavram yoktur; dilin ortaya çıkmasından önce hiçbir şey belirgin değildir, düşünce ya da kavram, biçimi olmayan, değişikliğe uğramamış bir yığından başka bir şey değildir. Tıpkı bir ‘bulutsu’ gibi gerçeğin algılanmasına benzer bir şekilde, anlatımın tözüne biçim veren dildir.*”

Her dil gerçeği kendine göre belirtir, toplumsal deneyim verilerini kendine göre düzenler. Böylece bir dilin biçimi, dilsel birimlerin kendi aralarındaki ilişkileriyle açıklanacaktır.”

F. Saussure’ün üzerinde durduğu diğer ikili gösteren-gösterilen kavramlarıdır. F. Saussure’ün dil göstergesi gösteren ve gösterilenden oluşur. Gösteren, biçim ve ses imgesi; gösterilense anlam ve kavram sözcükleriyle de karşılanabilir. Gösteren, dilde ses dizisi biçiminde gerçekleşir. Gösterenle gösterilen karşılıklı olarak hep birbirlerini çağrıştırırlar ve birbirlerinden ayrı düşünülemezler. F. Saussure, bu birlikteliği bir kâğıt örneğiyle açıklamıştır. Nasıl ki bir kâğıdın ön ve arka yüzünü birbirinden ayırmak mümkün değilse aynı şekilde gösterenle gösterileni de birbirinden ayırmak olası değildir.

Bu, balık göstergesi ile örneklendirilebilir: B-a-l-ı-k ses dizisini, gösterenini duyduğumuzda, zihnimize solungaçları ve kuyruğu olan suda yaşayan bir hayvan tasarımı oluşur ve bu, b-a-l-ı-k ses dizisinin zihnimizdeki imgesidir. Bu imge göstergenin gösterilen yanısıdır. Bu göstergenin gösterenini ses dizisi biçiminde duyduğumuzda, örneğin bir metinde bu sözcüğü okuduğumuzda da aynı çağrışım gerçekleşir. Doğada yani dil dışı dünyada yaşayan balığa ise gönderge adı verilir. Başka bir deyişle gönderge, gerçek dünyadaki yani doğadaki gerçek nesnenin kendisidir. Gösteren ile gösterilenden oluşan gösterge ise göndergenin dilsel dünyadaki karşılığıdır. Diğer taraftan zihnimizdeki kavrama karşılık gelen “gösterilen” elbette ki nesnenin kendisi değildir, yalnızca kavramdır. Mesela örneğimizdeki gerçek bir balık değil, sadece balık kavramıdır, tüm balıkların soyutlanmış biçimi, genel bir kavramdır.

Göstergenin bir diğer özelliklerinden biri de göstergenin göstereni ile gönderge arasında bir ilişkinin olmaması durumu olan rastlantısallıktır. Örneğin b-a-l-ı-k ses dizisinin balık denilen hayvanla hiçbir ilgisi yoktur. Bu kavramın diğer dillerde örneğin İngilizcede “fish” gibi farklı bir göstergeyle gösterilmesi de rastlantısallık görüşünü kuvvetlendirmektedir. Diğer yandan dil göstergelerinin nedensizliği, aslında toplumsal uzlaşmaya dayalıdır. Başka bir deyişle burada bir öğrenme olgusu söz konusudur. Ana dilimiz öğrenirken toplumda yaygın olan bu uzlaşmaları öğreniriz yani balığa balık dendiğini! Ve balık sözcüğünü duyduğumuzda, b-a-l-ı-k şeklindeki bu ses dizisinin zihnimizdeki balık kavramını çağrıştırmaya uzlaşımın bir sonucudur.

F. Saussure’ün gösterge kavramı hakkında verdiğimiz bilgileri Fatma Erkman-Akerson’un konuyla ilgili yorumuyla sonlandırabiliriz. Akerson, görüşlerini “*Saussure için her şey zihnimizdeki kavramla başlar, kavram oluşmadan sözcük de oluşmaz daha doğrusu kavram ve sözcük bir kâğıdın birbirinden ayrılmayan iki yüzü gibidir. Kağıdı ne kadar ince keserseniz kesin hep iki yüzü kalır. Bu bakış açısı önemlidir. Çünkü Saussure’e kadar bilim adamlarını hep*

sözcükle dış dünya arasındaki bağıntılar ilgilendirmiştir. Saussure, göstergesi bu bağlamdan çıkarmış, kendi içinde bir bütün saymış ve böylece sınırlarını çizerek tanımlamaya çalışmıştır.” (Akerson 2005: ..) diyerek görüşlerini bu cümlelerle ifade etmiştir.

Bunlardan başka F. Saussure bir de “değer” kavramı üzerinde durur. Ona göre bir dil göstergesi gerçek değerini içinde bulunduğu dizgeden alır. Diğer bir deyişle belli bir dili oluşturan dil öğeleri, diğer öğelerle kurdukları ilişkilere göre değer kazanır.

Sonuç olarak F. Saussure’ün Cenevre Üniversitesi’nde verdiği derslerden oluşan “Genel Dilbilim Dersleri” adlı yapıt, dilbilimin birçok kavramına açıklık getirmiş ve Cenevre Üniversitesi’nin yanında Prag Dilbilim Çevresi’ni, Kopenhag Okulu’nu ve daha birçok yapısal dilbilim akımını etkileyerek XX. yüzyıl dilbilimine yön vermiştir. Aslında “Genel Dilbilim Dersleri” adlı yapıtın XX. yüzyıl dilbilimine yön verdiği gibi günümüz dilbilimi ve dalları üzerinde de etkisini hala canlı bir biçimde hissettirdiği rahatlıkla söylenebilir. Bu yapıt, meydana getirildiği günden bugüne dilbilim çalışmaları için eşsiz bir kaynak olmuş ve değerinden hiçbir şey kaybetmemiştir.

Gerçekten de F. Saussure’nin dilbilim çalışmalarına katkısını ve bu alanda kendinden sonra gelen dilbilimcilere öncü olduğunu kabul etmeyen araştırmacı yoktur. Zeynel Kıran, “*İlk kez F. Saussure, dilin iç ve eşzamanlı yapısını incelemeyi önererek günümüz dilbiliminin temelini atmıştır. F. Saussure’den sonra dilin göstergesel işlevleri konusunda iki görüş ortaya çıkmıştır. Birincisi dilin temel işlevinin iletişim olduğunu savunan işlevsel dilbilim, diğeri ise, dilin soyut yapılarını incelemeyi amaçlayan üretici-dönüşümsel dilbilgisiydi. Anlambilimin karmaşık sorunları karşısında çaresiz kalan işlevsel dilbilim doğal olarak sesbilime, üretici-dönüşümsel dilbilgisi de sözdizime yönelmiştir.*” (Kıran 2002: 175) şeklinde görüşlerini açıklarken F. Saussure’nin atmış olduğu adımla ardından gelen kuşaklara yeni bir yol açmış olduğunu vurgulamıştır.

F. Saussure’den sonra ortaya çıkan görüşlerden biri olan işlevsel dilbilim, dil dizgesi içindeki öğeleri ve bu öğeler arasındaki bağıntıları bildirişimdeki işlevleri açısından inceler. Buna göre hiçbir düzey tek başına anlam yaratamaz. Belli bir düzeye bağlı bir birim, ancak bir üst düzeye katılabilirse bir anlam kazanır: Örneğin ses tek başına hiçbir anlam ifade etmez; ancak bir sözcüğün içinde yer alırsa anlama katılabilir; sözcüğün kendisi de cümle içinde yer almalıdır. Bu alanda önemli bir isim olan A. Martinet, çalışmalarını ilkönce sesbilim yönünde yürütmüş daha sonra tümcebilim araştırmalarına yönelmiştir. Buna rağmen işlevsel kuramın

daha çok ses bilimler yönünde çalışmalar ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Daha sonra, dilde yeni ihtiyaçların belirmesiyle birlikte yeni görüşlerin ortaya atılması devam etmiştir.

Bu sürecin devamı olan yeni kuramlardan biri de N. Chomsky'e ait olan üretici-dönüşümsel dilbilgisidir. Üretici-dönüşümsel dilbilgisi kuramını oluşturan Chomsky, dağılımcı dilbilimin kuramcısı ve hocası olan Z. S. Harris'ten büyük ölçüde etkilense de ondan farklı olarak mantık ve matematiğin verilerini doğal dillerin incelenmesine uygulamıştır. Kuramını ilk kez 1957'de yayımlanan "Syntactic Structures" (Sözdizimsel Yapılar) adlı yapıtta ortaya koymuştur. Chomsky'nin üretici-dönüşümsel dilbilgisi kuramı herhangi bir dilbilgisi olmaktan çok, insan zihni ile cümle üretim ilişkisini açıklamaya yönelik bir dil kuramıdır. Bunun çıkış noktasını, bir dili bilen bir kişinin daha önce hiç duymadığı, dilbilgisel açıdan doğru cümleler üretebilmesi ve başkalarının üretmiş olduğu cümleleri de anlayabilmesi gerçeği oluşturur.

Bundan sonra Chomsky, kuramının ikinci aşaması olan ve derin yapıya dayalı anlam boyutunu da içeren ikinci yapıtını yayınlamıştır: Aspect of the Theory of the Syntax (Sözdizim Kuramının Görünüşleri). N. Chomsky, bu yapıtında edinç-edim, yüzey yapı-derin yapı kavramları üzerinde durmuştur. Chomsky'nin ortaya attığı bu kavramlardan edinç-edim ikiliğini Mehmet Rifat şu şekilde aktarmaktadır: "*N. Chomsky'e göre, dilbilim kuramı, konuşucu – dinleyicinin edincini inceler; edinç, konuşucu-dinleyicinin kendi dili konusundaki sezgisel bilgisidir. Bu bilgi, konuşan öznedede örtük olarak vardır; bir başka deyişle, edinç her insan beyninde gücül bir biçimde var olan, doğuştan gelen bir dilbilgisel dizgedir. Edim ise edinç diye adlandırılan örtük dilbilgisel dizgenin değişik biçimlerde somut olarak gerçekleşmesidir.*" (Rifat 2005: 74) Chomsky'nin bu kavramlar üzerinde durmasının nedeni, insanın dili kullanma yeteneğini betimlemektir. Diğer yandan her dilin bir söz varlığı ve bu söz varlığı içindeki sınırlı sayıdaki sözcüklerden cümle oluşturmayı sağlayan kuralları vardır. İnsan, bu sınırlı sayıdaki verilerden sınırsız sayıda cümle üretebilme ve bunları anlayabilme yeteneğine sahiptir. İşte Chomsky'nin amacı bu yeteneği gösterebilmektir.

Chomsky'nin üzerinde durduğu diğer ikili, yüzey yapı-derin yapı kavramlarıdır. Derin yapı cümlenin anlamını taşıyan ve mantık ilişkilerinden oluşan dilin alt katmanındaki soyut yapı, yüzeysel yapı ise derin yapıdaki anlamın seslere, sözcüklere, cümlelere dönüşmüş olan somut yanıdır. Chomsky'nin böyle bir ayrıma gitmesinin nedeni ise diller arasındaki farklılıkların yüzeysel yapıda yer aldığını gösterebilmek içindir. Chomsky, dile getirilen düşüncelerin evrenselliğini savunmuş ve diller arasındaki ortak özelliklerin derin yapıda yakalanabileceğini kanıtlamaya çalışmıştır.

Chomsky hakkında verdiğimiz bilgileri sonlandırmadan önce Zeynel Kıran'ın konunun özünü yansıtan yorumuna yer verebiliriz. Kıran, Chomsky'nin bu yeni kuramını şöyle ifade etmektedir: “*N. Chomsky'nin üretici dilbilgisi, dilin neden bir göstergeler dizgesinden oluştuğunu araştırmaz. Bunun yerine, dil denilen dilbilgisi kurallarına uygun tümcelerin bir anlam yükü taşıdığı bu sonsuz sayıda yinelenen dizgenin biçimsel ve sözdizimsel işleyiş biçimini inceler. Böylece çağdaş dilbilim, dili tözel niteliğinden ayırarak anlamı, tümceler üreten sözdizimsel dönüşüm sürecinin bir parçası olarak betimlenmektedir.*” (Kıran 2002: 162). Buna göre Chomsky, dikkatleri kendinden önce üzerinde durulmayan dilin soyut tarafı olan anlam yönüne çekmiştir. Derin yapı, yüzey yapı kavramlarını ortaya atarak cümle incelemelerinde sağlıklı bir çözümlenmeye varmak için bu iki kavramın uygulanmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Fakat daha çok sesbirimler boyutunda çalışan işlevsel dilbilim, sözcük boyutunda kalırken dilin soyut yapılarını açıklamaya çalışan üretici dönüşümsel dilbilgisi ise, cümle boyutunda kalmıştır. Bu nedenle 1960 yıllarından sonraki genel eğilim, tümce düzeyini aşan dilin daha büyük birimleri üzerinde çalışma yönünde olmuştur. Sözü edilen kuramların yanı sıra üçüncü bir dilbilim olarak da değerlendirilen bu yeni kuram “sözcelem”, “metin” “söylem”, gibi adlarla anılmıştır. Bazı araştırmacılar tümce üstü birimleri inceleyen “söylem”in dilbilim başlığı altında yer almadığını çünkü dilbilimin sadece cümle düzeyinde kaldığını savunmuşlardır. Ancak bu görüşte olanlar da, söylemin dilbilimden kalkılarak incelenmesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. Bazı araştırmacılar ise, söylemi dilbilimin konusu kabul etmekle birlikte yine de onu dilbilimden özerk bir çalışma alanı olarak değerlendirmektedirler. “Söylem çözümlenmesi”, “metindilbilim” gibi terimlerle anılan bu yeni alan, öncekilerden farklı olarak, cümleleri içinde buldukları metinsel bağlama göre değerlendirmeyi amaç edinmiştir. Hemen şunu belirtmekte de yarar vardır ki kimi dilbilimciler, herhangi bir fark gözetmeksizin bu iki terimi birbirinin yerine kullanırken kimileri ise, bunların arasında belirgin farklar olduğunu savunmaktadır.

Metin ile söylem arasında farklılıklar olduğunu savunan dilbilimcilerin çıkış noktası söylemin metine göre daha geniş kapsamlı olduğu düşüncesidir. İrem Onursal'ın konuyla ilgili açıklaması ve verdiği örnek konuya açıklık getirir niteliktedir. Onursal görüşlerini, “*Söylem söz konusu olduğunda, gerçekleşmiş bir dil ürününün sözcelem durumlarıyla yani yaratılma süreciyle birlikte düşünülmesi gerekmektedir; çünkü söylem, bireyin dili kendi sorumluluğunda ve belli bir iletişim amacı için kullanılması sonucunda ortaya çıkar. Bu nedenle de, üretim sürecinin araştırılması söylemin incelenmesi aşamasında büyük önem taşır. Metin denildiğinde ise, tümceötesi bir dilsel ürünün çeşitli düzeylerdeki eklemlemeleri ve bu ürünün biçimsel ve*

anlamsal bir bütün oluşturulması düşünülür.” şeklinde dile getirdikten sonra bu görüşünü verdiği şu örnek üzerinde somutlaştırır:

“Sayın konuklar, sözünü edeceğim konunun günümüz dilbilim çalışmaları açısından büyük önem taşıdığını düşünmekteyim. Mikrofonu biraz yaklaştırabilir miyiz lütfen? Bu nedenle bugün burada sizlerle düşüncelerimi paylaşmak istedim(...) gibi bilimsel bir toplantı sırasında konuşan özne tarafından üretildiğini varsaydığımız bu söylemde, sözü edilen konunun dışında kalan, bir kesinti yaratan, ancak konuşan öznenin o anda içinde bulunduğu duruma ilişkin bir bölüm yer almaktadır. Bu bölüm de söylemin bir parçasıdır, çünkü sözcelem durumuyla, yani söylemin üretildiği süreçle doğrudan ilintilidir.” (Onursal 2003 122-123)

Diğer yandan metin ile söylem arasında fark gözetmeyen dilbilimciler de vardır. Böyle düşünen dilbilimcilerden biri de Canan Şenöz Ayata’dır. Ayata’ya göre söylemin inceleme alanı içinde tutulan dil dışı özelliklerin incelenmesi durumu, artık metin çözümlemeleri için de geçerlidir. Bu konuda ayrıntılı araştırma yapmış olan Ayata’nın açıklaması konuya ışık tutar niteliktedir. Ayata, görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir: *“Metindilbilim ve söylem çözümlemesi başlangıç aşamalarında bazı farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir. Örneğin metindilbilimin ilk evrelerinde daha çok bağdaşıklık, bağlaşıklık gibi metnin dilsel özellikleri araştırılmış, buna karşın söylem çözümlemesinde metinle birlikte metnin içinde yer aldığı bağlam da dikkate alınmıştır. Ancak metindilbilim içerisinde de artık bağlam ile birlikte metnin oluşumuna etki eden dil dışı özellikler ele alınmaktadır. Böylece metindilbilim ile söylem çözümlemesi alanındaki inceleme yöntemleri ortaklık göstermiş ve iki alan arasında ayırım yapmak güçleşmiştir. Uygulamalı çalışmalarda her iki kavram genelde eş anlamlı olarak kullanılmıştır (Meyer / Titscher / Vetter / Wodak)” (Şenöz-Ayata 2005: 47)*

Bakış açıları ve farklar ne olursa olsun metin üzerinde çalışanlar, dil incelemelerinde tümce üstü birimler üzerinde çalışılması gerektiği noktasında birleşirler.

Tümce üstü birimler üzerinde çalışan araştırmacıların çalışma alanı metin olduğundan, metin kavramı hakkında da birçok tanım yapılmıştır şimdiye kadar. Metin kavramının farklı yorumları göstergebilimciler, dilbilimciler, anlatıbilimciler, yazınbilimcilerin bakış açısından kaynaklanmaktadır.

Nedret Tanyolaç Öztokat, metin kavramını, *“ Metin her şeyden önce tutarlı bir bütün, dilsel öğelerle kurulmuş, “ilerleme”, “süreklilik” ve “yineleme” gibi süreçlerden oluşmuş bir yapıdır. Metinde her öge birbiriyle ilişkilidir ve birbirine kenetlenmiştir. Bir başka deyişle, anlatsal ya da anlamsal bir ögenin değeri öteki öğelerle arasındaki ilişkilere göre tanımlanır.*

Kaldı ki, “metin” sözcüğünün Hint Avrupa dil ailesinden geldiği ve kökense olarak “texere”, “dokumak” eylemini gösterdiği bilinmektedir. Dokunmuş bir metin olarak metin, onu oluşturan öğelerden ayrı ele alınamaz” (Öztoğat 2005: 22) şeklinde açıklamaktadır.

Metin kavramı üzerinde birçok farklı tanım yapılmışsa da bu kavram üzerinde düşünenlerin birçoğunun birleştiği nokta, metnin birbiriyle ilişkili birimlerden oluşmuş, tutarlılık ve bağdaşıklık ilkelerini yansıtan sistemli bir dizge olduğudur. Örneğin J. -M. Adam’ın görüşleri de bu doğrultudadır.

Öztoğat, Adam’ın görüşlerini, “*Adam, metinsellik olgusunu ‘bir yanda, süreklilik ve yineleme arasında hassas bir denge, diğer yanda bilginin ilerleyen bir düzene göre verilmesi’ biçiminde tanımlar ve sözcelerin birbirini izlediği bir yapıyı ‘metin’ olarak yorumlayabilmemiz için, o bütünü ‘birbirine bağlı öğelerden oluşmuş olması ve belli bir sonuca doğru ilerleyen bir düzeneği olması’ gerektiğini belirtir.*” (Öztoğat 2005: 23) şeklinde aktarır.

Metin üzerinde çalışan araştırmacılar altmışlı yıllardan başlayarak birbirinden değişik yöntemler geliştirmişler, kuramsal yaklaşımlar metne yeni açılardan bakılabileceğini göstermiştir.

2. Metne Kuramsal Yaklaşımlar:

Dil incelemelerinin, metin bağlamında yapılması gerektiğini savunan araştırmacılar, 1960’lardan başlayarak metne değişik açılardan bakan çeşitli kuramlar geliştirmişlerdir. Ortaya konulan kuramlar daha çok Fransa’da gelişim göstermiş olan ve yazınsal metin çözümlemesi, yazınsal edimbilim, anlatıbilim, yazınsal göstergebilim adlarıyla anılan kuramlardır. Özellikle Fransa’da insan bilimleri alanında yetmişli yıllar daha çok göstergebilim, anlatıbilim, yazınbilim ve yazınsal metin çözümlemelerinin parladığı bir dönem olmuştur. Metne bakış açılarındaki farklılara rağmen hepsi metni kendi iç koşullarına göre ele alan bir ortak noktada buluşurlar. Ve hepsinin çıkış noktasını dil incelemelerinde cümlenin yetersiz kaldığı, incelemelerin cümle üstü birimler üzerinde yapılması gerektiği düşüncesi oluşturur. Bu yaklaşımlar özellikle yapısalcılık akımından büyük ölçüde etkilenmişlerdir. Bunlardan başka kökleri daha eskilere dayanan üç bilimsel yaklaşımdan daha söz edilebilir. Fransa’da metne kuramsal yaklaşımların parladığı bu dönemde bu üç dal yeniden ele alınmış, farklı bakış açılarının katkılarıyla yöntemleri daha da zenginleştirilmiştir. Bunlar retorik, poetika ve biçembilimdir.

Kökleri Antik Çağ’a kadar uzanan sözbilim (retorik), yazınbilim (poetika) ve 18. yüzyılda sözbilimden doğan biçembilim hem Fransız hem İngiliz hem de Alman metin inceleme

çalışmalarına etki eden alanlardır. Özellikle klasik sözbilime dayalı biçembilim, disiplinlerarası bir bilim dalı olarak gelişti ve kendine özgü yöntemlerini oluşturdu.

Antik Çağ'dan beri yazınbilim ve sözbilim çerçevesinde yapılan metin incelemeleri 18. yüzyıldan sonra sözbilimden doğan biçembilimin inceleme alanına girmiştir. Biçembilimin sözbilim ve yazınbilimin yanında üçüncü bir disiplin olarak yer aldığı söylenebilir.

Biçem kavramı özellikle 18. yüzyılda Almanya'da yaygınlaşmaya başlamış ve Almanya'daki metin incelemeleri üzerinde büyük yankı bulmuştur. Canan Şenöz Ayata biçembilimle ilgili konuya açıklık getiren görüşleri şöyledir: “*Sözbilimin devamı, metindilbilimin ise öncülü olma özelliğini taşıyan biçembilim çerçevesinde, metinlerin dilsel olarak düzenleniş biçimini ve tümce üstü özelliklerini belirleyen kurallar saptanmaya çalışılıyordu. Modern dilbilim kurulmaya başlandığında yaygın olan en temel görüş, tümcenin en büyük dilsel birim olduğuydu. Yapılan dilbilim çalışmalarının hepsi tümce düzlemiyle sınırlıydı. Tümce üstü yapıları incelemeye yönelik tüm diğer çalışmalar biçembilimin kapsamına sokuluyordu.*” (Ayata 2005: 36) Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi cümle üstü birimleri inceleyen biçembilim, metindilbilim için sağlam bir zemin hazırlamıştır. Metindilbilim, sözbilim ve biçembilim gibi köklü alanların devamı niteliğinde ortaya çıkmıştır.

Fakat Almanya'da doğan metindilbilimdeki çalışmalardan önce cümle üstü birimlere dikkat çekenler Amerikan yapısalcılar olmuştur. Özellikle Harris 1950'li yıllarda metin incelemelerinde cümle üstü birimlerin incelenmesinin gerekliliğini vurgulamış ve bunu uygulamaya çalışmıştır. Mustafa Aksan ve Yeşim Aksan'ın belirttiğine göre “*Harris 1952'de dilin dağınık sözcükler veya tümcelerden çok, metin biçiminde kullanıldığını belirterek dilbilim çalışmalarını tümce ötesine taşıma konusunda ilk adımı atmıştır. Harris'in geliştirdiği bu görüşler, Amerika'da üretici-dönüşümsel modelin tümce merkezli yaklaşımının egemen olması nedeniyle ilk başlarda pek benimsenmemiştir.*” (Aksan 1991: 93) Harris'in görüşleri Amerika'da pek tutulmamasına rağmen Almanya'da ses getirmiştir. Harris'in görüşlerini inceleyen Almanya'daki dilbilimciler cümle ötesi çalışmalar yapmaya yönelmişlerdir.

Almanya'da dilbilim çalışmalarının çıkış noktasının metin olması gerektiğini öne süren kişi Hartmann olmuştur. Ayata'nın Hartmann'dan aktardığına göre, “*Dilin işleyişi yalnızca sözcükler ve tümcelerle gerçekleşmez. İnsan tek tek sözcüklerle, tümcelerle değil metinler aracılığıyla konuşur.*” Hartmann'ın bu kısa ama yetkin açıklaması, cümle üstü birimler üzerinde niçin çalışılması gerektiğini yansıtır niteliktedir. Almanya'daki diğer araştırmacılar da dilsel

iletişimin metinler aracılığıyla gerçekleştiğini ve bu nedenle dilbilim çalışmalarının merkezini metnin oluşturması gerektiğini savunmuşlardır.

Türkiye’deki metne değişik bakış açılarından biri de Kerime Üstünova’nın “cümleden büyük birlikler” adını verdiği çalışmalarında kendini gösterir.

3. Cümleden Büyük Birlikler:

Cümlelerin yetersizliği, 1960’lardan beri dil üzerinde çalışan birçok araştırmacının savunduğu bir düşünce olmuştur. Cümleden büyük birliklerin çıkış noktasını da bu düşünce oluşturmaktadır: “*Eksiksiz önermeye ulaşmak, cümlelerin boyunu aşmaktadır.*” (Üstünova 1998: 13)

Dildeki her öge, değerini ait olduğu dizgenin diğer öğeleriyle olan ilişkisinden alır, hiçbir öge tek başına anlam yaratamaz. Sesler değerini sözcükler içinde, sözcükler de cümle içinde kazanırlar. Cümleler de tam ve yetkin anlamlarına içinde buldukları metin bağlamında diğer cümlelerle kurdukları ilişkiler sonucunda ulaşırlar. Bu anlamda içinde bulunduğu metin bağlamından bağımsız olarak ele alınan bir cümle, bir düşünceyi yetkin biçimde anlatmada yetersiz kalmaktadır. Örneğin “Hep hatırlıyorum” bir cümle olmasına (yargı bildirmesine) rağmen iletmek istediği mesajı tek başına verememektedir. “Hep hatırlıyorum” diyen kişi kimdir, neyi hatırlamaktadır vb. sorulara sadece bu cümlelerin sınırları içinde cevap bulmak olanaksızdır. Bu cümlelerin tam olarak anlatmak istediği, ancak içinde bulunduğu bağlam içinde başka cümlelerle kurduğu ilişkiler açısından anlaşılacaktır. Örnekten anlaşıldığı gibi, cümle tek başına yetkin bir iletişimi sağlayamamaktadır. Bu noktada, dilde en büyük birimin cümle değil, cümleden daha büyük birimler olduğu sonucuna varılmaktadır.

Cümleden büyük birlikler, bir metindeki cümleler topluluğudur. Ama bu cümleler, gelişi güzel bir araya gelmiş guruplar değildir. Her biri, aralarında güçlü anlamsal bağlar ve tutarlılık ilkesine göre bir topluluk oluşturmuşlardır. Burada cümleler tam ve yetkin anlamlarına diğer cümlelerle kurdukları ilişkiler sonucunda ulaşırlar. Bazen bir cümlelerin varlığı diğerleriyle kurduğu bağ sonucunda anlam kazanmakta ve bir cümle bir diğerinin sıfatı, zarfı, nesnesi vb. konumunda olabilmektedir. Kimi zaman cümlelerdeki derine gömülmüş anlamlara, sezdirimlere cümlelerin kendi sınırları içinde ulaşamamakta, diğer cümlelerle kurdukları ilişkiler incelendiğinde ulaşılabilir. İşte cümlelerin birbirleriyle böylesine güçlü anlamsal bağlarla bağlı olduğu cümleler, cümleden büyük birlikleri oluştururlar. Diğer yandan, cümleden büyük birlikler, bir metin içindeki tutarlı cümle toplulukları olduğuna göre onun da bir sınırı

vardır. Üstünova, CBB'nin sınırlarını belirlerken şu ilkelere dayanarak yararlanılması gerektiğini ileri sürmektedir:

1. CBB'de aynı konunun ele alınması şarttır. Konu değiştiğinde CBB'nin de sınırları belirlenmiş olur.

2. CBB'nin kuruluşu ile cümlenin kuruluşu birbirine paraleldir. Bilindiği gibi Türkçede cümle kurgusu değişken olmakla birlikte özne+tümleç+yüklem dizgesinden oluşur. Cümledeki bu kurgu, CBB için de geçerlidir. Her CBB'de giriş, gelişme, sonuç bölümleri vardır. Giriş özneye, gelişme tümleçlere, sonuç ise yükleme karşılık gelmektedir. Cümle, yüklem özünde özneyi de barındırmasından dolayı açıldığı gibi kapanır. CBB'de de aynı durum söz konusudur: CBB'nin giriş bölümündeki herhangi bir birimin kendini sonuç bölümünde de gösterir.

3. CBB'nin sınırları ancak yüzey ve derin yapı ilişkileriyle çizilebilir. Bunun için ortak anlam ve dilbilgisi göstergelerinin olması gerekir.

4. CBB'nin sınırlarının belirlenmesinde anlamsal bağlar çok önemlidir. CBB'yi oluşturan cümleler öncelikle anlam bağıyla birbirine bağlanmalı; dilbilgisel bağlar, anlam bağına hizmet etmelidir. Anlam bağının bittiği yerde CBB'nin sınırı belirmiştir. (Üstünova 2001: 786–797)

Bu bağlamda anlam bağı, CBB'ye adeta hayat veren bir nitelik yüklenmiştir. Anlam bağı, CBB için olmazsa olmazlardandır, diyebiliriz. Üstünova, konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Anlam bağı cümlelerin aynı çatı altında toplanması için ön koşuldur. Hatta tek başına bile yeterlidir. Tüm biçim özellikleri aynı olan, ama aralarında anlam ilişkisi olmayan cümleler, bir bütünün parçaları olamazlar. Demek ki dilbilgisi bağı, cümle üstü birimin oluşması için yeterli değildir; fakat anlam bağına hizmet eder. Aslında bu ilişki çift yönlüdür. Anlam bağı, dilbilgisi bağı; dilbilgisi bağı, anlam bağına sağlar. Biri zayıfladığında, diğeri güçlenerek dengeyi kurar. Anlam bağının bittiği yerde, cümleden büyük birliğin sınırı belirmiştir ve noktayı koymak gerekmektedir.*

1. Ortak zaman, ortak kişi, ortak nesne, ortak mekân bildiren unsurlar,

2. Kurucu öğelerden birinin bütünden parçaya, büyükten küçüğe, soyuttan somuta doğru inişe geçmesi,

3. Olumsuzluk, olumluluk

4. Eş anlamlılık, zıt anlamlılık, yakın anlamlılık,

5. Cümleler arasında karşılaştırma,

6. Sebep-sonuç ilişkisi,

7. Soru-cevap bağıntısı,

8. Tekrarlar,

9. Aynı sözlük alanına giren kavramlar, anlam ilişkisi kurarlar.” (Üstünova 2002: 146)

Bir metinde cümleden büyük birlikleri belirlemekteki amaç, bütünsel bir özelliğe sahip olan metni birbirinden bağımsız parçalara ayırmak değil, metnin bütünselliğini daha iyi gösterebilmek için onun örgüsünü oluşturan parçaların aralarındaki bağları ortaya çıkarmaktır.

Sınırlar belirlenirken cümlelerin birbirleriyle kurdukları ilişkilerin, birbirlerine nasıl bağlandıklarının dikkate alınması gerekir. Bağlantıyı sağlayan en önemli unsurlardan biri göndermelerdir. Birbirini izleyen cümleler arasında aynı gönderime sahip öğelerin bulunması bağdaşıklığı sağladığından anlamın oluşmasında önemli rol oynar. Gönderme öncül ve ardıl olmak üzere iki türdür. Örneğin, öncül gönderme öğelerinden zamirler, gönderme ilişkisini sağlayan en önemli yapılarıdır. Bir cümlede geçen kişi adı, diğer cümlelerde zamirlerle karşılanabilir ki bu da gönderme yoluyla bağ kurar. Bu, aynı zamanda anlamsal bağlantıyı sağlayan tekrarları da meydana getirir. Öncül gönderme öğelerinden olan zamirler “eksik tekrar” ilişkisi de sağlar. Kimi zaman bu yapılar, metnin derin yapısında bulunabilir. Bu nedenle CBB'nin sınırları belirlenirken derin yapı kesinlikle hesaba katılmalıdır.

Şu da önemli bir noktadır ki, CBB'nin sınırlarını belirlemeye varıncaya kadar bazı aşamalardan geçilmektedir. Önce cümlelerin sınırları çizilir. Ardından eksilteler tamamlanır. Eksilti, dili kullananlar tarafından aynı şekilde tamamlanabilen boşluklardır. Eksiltelerin oluşumunda dilin tekrarı sevmeyişi, zamandan tasarruf gibi amaçların yanı sıra estetik kaygılar da etkindir. Kerime Üstünova “sıfır tekrar” olarak adlandırdığı eksiltiyi şöyle açıklamaktadır: “İletişimde zamandan tasarruf, dilin tekrardan hoşlanmayışı, en az çaba ilkesi gibi nedenler, anlatım kısalığına yol açmaktadır. Yazarın / konuşanın, okuyanın / dinleyenin bir şeyler bildiğini, dikkatle okuduğunu / dinlediğini düşünmesi, kimi birimlerin cümleden atılmasına, düşürülmesine neden olmaktadır. Anlam bütünlüğünü bozmadan cümlenin bazı öğelerinin düşürülmesiyle oluşan eksilteli yapılar da iletişimin sürdürülmesi için yeterli olabilmektedir. Eksilti de tıpkı tekrarlar gibi CBB'nin oluşumunda önemli görev üstlenirler. Çünkü eksilti, diğerlarıyla sıfır tekrardır. Eksiltiye de daha çarpıcı, daha etkili anlatımlara ulaşmak için başvurulur.” (Üstünova 2001: 155).

Üstünova, eksiltelerin tamamlanmasında, Türkçenin temel kurallarının hareket noktası alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu kurallar, aşağıda maddeler halinde gösterilmiştir:

“a. Yükleme özne gerektirir,

b. Özne yüklem varlığında saklıdır, cümlede yer almasa bile var sayılır,

c. Tamlanan (iyelikli öge), tamlayan gerektirir,

d. Tamlayan, tamlanan gerektirir,

e. Zarf yüklem gerektirir.

f. Aralarında anlam bağı bulunan cümlelerde, bir cümlede verilen ortak öge, diğerinde de var sayılır.

g. Aralarında anlam bağı bulunan cümlelerde, bir cümlede verilen bileşik zaman eki, diğer cümlelerde de var sayılır.

Yüzey yapıda yer almayan ama örtük biçimde derin yapıda yer alan eksik öğelerin yorumu bu yapı kuralları doğrultusunda cümle ya da CBB içinde daha önceden sözü edilen yapılar veya konuşma ortamını oluşturan birimlerce sağlanmaktadır.” (Üstünova 2001: 163 / 164)

Cümlelerin derin yapılarını ortaya çıkarmak için yukarıda belirtilen kurallardan yola çıkarak, eksilteler tamamlanır. Eksilteleri tamamlamanın ilk adımı olarak boşluklar “Ø” işaretiyle belirlenir, ikinci adımda “Ø” işaretiyle belirlenen boşluklar zamirlerle gösterilir ve son olarak da zamirlerle belirtilen eksilteler gerçek göstergelerle tamamlanır.

Tez metni olan “Tedirgin” adlı öykünün çözümlemesinde, yukarıda açıklanan kural ve yöntemlerden yararlanılacaktır.

BÖLÜM II

TEDİRGİN

Sokakta yağmur vardı. Buğulu bir pencereden kenti, sis içinde erimiş denizi, apartman balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyretmeye daldım. Önümde yarılanmış bir çay bardağı, yeni çıkmış bir şiir kitabı. Yalnız sigaram yok. Çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu. Şu camlı gazonun kimbilir ne çok insan var! Arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyor, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum.

Ben kaç kez böyle buharlı camlar ardına oturup düşüncelerimle hayallerimle baş başa kaldım!.. Kaç kez böyle bol gürültülü, hareketli yerlerde sessiz ve durgun düşüncelere içimde yer verdim! Üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek, beyaz kâğıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla kendi kendimle didişmem, boğuşmam az mı oldu? Her hayalin, her düşüncenin, her umudun, boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor muydum? Aldanmaktan, kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı? Niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım? En ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu, oyaladı. Niye kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım, karşıma çıkan insanlara, kendi düşüncelerimle, hayallerimle bir biçim vermek; hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film, bir roman, bir öykü, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak, yaratmak istedim?

Hep hatırlıyorum. O yağmurlu, yağmursuz, güneşli, karanlık günleri... Yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor... Saat dördür. O uzun yokuşu, sert rüzgâra karşı aşmış, köşede arkadaşlarından ayrılmıştır. Rüzgâra rağmen en kestirme yoldan evine gidecek... Belki bir pencere açılır karşı evlerde o geçerken... Belki evde, o büyük odada, o dolaplar, minderler, oyuncaklar arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen...

Hep aynı İstanbul yağmurları altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaşım. Bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur damlaları düştü. Bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni bütün dostlarımı, arkadaşlarımı bir yağmur sisi ardında görür gibiyim.

Sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok diyeceksin! Bu karışık sesler, gülüşler, konuşmalar arasında beni anlayan bir bu yağmur, camdan süzülen bu damlalar var. O damlalara şaşıyorum. Bir damla düşüyor. Öyle yapışıp duruyor camda, duruyor, sonra birden, nereden, nasıl oluyor, kayıveriyor, bir iz bırakıp ardında. Sonra o damla yok. Yeni, başka yağmur damlaları düşüyor cama. Bir tanesinin akmasına, yitip gitmesine engel olmak, onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler durumda durdurmak, akıp gitmesini önlemek isterdim.

Nelerden bahsediyorum? İş yağmur damlasına mı kaldı şimdi de. İşte insanlar arasındayım. İki genç fısıl fısıl konuşuyor. Bir adam çay içiyor. Bir başkası rakı. İyi ki radyoyu açmıyorlar. Bir o eksik. Bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak, hepsini alt edecek bir güç olmamalı. Hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç. Kaç kişi var burada sayamıyorum ya... Her birinin dostu, arkadaşı, sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur, olur ama şimdi hiçbiri yanıma yaklaşmamalı. Tahammül edemeyeceğim. Böyle yalnız, yanı başımdaki camda, ufacık, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım.

Işıkları yaktılar. İnsanlar, eşyalar sarardı, sarardı. Denizde ufacık bir vapurun dumanı. O vapurda olmak, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak! Hayır bunu da istemezdim. Ne de çok gürültü yapıyorlar! Hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor girenler çıkanlar... Bir kız geçti, kısa çoraplarıyla. Bir sigara geçti, bol dumanlı. Bir şarkı geçti, uğultu içinde yitik. Bir yol geçti, hayallerim arasından...

Şimdi o yolda yürüyorum. Yabancı, bilinmedik bir yol değil bu. Senin içinde de bu yol vardır. Belki sen önceleri o yolu bilmezdin, ilk o akşam, o hafif sağanak altında tanıdın. Ama ben bilirdim, bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık, bir yanı boş arazi, harap ahşap evler; tramvay raylarıyla döşeli, uzun uzun ağaçlıdır. Hiç de hoş değildir. Sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün. Sevdiğin başka yollar da vardı elbet. Kaç kez geçtiğin, ağaçlı, ağaçsız, تنها, kalabalık yollar tanıdın. Ama o mezarlı, ağaçlı, uzun, çok uzun yolu hatırlayacaksın. Düşün, o eylül yağmurunu, o kederli gardan kaçışımızı, bir boş köprüden geçişimizi. Ne uzun yoldu o. Hem ne kadar karanlık!.. Korkmamız gerekti ya!.. Ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden. Aklıma bile gelmedi. Gece içinde yok olmuş gibiydik. Yanımdaydın, elim elinde erimişti. Tek tük fenerlerin ışığında gölgelerimiz büyür, gelişir, sonra küçülürdü. Bir takım insanlarla karşılaşır, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık. Korkar mıydım, koluma sokulurdun, bir şeyler konuşurduk. Ama neler bilmem ki?.. Hiçbirini hatırlamıyorum o yolda konuştuklarımızın; ya sen?..

Sahi, böyle bir gece yolculuğumuz oldu mu seninle? Yoksa bunu da mı ben yaratıyorum? Bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın? Hep olageldiği gibi... O uzun, korkunç, rüzgârlı yol yeryüzünde miydi, hâlâ kentin bir yerinde duruyor mu? O mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten yanımda mıydın? O uzun yol sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi? Hepsini ben birer birer hayalimde yaratmadım ya! Yoksa gerçeği hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda. Boyuna elimden kaçırdığım, yarısında korku içinde uyandırıldığım, eski düşlerimden birinin içinde miyim gene?.. Bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya!

Olacak olan oldu. Alaturka şarkı değil, ama bu da ondan geri kalmaz, caz çalışıyorlar. Üstelik bir de arkamdan aynı havayı ıslıklayanlar... Gözleri, elleriyle dans eden kızlar, neyse ki o 'dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar'dan bahsetmiyorlar!..

Şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor. Cam üzerindeki o تنها yol silindi. Beyaz kâğıtlara bir sürü şey yazdım. Biliyorum, bu da nasıl bir öykü diyenler çıkacak şu yazıya. O sevgisiz, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak istedim, bile diyemem, korkarım. Bu yazı zaten cam üstündeki o ufacık damlalara benzedi. Birdenbire bir damla düşüverdi içime, düştüğü yerde durdu, durdu, sonra birden bütün hayallerim, sıkıntım, yalnızlığım boyunca kayıp geçti. İşte ardında kalan iz...

OKTAY AKBAL

1949

1. I. CBB:

1. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

- sokakta yağmur vardı* (1)
- buğulu bir pencereden kenti, sis içinde erimiş denizi, apartman balkonlarında unutulmuş
çamaşlıkları, minareleri, kiliseleri seyretmiş daldım* (2)
- önümde yarılmış bir çay bardağı* (3)
- yeni çıkmış bir şiir kitabı* (4)
- yalnız sigaram yok* (5)
- çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu* (6)
- şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var* (7)
- arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı
bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kıvılcaksızın
masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalyor* (8)
- sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum* (9)
- ben kaç kez böyle buharlı camlar ardına oturup düşüncelerimle hayallerimle baş başa kaldım* (10)
- kaç kez böyle bol gürültülü, hareketli yerlerde sessiz ve durgun düşüncelere içimde yer verdim* (11)
- üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek, beyaz kağıtlar üzerinde,
çirkin çirkin yazılarla kendi kendimle didişmem, boğuşmam az mı oldu* (12)
- her hayalin, her düşüncenin, her umudun boşluğa açılan birer kapı olduğunu bilmiyordum* (13)
- aldanmaktan, kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı* (14)
- niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası
boyunca süreceğine inandım* (15)
- en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu* (16)
- oyaladı* (17)
- niye kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım* (18)
- karşıma çıkan insanlara, kendi düşüncelerimle, hayallerimle bir biçim vermek* (19)

- hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film, bir roman, bir öykü, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı
gibi kurmak* (20)
- yaratmak istedim* (21)
- hep hatırlıyorum* (22)
- o yağmurlu, yağmursuz, güneşli, karanlık günleri* (23)
- yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sirtında o ufak çantasıyla geçiyor* (24)
- saat dördtür* (25)
- o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış* (26)
- köşede arkadaşlarından ayrılmıştır* (27)
- rüzgara rağmen en kestirme yoldan evine gidecek* (28)
- belki bir pencere açılır karşı evlerde o geçerken* (29)
- belki evde, o büyük odada, o dolaplar, minderler, oyuncaklar arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen* (30)
- hep aynı İstanbul yağmurları altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım* (31)
- bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur damlaları düştü* (32)
- bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni bütün dostlarımı, arkadaşlarımı bir yağmur sisi ardında
görür gibiyim* (33)
- sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok diyeceksin* (34)
- bu karışık sesler, gülüşler, konuşmalar arasında beni anlayan bir bu yağmur, camdan süzülen bu damlalar var* (35)
- o damlalara şaşıyorum* (36)
- bir damla düşüyor* (37)
- öyle yapışıp duruyor camda* (38)
- duruyor* (39)
- sonra birden, nereden, nasıl oluyor, kayıveriyor, bir iz bırakıp ardında* (40)
- sonra o damla yok* (41)
- yeni, başka yağmur damlaları düşüyor cama* (42)
- bir tanesinin akmasına, yitip gitmesine engel olmak* (43)

- onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler durumda durdurmak* (44)
- akıp gitmesini önlemek isterdim* (45)
- nelerden bahsediyorum* (46)
- iş yağmur damlasına mı kaldı şimdi de* (47)
- işte insanlar arasındayım* (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor* (49)
- bir adam çay içiyor* (50)
- bir başkası rakı.* (51)
- iyi ki radyoyu açmıyorlar* (52)
- bir o eksik.* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu
bastıracak, hepsini alt edecek bir güç olmamalı* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç* (55)
- kaç kişi var burada sayamıyorum ya* (56)
- her birinin dostu, arkadaşı, sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur* (57)
- olur* (58)
- ama şimdi hiçbiri yanıma yaklaşmamalı* (59)
- tahammül edemeyeceğim.* (60)
- böyle yalnız, yanı başımdaki camda, ufacık, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım* (61)
- ışıkları yaktular* (62)
- insanlar, eşyalar sarardı* (63)
- sarardı* (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı* (65)
- o vapurda olmak* (66)
- bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak* (67)
- hayır bunu da istemezdim* (68)

- ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor girenler çıkanlar* (70)
- bir kız geçti, kısa çoraplarıyla* (71)
- bir sigara geçti, bol dumanlı* (72)
- bir şarkı geçti, uğultu içinde yitik* (73)
- bir yol geçti, hayallerim arasından* (74)
- şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı, bilinmedik bir yol değil bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- ilk o akşam, o hafif sağanak altında tanıdın* (79)
- ama ben bilirdim* (80)
- bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık,* (81)
- bir yanı boş arazi, harap ahşap evler* (82)
- tramvay raylarıyla döşeli* (83)
- uzun uzun ağaçlıdır* (84)
- hiç de hoş değildir* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- sevdiğin başka yollar da vardı elbet* (87)
- kaç kez geçtiğin, ağaçlı, ağaçsız, تنها, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama o mezarlı, ağaçlı, uzun, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- düşün, o eylül yağmurunu,* (90)
- o kederli gardan kaçışımızı,* (91)
- bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu o* (93)
- hem ne kadar karanlık* (94)

<i>korkmamız gerekti ya</i>	(95)
<i>ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden</i>	(96)
<i>aklıma bile gelmedi</i>	(97)
<i>gece içinde yok olmuş gibiydik</i>	(98)
<i>yanımdaydın</i>	(99)
<i>elim elinde erimişti</i>	(100)
<i>tek tük fenerlerin ışığında gölgelerimiz büyür,</i>	(101)
<i>gelişir,</i>	(102)
<i>sonra küçülürdü</i>	(103)
<i>bir takım insanlarla karşılaşır</i>	(104)
<i>mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık</i>	(105)
<i>korkar mıydın</i>	(106)
<i>koluma sokulurdun</i>	(107)
<i>bir şeyler konuşurduk</i>	(108)
<i>ama neler bilmem ki</i>	(109)
<i>hiçbirini hatırlamıyorum o yolda konuştuğumuzun</i>	(110)
<i>ya sen</i>	(111)
<i>sahi, böyle bir gece yolculuğumuz oldu mu seninle</i>	(112)
<i>yoksa bunu da mı ben yaratıyorum</i>	(113)
<i>bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın</i>	(114)
<i>hep olageldiği gibi</i>	(115)
<i>o uzun, korkunç, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi</i>	(116)
<i>hâlâ kentin bir yerinde duruyor mu</i>	(117)
<i>o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten yanımda mıydın</i>	(118)
<i>o uzun yol sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi</i>	(119)

- hepsini ben birer birer hayalimde yaratmadım ya* (120)
- yoksa gerçeği hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda.* (121)
- boyuna elimden kaçırdığım, yarısında korku içinde uyandırıldığım, eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)
- bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kağıtlara geçirmediğim ya* (123)
- olacak olan oldu* (124)
- alaturka şarkı değil* (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de arkamdan aynı havayı ıslıklayanlar* (128)
- gözleri, elleriyle dans eden kızlar* (129)
- neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)
- şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor* (131)
- cam üzerindeki o تنها yol silindi* (132)
- beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım* (133)
- biliyorum, bu da nasıl bir öykü diyenler çıkacak şu yazıya* (134)
- o sevgisiz, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak istedim, bile diyemem* (135)
- korkarım* (136)
- bu yazı zaten cam üstündeki o ufacık damlalara benzedi* (137)
- birdenbire bir damla düşüverdi içime* (138)
- düştüğü yerde durdu* (139)
- durdu* (140)
- sonra birden bütün hayallerim, sıkıntım, yalnızlığım boyunca kayıp geçti* (141)
- işte ardında kalan iz* (142)

1. 2. Eksiltileri Tamamlama:

1. 2. 1. Boşlukları Gösterme:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

Ø, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyretmiş daldım (2)

Ø önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı Ø (3)

Ø yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı Ø (4)

yalnız Ø sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

Ø, Ø arada bir, hukuk-Ø öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalyor-Ø (8)

Ø, Ø, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

ben Ø, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup Ø düşüncelerimle Ø hayallerimle baş başa kaldım (10)

Ø, kaç kez böyle bol gürültülü Ø, Ø hareketli yerlerde sessiz Ø ve durgun düşüncelere Ø içimde yer verdim (11)

Ø, Ø üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek, Ø beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla Ø kendi kendimle didişmem, Ø boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

Ø, her hayalin Ø, her düşüncenin Ø, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

Ø, Ø aldanmaktan, Ø Ø kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

Ø, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø (16)

Ø, Ø oyaladı-Ø (17)

Ø, niye Ø kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım, (18)

- Ø Ø Ø Ø karşıma çıkan insanlara, Ø kendi düşüncelerimle, Ø hayallerimle bir biçim vermek-Ø Ø* (19)
- Ø, Ø Ø hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film Ø, bir roman Ø, bir öykü Ø, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø Ø* (20)
- Ø, Ø Ø Ø yaratmak istedim* (21)
- Ø hep Ø hatırlıyorum.* (22)
- Ø, Ø o yağmurlu Ø, yağmursuz Ø, güneşli Ø, karanlık günleri Ø* (23)
- yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø* (24)
- saat dörttür* (25)
- Ø o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış-Ø* (26)
- Ø köşede Ø arkadaşlarından ayrılmıştır* (27)
- Ø rüzgâra rağmen en kestirme yoldan Ø evine gidecek-Ø* (28)
- belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken* (29)
- belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø Ø, minderler-Ø Ø, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen* (30)
- Ø, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım* (31)
- Ø bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø* (32)
- Ø, Ø bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, Ø eski ve yeni bütün dostlarımı, Ø arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim* (33)
- Ø, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin* (34)
- bu karışık sesler-Ø Ø, gülüşler-Ø Ø, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, Ø camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)
- Ø, o damlalara şaşıyorum* (36)
- Ø bir damla düşüyor-Ø* (37)
- Ø, Ø, öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (38)
- Ø, Ø duruyor-Ø Ø* (39)
- sonra Ø, birden, nereden, nasıl oluyor-Ø, kayıveriyor-Ø, Ø bir iz bırakıp Ø ardında* (40)

- sonra o damla yok-Ø (41)
- yeni Ø, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama (42)
- Ø, Ø, Ø bir tanesinin akmasına Ø, Ø Ø yitip gitmesine engel olmak-Ø Ø (43)
- Ø, Ø, onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø Ø (44)
- Ø, Ø Ø akıp gitmesini önlemek isterdim (45)
- Ø, nelerden bahsediyorum (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de (47)
- Ø, işte insanlar-Ø arasındayım. (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø (49)
- bir adam çay içiyor-Ø (50)
- bir başkası rakı Ø (51)
- Ø iyi ki radyoyu açmıyorlar (52)
- bir o eksik-Ø (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç Ø (55)
- Ø, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya (56)
- Ø Ø her birinin dostu, Ø arkadaşı, Ø sevgilisi olmak istediğim Ø anlarım da olur-Ø (57)
- Ø, olur-Ø (58)
- ama şimdi Ø hiçbiri Ø yanuma yaklaşmamalı-Ø (59)
- Ø, tahammül edemeyeceğim (60)
- Ø böyle yalnız, Ø yanı başımdaki camda, ufacık Ø, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım (61)
- Ø ışıkları yaktılar (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø (63)
- Ø, sarardı-Ø (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø (65)

- Ø, Ø o vapurda olmak-Ø Ø* (66)
- Ø, Ø bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø Ø* (67)
- hayır Ø, bunu da istemezdim.* (68)
- Ø, ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)
- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla Ø* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı Ø* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik Ø* (73)
- bir yol geçti-Ø, Ø hayallerim-Ø arasından* (74)
- Ø şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı Ø, bilinmedik bir yol değil-Ø bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır-Ø* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- Ø, Ø ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın* (79)
- ama ben Ø bilirdim* (80)
- Ø bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık Ø* (81)
- Ø bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø* (82)
- Ø tramvay raylarıyla döşeli-Ø* (83)
- Ø uzun uzun ağaçlıdır* (84)
- Ø hiç de hoş değildir* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- Ø sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)
- Ø, Ø kaç kez geçtiğin, ağaçlı Ø, ağaçsız Ø, تنها Ø, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama Ø, o mezarlı Ø, ağaçlı Ø, uzun Ø, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- Ø, düşün, o eylül-Ø yağmurunu* (90)
- Ø, Ø o kederli gardan kaçışımızı* (91)

- Ø, Ø bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu-Ø o* (93)
- hem Ø, ne kadar karanlık-Ø* (94)
- Ø korkmamız gerekti-Ø ya* (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- Ø Ø aklıma bile gelmedi-Ø* (97)
- Ø gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- Ø Ø yanımdaydın* (99)
- Ø elim Ø elinde erimişti-Ø* (100)
- Ø, tek tük fenerlerin ışığında Ø gölgelerimiz büyür-Ø* (101)
- Ø, gelişir-Ø* (102)
- sonra Ø, küçülürdü-Ø* (103)
- Ø, bir takım insanlarla karşılaşır-Ø* (104)
- Ø, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık* (105)
- Ø korkar mıydın* (106)
- Ø Ø koluma sokulurdun* (107)
- Ø bir şeyler konuşurduk* (108)
- ama Ø, Ø neler Ø bilmem ki Ø* (109)
- Ø, hiçbirini hatırlamıyorum Ø o yolda konuştuklarımızın* (110)
- ya sen Ø* (111)
- sahi, Ø böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle* (112)
- yoksa bunu da mı ben yaratıyorum* (113)
- bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (114)
- hep olageldiği gibi Ø* (115)
- o uzun Ø, korkunç Ø, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø* (116)
- Ø hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu* (117)

- o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten Ø yanımda mıydın* (118)
- o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø* (119)
- Ø hepsini ben birer birer Ø hayalimde yaratmadım ya* (120)
- yoksa Ø gerçeği Ø hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda* (121)
- Ø, boyuna Ø Ø elimden kaçırdığım Ø, Ø Ø yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, Ø eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)
- Ø, Ø bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya* (123)
- olacak olan oldu-Ø* (124)
- alaturka şarkı değil-Ø* (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- Ø caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de Ø arkamdan aynı havayı ıslıklayanlar Ø* (128)
- gözleri-Ø, elleriyle dans eden kızlar Ø* (129)
- Ø neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)
- şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø* (131)
- cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø* (132)
- Ø, beyaz kâğıtlara bir sürü şey yazdım* (133)
- Ø, biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya* (134)
- Ø, Ø, Ø, o sevgisiz Ø, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem* (135)
- Ø, korkarım* (136)
- bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø* (137)
- Ø, birdenbire bir damla düşüverdi-Ø Ø içime* (138)
- Ø, Ø, düştüğü yerde durdu-Ø* (139)

Ø, Ø, Ø durdu-Ø (140)

Ø, sonra birden Ø bütün hayallerim-Ø Ø, Ø sıkıntım Ø, Ø yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

işte Ø,Ø ardında kalan iz-Ø (142)

1. 2. 1. 1. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama: “Ø” işaretiyle belirlediğimiz boşlukları, zamirlerle göstermek, eksilti olduklarını belirlemek ilk aşamanın ikinci kısmını oluşturacaktır.

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı Ø (3)

benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı Ø (4)

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, Ø arada bir, hukuk-Ø öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyor-Ø (8)

ben, ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle benim hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü Ø, Ø hareketli yerlerde sessiz Ø ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim (11)

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkerem, benim beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim kendi kendimle boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin Ø, her düşüncenin Ø, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, ben, benim kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

- ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım* (15)
- en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø* (16)
- o, beni oyaladı-Ø* (17)
- ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım* (18)
- ben, Ø ben, benim karşıma çıkan insanlara, benim kendi düşüncelerimle, benim hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim* (19)
- ben, Ø ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film Ø, bir roman Ø, bir öykü Ø, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim* (20)
- ben, Ø bunu ben, yaratmak-Ø istedim* (21)
- ben, hep bunları hatırlıyorum* (22)
- ben, Ø o yağmurlu Ø, yağmursuz Ø, güneşli Ø, karanlık günleri Ø* (23)
- yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø* (24)
- saat dördtür* (25)
- o, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış-Ø* (26)
- o, köşede onun arkadaşlarından ayrılmıştır* (27)
- o, rüzgara rağmen en kestirme yoldan onun evine gidecek-Ø* (28)
- belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken* (29)
- belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø Ø, minderler-Ø Ø, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen* (30)
- ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım* (31)
- benim bütün anularımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø* (32)
- ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, benim eski ve yeni bütün dostlarımı, benim arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim* (33)
- sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin* (34)

- bu karışık sesler-Ø Ø, gülüşler-Ø Ø, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, Ø camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)
- ben, o damlalara şaşıyorum* (36)
- Ø bir damla düşüyor-Ø* (37)
- Ø, o, öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (38)
- Ø, o, Ø duruyor-Ø Ø* (39)
- sonra o, birden, nereden, nasıl oluyor-Ø, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp onun ardında* (40)
- sonra o damla yok-Ø* (41)
- yeni Ø, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama* (42)
- ben, ben, onların bir tanesinin akmasına, onun yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim* (43)
- ben, ben, onu hep orada, onun düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim* (44)
- ben, ben, onun akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim* (45)
- ben, nelerden bahsediyorum* (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de* (47)
- ben, işte insanlar-Ø arasındayım* (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø* (49)
- bir adam çay içiyor-Ø* (50)
- bir başkası rakı Ø* (51)
- onlar iyi ki radyoyu açmıyorlar* (52)
- bir o eksik-Ø* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç Ø* (55)
- ben, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya* (56)
- benim onların her birinin dostu, onların arkadaşı, onların sevgilisi olmak istediğim benim anlarım da olur-Ø* (57)

- bu, olur-Ø** (58)
- ama şimdi onların hiçbiri benim yanıma yaklaşmamalı* (59)
- ben, tahammül edemeyeceğim** (60)
- ben, böyle yalnız, benim yanı başımdaki camda, ufacık Ø, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım** (61)
- onlar, ışıkları yaktılar** (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø* (63)
- onlar, sarardı-Ø** (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø* (65)
- ben, ben, o vapurda olmak-Ø Ø** (66)
- ben, ben, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø Ø** (67)
- ben, hayır bunu da istemedim** (68)
- onlar, ne de çok gürültü yapıyorlar** (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)
- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla Ø* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı Ø* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik Ø* (73)
- bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından* (74)
- ben, şimdi o yolda yürüyorum** (75)
- yabancı Ø, bilinmedik bir yol değil-Ø bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır-Ø* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- sen, onu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın** (79)
- ama ben onu bilirdim* (80)
- onun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık Ø** (81)
- onun bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø** (82)

- o, tramvay raylarıyla döşeli-Ø* (83)
- o, uzun uzun ağaçlıdır* (84)
- o, hiç de hoş değildir* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)
- sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı Ø, ağaçsız Ø, تنها Ø, kalabalık yollar tanıdım* (88)
- ama sen, o mezarlı Ø, ağaçlı Ø, uzun Ø, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- sen düşün, o eylül-Ø yağmurunu* (90)
- Ø, bizim o kederli gardan kaçışımızı* (91)
- Ø, bizim bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu-Ø o* (93)
- hem Ø, ne kadar karanlık-Ø* (94)
- bizim korkmamız gerekti-Ø ya* (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- bu, benim aklıma bile gelmedi-Ø* (97)
- biz gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- sen, benim yanımdaydın* (99)
- benim elim senin elinde erimişti-Ø* (100)
- Ø, tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyür-Ø* (101)
- Ø, o, gelişir-Ø* (102)
- sonra o, küçülürdü-Ø* (103)
- biz, bir takım insanlarla karşılaşır-Ø* (104)
- biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık* (105)
- sen, korkar mıydın* (106)
- sen, benim koluma sokulurdun* (107)
- biz, bir şeyler konuşurduk* (108)

- ama **ben, biz** neler **konusurduk** bilmem ki* (109)
- ben**, hiçbirini hatırlamıyorum **Ø** o yolda konuştuklarımızın* (110)
- ya sen **Ø*** (111)
- sahi, **bizim** böyle bir gece yolculuğumuz oldu-**Ø** mu seninle* (112)
- yoksa bunu da mı **ben** yaratıyorum* (113)
- bu da tedirgin bir insana yağmur-**Ø** damlalarının cam-**Ø** üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (114)
- hep olageldiği gibi **Ø*** (115)
- o uzun **Ø**, korkunç **Ø**, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-**Ø*** (116)
- o, hâlâ kentin bir yerinde duruyor-**Ø** mu* (117)
- o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten **benim** yanımda mıydın* (118)
- o uzun yol-**Ø** sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-**Ø*** (119)
- bunların** hepsini **ben** birer birer **benim** hayalimde yaratmadım ya* (120)
- yoksa **ben**, gerçeği **benim** hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda* (121)
- ben**, boyuna **benim benim** elimden kaçırdığım **Ø**, **benim onun** yarısında korku-**Ø** içinde uyandırıldığım, **benim** eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)
- ben, ben**, bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kağıtlara geçirmedim ya* (123)
- olacak olan oldu-**Ø*** (124)
- alaturka şarkı değil-**Ø*** (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- onlar**, caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de **benim** arkamdan aynı havayı ısıklayanlar **Ø*** (125)
- gözleri-**Ø**, elleriyle dans eden kızlar **Ø*** (128)
- onlar**, neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (129)
- şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-**Ø*** (130)

- cam-Ø* üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (131)
- ben**, beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım (133)
- ben**, biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134)
- ben, ben, ben**, o sevgisiz Ø, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135)
- ben**, korkarım (136)
- bu yazı zaten *cam-Ø* üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)
- Ø, birdenbire bir damla düşüverdi-Ø **benim** içime (138)
- Ø, o, düştüğü yerde durdu-Ø (139)
- Ø, o Ø durdu-Ø (140)
- sonra birden **benim** bütün hayallerim, **benim** Ø sıkıntım, **benim** Ø yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)
- işte **bu, onun** ardında kalan iz-Ø (142)

1. 2. 1. 2. Zamirlerle Giderilen Eksiltileri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

- sokakta yağmur vardı-Ø (1)
- ben**, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)
- benim** önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø (3)
- benim** önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var-Ø (4)
- yalnız **benim** sigaram yok-Ø (5)
- çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var-Ø (6)
- şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)
- ben, önce** arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyorum (8)
- ben, ben,** sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

- ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım* (10)
- ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim* (11)
- ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkerem, benim beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim kendi kendimle boğuşmam az mı oldu-Ø* (12)
- ben, her hayalin boşluğa doğru açılan birer kapı, her düşüncenin boşluğa doğru açılan birer kapı, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyorum-Ø muydum* (13)
- ben, ben aldanmaktan, ben, benim kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı* (14)
- ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım* (15)
- en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø* (16)
- en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni oyaladı-Ø* (17)
- ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım* (18)
- ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, benim kendi düşüncelerimle, benim hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim* (19)
- ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim* (20)
- ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim* (21)
- ben, hep bunları hatırlıyorum* (22)
- ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum* (23)
- yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø* (24)
- saat dördtür* (25)
- yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış-Ø-tur* (26)

- yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır* (27)
- yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan yıllar öteden bir çocuğun evine gidecek-Ø* (28)
- belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken* (29)
- belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen* (30)
- ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım* (31)
- benim bütün anularımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø* (32)
- ben, benim bütün sevdiğlerimi, bütün bana yakın olanları, benim eski ve yeni bütün dostlarımı, benim bütün arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim* (33)
- sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin* (34)
- bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, bir camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)
- ben, o damlalara şaşıyorum* (36)
- önce, bir damla düşüyor-Ø* (37)
- önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (38)
- önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (39)
- sonra bir damla birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp bir damlanın ardında* (40)
- sonra o damla yok-Ø* (41)
- yeni yağmur-Ø damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama* (42)
- ben, ben, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akmasına, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim* (43)
- ben, ben, onu hep orada, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim* (44)
- ben, ben, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim* (45)
- ben, nelerden bahsediyorum* (46)

- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de.* (47)
- ben** işte insanlar-Ø arasındayım.* (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø* (49)
- bir adam çay içiyor-Ø* (50)
- bir başkası rakı **içiyor*** (51)
- insanlar**, iyi ki radyoyu açmıyorlar* (52)
- bir o eksik-Ø* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak **bir güç**, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç **olmamalı-Ø*** (55)
- ben**, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya...* (56)
- benim**, insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim **benim** anlarım da olur-Ø* (57)
- benim** insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur-Ø* (58)
- ama şimdi insanların hiçbiri **benim** yanıma yaklaşmamalı* (59)
- ben**, tahammül edemeyeceğim* (60)
- ben**, böyle yalnız, **benim** yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım* (61)
- onlar** ışıkları yaktılar* (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø* (63)
- insanlar**, eşyalar sarardı-Ø* (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø* (65)
- ben**, **ben**, o vapurda olmak-Ø isterdim* (66)
- ben**, **ben**, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø isterdim* (67)
- ben**, hayır bunu da istemezdim.* (68)
- insanlar**, ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)

- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)
- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla benim hayallerim-Ø arasından* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı benim hayallerim-Ø arasından* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik benim hayallerim-Ø arasından* (73)
- bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından* (74)
- ben, şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı bir yol, bilinmedik bir yol değil-Ø bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır-Ø* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- sen, o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın* (79)
- ama ben o yolu bilirdim* (80)
- o yolun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık* (81)
- o yolun diğer bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø* (82)
- o yol, tramvay raylarıyla döşelidir-Ø* (83)
- o yol, uzun uzun ağaçlıdır-Ø* (84)
- o yol, hiç de hoş değildir-Ø* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)
- sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama sen, o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- sen düşün, o eylül yağmurunu* (90)
- sen düşün, bizim o kederli gardan kaçışımızı* (91)
- sen düşün, bizim bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu-Ø o* (93)
- hem ne kadar karanlıktı-Ø* (94)
- bizim korkmamız gerekti-Ø ya* (95)

- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø* (97)
- biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- sen, benim yanımdaydın* (99)
- benim elim senin elinde erimişti-Ø* (100)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyürdü-Ø* (101)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz gelişirdi-Ø* (102)
- sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçülürdü-Ø* (103)
- biz, bir takım insanlarla karşılaştık* (104)
- biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık* (105)
- sen, korkar mıydın* (106)
- sen, benim koluma sokulurdun* (107)
- biz bir şeyler konuşurduk* (108)
- ama biz, neler konuşurduk ben bilmem ki* (109)
- ben hiçbirini hatırlamıyorum bizim o yolda konuştuklarımızın* (110)
- ya sen hatırlıyor musun bizim o yolda konuştuklarımızı* (111)
- sahi, bizim böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle* (112)
- yoksa bunu da mı ben yaratıyorum* (113)
- bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (114)
- hep olageldiği gibi bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (115)
- o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø* (116)
- o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu* (117)
- o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten benim yanımda mıydın* (118)

- o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø* (119)
- hepsini ben birer birer **benim** hayalimde yaratmadım ya* (120)
- yoksa **ben** gerçeği **benim** hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda* (121)
- ben** boyuna **benim** elimden **benim** kaçırdığım **eski düşlerimden birinin içinde, benim onun** yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, **benim** eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)
- ben, ben** bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmediğim ya* (123)
- olacak olan oldu-Ø* (124)
- alaturka şarkı değil-Ø* (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- onlar** caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de **benim** arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø* (128)
- gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø* (129)
- neyse ki **benim** arkamdan aynı havayı ısıklayanlar, gözleriyle elleriyle dans eden kızlar, o* “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar (130)
- şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø* (131)
- cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø* (132)
- ben** beyaz kâğıtlara bir sürü şey yazdım* (133)
- ben** biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya* (134)
- ben, ben, ben,** o sevgisiz **insanlara, çatik kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø** istedim, bile diyemem* (135)
- ben,** korkarım* (136)
- bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø* (137)
- önce,** birdenbire bir damla düşüverdi-Ø **benim** içime* (138)
- önce, bir damla** düştüğü yerde durdu-Ø* (139)
- önce, bir damla** düştüğü yerde durdu-Ø* (140)

sonra **bir damla**, birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün** yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

işte **bu, bir damlanın** ardında kalan iz-Ø (142)

1. I. CBB:

1. 1. I. CBB'nin Giriş Bölümü:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø (3)

benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var-Ø (4)

yalnız **benim** sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var-Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyorum (8)

sonra **ben, ben**, bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

2. I. MCBB:

2. 1. I. MCBB'nin Birinci Aşaması:

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup **benim** düşüncelerimle, **benim** hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere **benim** içimde yer verdim (11)

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek, **benim** beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla **benim** kendi kendimle didişmem, **benim kendi kendimle** boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin boşluğa doğru açılan birer kapı, her düşüncenin boşluğa doğru açılan birer kapı, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyorum-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, **ben, benim** kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø (16)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni oyaladı-Ø (17)

ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, **benim** kendi düşüncelerimle, **benim** hayallerimle bir biçim vermek-Ø **istedim** (19)

ben, niye hep ben, hayati, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, hayati, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim (21)

2. 2. I. MCBB'nin İkinci Aşaması:

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

saat dördtür (25)

yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır (26)

yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen (30)

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anularımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, **benim** eski ve yeni bütün dostlarımı, **benim bütün** arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

3. II. MCBB:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34)

bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø (35)

ben, o damlalara şaşıyorum (36)

önce, bir damla düşüyor-Ø (37)

önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda (38)

önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda (39)

sonra **bir damla** birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp **bir damlanın** ardında (40)

sonra o damla yok-Ø (41)

yeni yağmur-Ø damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama (42)

ben, ben, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akmasına, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim (43)

ben, ben, onu hep orada, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim (44)

ben, ben, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim (45)

ben, nelerden bahsediyorum (46)

iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de. (47)

ben işte insanlar-Ø arasındayım. (48)

iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø (49)

bir adam çay içiyor-Ø (50)

bir başkası rakı içiyor-Ø (51)

insanlar, iyi ki radyoyu açmıyorlar (52)

bir o eksik-Ø (53)

- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak **bir güç**, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç **olmamalı-Ø*** (55)
- ben**, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya...* (56)
- benim, benim insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur-Ø*** (57)
- benim, benim insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur-Ø*** (58)
- ama şimdi **insanların** hiçbiri **benim** yanıma yaklaşmamalı-Ø* (59)
- ben**, tahammül edemeyeceğim* (60)
- ben**, böyle yalnız, **benim** yanı başımdaki camda, ufacık **damlalarla**, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım* (61)
- onlar** ışıkları yaktılar* (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø* (63)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø*** (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø* (65)
- ben, ben**, o vapurda olmak-Ø **isterdim*** (66)
- ben, ben**, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø **isterdim*** (67)
- ben**, hayır bunu da istemezdim.* (68)
- insanlar**, ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)

4. III. MCBB:

4. 1. III. MCBB Giriş Bölümü:

- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla **benim hayallerim-Ø** arasından* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı **benim hayallerim-Ø** arasından* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik **benim hayallerim-Ø** arasından* (73)
- bir yol geçti-Ø, **benim hayallerim-Ø** arasından* (74)

4. 1. 1. Birinci Aşama:

- ben, şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı bir yol, bilinmedik bir yol değil-Ø bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır-Ø* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- sen, o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın* (79)
- ama ben o yolu bilirdim* (80)
- o yolun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık Ø* (81)
- o yolun diğer bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø* (82)
- o yol, tramvay raylarıyla döşelidir* (83)
- o yol, uzun uzun ağaçlıdır* (84)
- o yol, hiç de hoş değildir* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)
- sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama sen, o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- sen düşün, o eylül yağmurunu* (90)
- sen düşün bizim o kederli gardan kaçışımızı* (91)
- sen düşün bizim bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu-Ø o* (93)
- hem ne kadar karanlıktı-Ø* (94)
- bizim korkmamız gerekti-Ø ya* (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø* (97)
- biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- sen, benim yanımdaydın* (99)

- benim elim senin elinde erimişti-Ø* (100)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyüdü-Ø* (101)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz gelişirdi-Ø* (102)
- sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçülürdü-Ø* (103)
- biz, bir takım insanlarla karşılaştık* (104)
- biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık* (105)
- sen, korkar mıydın* (106)
- sen, benim koluma sokulurdun* (107)
- biz bir şeyler konuşurduk* (108)
- ama ben, biz, neler konuşurduk bilmem ki Ø* (109)
- ben hiçbirini hatırlamıyorum bizim o yolda konuştuklarımızın* (110)
- ya sen hatırlıyor musun bizim o yolda konuştuklarımızı* (111)
- 4. 1. 2. İkinci Aşama:**
- sahi, bizim böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle* (112)
- yoksa bunu da mı ben yaratıyorum* (113)
- bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (114)
- hep olageldiği gibi bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (115)
- o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø* (116)
- o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu* (117)
- o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten benim yanımda mıydın* (118)
- o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø* (119)
- hepsini ben birer birer benim hayalimde yaratmadım ya* (120)
- yoksa ben gerçeği benim hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda* (121)

ben boyuna *benim benim* elimden kaçırdığım *benim eski düşlerimden birinin içinde, benim onun* yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, *benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)

ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

5. IV. MCBB:

olacak olan oldu-Ø (124)

alaturka şarkı değil-Ø (125)

ama bu da ondan geri kalmaz (126)

onlar caz çalıyorlar (127)

üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø (128)

gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø (129)

benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar, gözleriyle elleriyle dans eden kızlar, neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar (130)

6. I. CBB'nin Sonuç Bölümü:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

ben beyaz kâğıtlara bir sürü şey yazdım (133)

ben biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134)

ben, ben, ben, o sevgisiz *insanlara,* çatik kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135)

ben, korkarım (136)

bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

önce, birdenbire bir damla düşüverdi-Ø *benim* içime (138)

önce, bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (139)

önce, bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (140)

sonra **bir damla**, birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün**
yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

işte **bu**, **bir damlanın** ardında kalan iz-Ø (142)

I. CBB

1-9 giriş

10-120 – gelişme

I. MCBB (10-33) İç dünya

I. aşama (İç hesaplaşma / soyut mekân)

10-21

II. aşama (anıyı hatırlayış / somut mekân)

22-33

II. MCBB (34-70) yağmur damlaları

34-70

III. MCBB (71-120) İç dünya

71-104 giriş

I. aşama (bilinçaltı)

75-111

II. aşama (sorgulayış)

112-123

122-123 sonuç

IV. MCBB (121-127)

124-130

131-142 sonuç

1. I. CBB:

1. 1. I. CBB'nin Giriş Bölümü:

1. 1. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

sokakta yağmur vardı (1)

*buğulu bir pencereden kenti, sis içinde erimiş denizi, apartman balkonlarında unutulmuş
çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım* (2)

önümde yarılanmış bir çay bardağı (3)

yeni çıkmış bir şiir kitabı (4)

yalnız sigaram yok (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var (7)

*arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı
bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kimildamaksızın
masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalyor* (8)

sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

1. 1. 2. Eksilteleri Tamamlama:

1. 1. 2. 1. Boşlukları Gösterme: Eksilteleri tamamlamanın ilk adımı olarak boşlukları “Ø” işaretiyle belirleyeceğiz.

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

*Ø, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş
çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım* (2)

Ø önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı Ø (3)

Ø yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı Ø (4)

yalnız Ø sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

Ø, Ø arada bir, hukuk-Ø öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyor-Ø (8)

Ø, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp Ø, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

1. 1. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama: “Ø” işaretiyle belirlediğimiz boşlukları, zamirlerle göstermek, eksilti olduklarını belirlemek ilk aşamanın ikinci kısmını oluşturacaktır.

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı Ø (3)

Ø yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı Ø (4)

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, arada bir, hukuk-Ø öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyor-Ø (8)

ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp ben, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

1. 1. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksiltileri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø (3)

benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var-Ø (4)

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var-Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp ben, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

1. 1. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

1. 1. 3. 1. Ortak Kişi:

I. CBB'nin giriş bölümünde 2. 3. 4. 5. 8. 9. cümleler, derin yapıda bırakılan **ben** zamirinin sağladığı kişi bağı ile birbirine bağlanmaktadır. Derin yapıdaki **ben** zamirine 2. (daldım) 8. (dalıyorum) ve 9. (geçiveriyorum) cümlelerde yüklemdeki I. tekil kişi eki, 3. (önüm) ile 5. (sigaram) cümlelerde iyelik eki sayesinde ve 4. cümlede 3. cümledeki tamlayanın (**benim**) sıfır tekrarı vasıtasıyla ulaşılabilmektedir. Sözü edilen bu bilgileri tek tek cümleler üzerinde açıklamakta yarar görüyoruz.

2. 8. ve 9. cümlelerde derin yapıda bulunan kişi zamirine yüklemdeki kişi eki {-m} vasıtasıyla ulaşılır.

Türkçede çekimli eylem, içinde barındırdığı kişi ekiyle özneye gönderme yapar. Diğer bir deyişle etken çatılı eylemden oluşmuş yüklem, özünde özneyi barındırır. *Geldim= ben geldim, gidiyorsun = sen gidiyorsun vb.* Eylem sonunda yer alan kişi eklerinden dolayı öznenin yüzey yapıda tekrar belirtilmesine gerek duyulmaz. Bu nedenle birinci ve ikinci kişilerin yüklemde bir ekle temsil edildiği cümlelerde özne atma olayı yaşatılır. Yüzey yapıya çıkmamış özneye ulaşılma istendiğinde yüklem sonundaki kişi eklerinden yararlanılır. Şöyle ki:

ben daldım (2) *ben dalıyorum* (8) *ben geçiveriyorum* (9)
 ^ | ^ | ^ |

Derin yapıdaki **ben** zamirine 3. ve 5. cümlelerde iyelik ekinin geride tamlayan konumundaki bir birime bağlanma zorunluluğundan kaynaklanan durum sayesinde ulaşılabilmektedir.

3. ve 5. cümlelerde iyelik ekinin göndermesi **benim** zamirinedir. “Tamlayan, tamlanan ister.” kuralından hareketle “ön” ve “sigara” adlarının kime ait olduğu belirlenir. Böylece yüzey yapıya çıkmamış tamlayan eksiltisi giderilir. Şöyle ki:

benim ön-üm (3) *benim sigara-m* (5)

Sonuç olarak iyelik ekinin yardımıyla “ben” öznesine ulaşılır.

Kısaca kişi bağıını sağlayan “*ben*” zamirinin cümlelere dağılımı ait oldukları yerlere ve biçimlere göre aşağıda gösterilmiştir.

ben : 2. 8. 9

benim: 3. 4. 5

1. 1. 3. 2. Ortak Zaman:

I. CBB'nin giriş bölümünde iki zamanın varlığından söz edilebilir. Biri geçmişe gönderme yaparken diğeri içinde bulunulan zamana işaret etmektedir. Fakat sadece biri, öykünün gerçek zamanıdır. O da geçmiş zamandır. Giriş bölümünde iki ayrı zaman varmış gibi görünmesinin nedeni anlatıcının anlatısını aktarırken kimi zaman öyküleme anını, kimi zamansa öykü zamanını odak noktası olarak almasından dolayıdır.

1. (*vardı-Ø*) cümlelerin yüklemde kullanılan idi eki ile 2. (*daldım*) cümlelerin yüklemde yer alan {-*DI*} ekinden olayın geçmişte meydana geldiği, sözü söyleyenin olayın bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. 8. (*dalıyorum*) ve 9. (*geçiveriyorum*) cümlelerin yüklemlerinde ise {-*yor*} eki kullanılmıştır. Fakat yüklemlerde farklı ekler kullanılsa da anlatılan durumlar arasında zaman kopukluğu yoktur, sadece 1. ve 2. cümlelerde olayın anlatıldığı zaman (öyküleme zamanı), 8. ve 9. cümlelerde ise olayın gerçekleştiği an (öykü zamanı) odak noktası olarak alınmıştır. 3. 4. 5. 6. 7. cümlelerde de 8. ve 9. cümlelerdeki durum söz konusudur.

3. 4. 5. 6. ve 7. cümlelerdeki zaman kavramını irdelemeden önce önemli bir noktaya değinmek gerekir. 3. (*Ø önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı Ø*), 4. (*Ø yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı Ø*) ve 6. (*çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu Ø*) cümlelerde yüklem eksiltisi vardır. Yüklem kestirilebilir, tamamlanabilir özellikler göstermektedir. Bu cümleler yüklemli kesik cümlelerdir. 3. ve 4. cümlelerin yüklemleri “*var*” sözcüğü ile tamamlanabilir. Yüklemle “*var*” sözcüğü yerleştirilirken 5. cümleyle olan anlamsal ilişkileri önemli bir etkidir. 5. cümlede “*yalnız sigaram yok*” deniliyor. Yalnız sigaranın olmaması için sigaranın dışındakilerin var olması gerekir. Buradan yola çıkarak 3. ve 4. cümlelerin yüklemleri “*var*” sözcüğü ile tamamlanabilir. 6. cümlede de yüklem eksiltisi vardır. 6. cümledeki yüklem eksiltisi, 7. (*şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø*) cümle sayesinde tamamlanabilmektedir. “*Var*”, 7.

cümlede verilmiş, 6. cümlede varsayılmıştır. 3. 4. 6. cümlelerin yüklem eksiltilerinin nasıl tamamlandığını gösterdiğimizize göre zaman kavramına tekrar dönebiliriz.

3. 4. 6. 7. cümlelerde “*var-Ø*”, 5. cümlede “*yok-Ø*” sözcükleri yüklem görevindedirler. Ad soylu sözcükler olan “*var*” ve “*yok*”, yüklemselleştirici ekle yüklem çekimine girmişlerdir. Zamandan çok durum anlatan bu cümlelerin yüklemeleri, geniş zamanı çağrıştıran yüklemselleştirici ekle çekimlenmiştir. Dolayısıyla bu cümlelerde geniş zamanın ifade edildiğini var sayabiliriz. Sözü edilen cümleler, içinde bulunulan zamana gönderme yapmaktadırlar. Oysa bu cümlelerde anlatılanlar geçmişte olup bitmiştir. Fakat anlatıcı, okuyucuyu da olay anına dahil etmek istediğinden olayları öykü zamanını odak noktası olarak anlatmıştır.

Sonuç olarak I. CBB’nin giriş bölümünde gerçek zaman, 1. ve 2. cümlelerin yüklemelerinde {-DI} ekiyle temsil edilen geçmiş zamandır. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. cümlelerin yüklemelerinde içinde bulunulan ana gönderme yapan ekler kullanılsa da bu cümlelerde anlatılanlar da geçmişte yaşanıp bitmiştir. Aynı zaman diliminde gerçekleşen olayların cümlelerde farklı zaman ekleriyle ifade edilişi anlatıcının olaylara hangi noktadan baktığı ile ilgilidir. Anlatıcı, 1. ve 2. cümlelerde olayı öykülediği zamanı odak noktası alırken 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. cümlelerde ise öykü zamanını (geçmiş içindeki şimdiki zaman) odak noktası olarak almıştır. Bu bağlamda I. CBB’nin giriş bölümündeki tüm cümleler arasında zaman ortaklığı vardır. Olaylar geçmiş zamanda yaşanıp bitmiştir.

1. 1. 3. 2. 1. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

1. 1. 3. 2. 2. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler:

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø (3)

benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var -Ø (4)

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var-Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyorum (8)

ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp ben, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

1. 1. 3. 3. Ortak Mekân:

I. CBB'nin giriş bölümünde genel anlamda iki mekânın varlığı göze çarpmaktadır. Biri dış, diğeri ise iç mekândır. Olayların gerçekleştiği yer, yani giriş bölümündeki gerçek mekân, iç mekândır. Dış mekâna ait unsurlar, öykü kahramanının iç mekândan dışarıyı izlemesiyle buraya girmişlerdir.

1. cümlede “sokak”, 2. cümlede “kent”, “sis içinde erimiş deniz”, “apartman balkonlarında unutulmuş çamaşırlar”, “minareler”, “kiliseler” ifadeleri dış mekâna ait unsurlardır. Fakat bunları dile getiren anlatıcı iç mekândadır ve 2. cümlede “buğulu bir pencere” olarak ifade ettiği camın ardından dışarıda gördüklerini aktarmaktadır. Bu anlamda 1. ve 2. cümlelerde dış mekâna ait unsurlar yer alsada asıl mekân, iç mekândır. 3. 4. ve 5. cümlelerde mekâna ait herhangi bir iz yoktur. Fakat bağlamdan hareketle mekânın yine içerisi olduğu anlaşılmaktadır. 6. cümlede ise mekâna ait unsur, “çevre” sözcüğüdür. “Çevre” sözcüğü hem iç hem de dış mekânı belirtmede kullanılabilir. Ama bu cümlede bağlamdan yola çıkıldığında “çevre”nin iç mekâna gönderme yaptığı anlaşılmaktadır. Bundan başka anlatıcının dış mekâna çıktığına dair en ufak bir işaret olmadığı için de hâlâ iç mekânda olduğu sonucuna varılabilir.

Diğer cümlelerde sadece iç mekân olarak algılanan yer, 7. cümlede “camlı gazino” ifadesi ile daha çok somutlaşmıştır.

8. cümlede “camların buharı” ifadesi mekâna ait ipucu olarak gösterilebilir. “camların buharı” ifadesi “camlı gazinoya işaret ediyor, sözü edilen camlar, camlı gazinoya aittir.

Sonuç olarak 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. cümlelerde mekânın, gerek cümlelerdeki ipuçlarından gerekse dil içi bağlamdan hareketle camlı gazinonun içi olduğu sonucuna varılmaktadır. Sözü edilen bu cümleler birbirine mekân ortaklığı ile bağlanmaktadır.

1. 1. 3. 4. Parça-Bütün / Genel-Özel / Soyut-Somut İlişkileri:

• 2. cümledeki “kent”, bütünü; 1. cümledeki “sokak”, parçayı ifade etmektedir; çünkü sokak, kentin bir parçasıdır.

• 2. cümleyi oluşturan sözcük ve sözcük öbeklerinin sıralanışı da bütünden parçaya doğrudur:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutilan çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

“kent” bütünü ifade ederken, “sis içinde erimiş deniz”, “apartman-Ø balkonlarında unutilan çamaşırlar”, “minareler”, “kiliseler” parçaları ifade etmektedir.

• 8. cümle ile 7. cümle arasında bütün-parça ilişkisi vardır. 7. cümledeki “ne çok insan”, bütünü; 8. cümledeki “hukuk öğrencileri”, “iki acemi sevdalı”, “garson”, “kolsuz patron” bütünün parçalarını ifade etmektedir:

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

• 9. cümle ile 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. cümleler arasında da parça-bütün ilişkisi vardır. 9. cümledeki “bu bildik dünya” sözcük öbeği bütünü, söz konusu diğer cümleler ise “bu bildik dünya”da neler bulunduğunu tek tek anlattığından bütünün parçalarını ifade etmektedir:

bu bildik dünya (9) = sokak (1), yağmur (1), buğulu bir pencere (2), kent (2), sis içinde erimiş deniz (2), apartmanların balkonlarında unutilan çamaşırlar (2), minareler (2), kiliseler (2), yarılanmış bir çay bardağı (3), yeni çıkmış bir şiir kitabı (4), sigara (5), gürültü (6), hukuk öğrencileri (8), ders (8), iki acemi sevdalı (8), garson (8), kolsuz patron (8), masa (8), cam (8).

1. 1. 3. 5. Tekrarlar:

1. 1. 3. 5. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben (2. 8. 9) / benim (3. 4. 6) / var (3. 4. 6)

1. 1. 3. 5. 2. Tam Tekrarlar:

1. 1. 3. 5. 2. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar:

var (1. 7) / *dal-* (2. 8)

1. 1. 3. 5. 2. 2. Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar:

I. tekil kişi eki tam tekrar düzeyindedir: 2 (ben daldı-m), 9 (ben geçiveriyor-um).

I. tekil kişi iyelik eki tam tekrar düzeyindedir: 3 (benim ön-üm), 5 (benim sigara-m).

1. 1. 3. 5. 3. Eksik Tekrarlar:

2. cümledeki “*buğulu bir pencere*” ile 8. cümledeki “*camların buharı*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

1. 1. 3. 6. Karşıtlık İlgisi:

“*Yalnız*” karşıtlık yaratan bir bağlaç olarak 3. ve 4. cümleler ile 5. cümleyi birbirine karşıtlık ilgisiyle bağlıyor:

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø (3)

benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var-Ø (4)

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

5. cümle, 6. ve 7. cümlelere de karşıtlık ilgisiyle bağlanıyor. Ama burada karşıtlık yaratan “*yalnız*” bağlacı değil, “*yok*” ve “*var*” yüklemeleridir.

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var-Ø (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

1. 1. 3. 7. Sebep-Sonuç İlişkileri:

7. cümle ile 6. cümle arasında sebep-sonuç ilişkisi vardır:

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu (7) → *sonuç*

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var (6) → *sebep*

Çevrede garip bir gürültünün olmasının nedeni, camlı gazinoda birçok insan olmasıdır.

1. 1. 3. 8. Öncelik-Sonralık İlişkileri:

9. cümle ile 8. cümle arasında zamanda öncelik-sonralık ilişkisi vardır:

ben, önce arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kıvıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp ben, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

2. I. MCBB:

2. 1. Birinci Aşama:

2. 1. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

ben kaç kez böyle buharlı camlar ardına oturup düşüncelerimle hayallerimle baş başa kaldım (10)

kaç kez böyle bol gürlütlü, hareketli yerlerde sessiz ve durgun düşüncelere içimde yer verdim (11)

üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkerek, beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla kendi kendimle didişmem, boğuşmam az mı oldu (12)

her hayalin, her düşüncenin, her umudun boşluğa açılan birer kapı olduğunu bilmiyor muydum (13)

aldanmaktan, kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu (16)

oyaladı (17)

niye kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

karşıma çıkan insanlara, kendi düşüncelerimle, hayallerimle bir biçim vermek (19)

hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film, bir roman, bir öykü, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak (20)

yaratmak istedim (21)

2. 1. 2. Eksilteleri Tamamlama:

2. 1. 2. 1. Boşlukları Gösterme: Eksilteleri tamamlamanın ilk adımı olarak boşlukları “Ø” işaretiyle belirleyeceğiz.

ben Ø, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup Ø düşüncelerimle Ø hayallerimle baş başa kaldım (10)

Ø, kaç kez böyle bol gürültülü Ø, Ø hareketli yerlerde sessiz Ø ve durgun düşüncelere Ø içimde yer verdim (11)

Ø, Ø üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkerem,Ø beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla Ø kendi kendimle didişmem, Ø boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

Ø, her hayalin Ø, her düşüncenin Ø, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

Ø, Ø aldanmaktan, Ø Ø kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

Ø, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø (16)

Ø, Ø oyaladı-Ø (17)

Ø, niye Ø kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım, (18)

Ø Ø Ø Ø karşıma çıkan insanlara, Ø kendi düşüncelerimle, Ø hayallerimle bir biçim vermek-Ø Ø (19)

Ø, Ø Ø hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film Ø, bir roman Ø, bir öykü Ø, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø Ø (20)

Ø, Ø Ø Ø yaratmak istedim (21)

2. 1. 2. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama: “Ø” işaretiyle belirlediğimiz boşlukları, zamirlerle göstermek, eksilti olduklarını belirlemek ilk aşamanın ikinci kısmını oluşturacaktır.

*ben **ben**, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup **benim** düşüncelerimle **benim** hayallerimle baş başa kaldım* (10)

***ben**, kaç kez böyle bol gürültülü Ø, Ø hareketli yerlerde sessiz Ø ve durgun düşüncelere **benim** içimde yer verdim* (11)

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek,**benim** beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla **benim** kendi kendimle didişmem, **benim kendi kendimle** boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin Ø, her düşüncenin Ø, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, **ben, benim** kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø (16)

o, beni oyaladı-Ø (17)

ben, niye **benim** kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, **benim** kendi düşüncelerimle, **benim** hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film Ø, bir roman Ø, bir öykü Ø, bir şiir gibi, bir sanat yaptı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, bunu yaratmak-Ø istedim (21)

2. 1. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup **benim** düşüncelerimle, **benim** hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere **benim** içimde yer verdim (11)

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek,**benim** beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla **benim** kendi kendimle didişmem, **benim kendi kendimle** boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin boşluğa doğru açılan birer kapı, her düşüncenin boşluğa doğru açılan birer kapı, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, **ben, benim** kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø (16)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni oyaladı-Ø (17)

ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, benim kendi düşüncelerimle, benim hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim (21)

2. 1. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

2. 1. 3. 1. Ortak Kişi:

I. MCBB'nin birinci aşamasında 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. cümleler "ben" zamirinin sağladığı kişi bağı ile birbirlerine bağlanmaktadır. Bu bölümde "ben" zamirinin cümlelere dağılımı ait oldukları yerlere ve biçimlere göre aşağıda gösterilmiştir:

ben : 10. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 18. 19. 20. 21

benim: 10. 11. 12. 14. 18. 19

beni : 16. 17

2. 1. 3. 2. Ortak Zaman:

I. MCBB'nin birinci aşamasını oluşturan [10 (*kaldım*), 11 (*yer verdim*), 12 (*az mı oldu-Ø*), 14 (*usanıp yorulmadım mı*), 15 (*inandım*), 16 (*yordu-Ø*), 17 (*oyaladı-Ø*), 18 (*sandım*), 19 (*istedim*), 20 (*istedim*), 21 (*istedim*)] cümlelerin yüklemelerinde {-Dİ} görülen geçmiş zaman eki kullanılmıştır. Yalnız 13. (*bilmiyor-Ø muydum*) cümlesinin yüklemesinde {-yordu} eki kullanılmıştır. Burada eyleme zaman kavramı veren iki ek varmış gibi görünmektedir. Oysa bu iki ek temel işlevleriyle örtüşmezler. Biri olayın şimdiki zaman da gerçekleştiğini haber verirken diğeri geçmişte kaldığını belirtir. "Türkçede asıl unsurlar sonda bulunur" kuralı zaman bildirme işlevini {-Dİ} ekine vermiştir, {-yor} ekinin işlevi ise geçmişte yaşanan olaya süreklilik katmaktır. Eylemlerin zamanını en son ekin belirlediği görüşünü benimsediğimizden

13. cümlenin zamanını da $\{-Dİ\}$ ekinin verdiğini düşünmekteyiz. Fakat burada zaman kavramı için sadece “geçmiş zamana gönderme yapılıyor” demek yetmiyor. Zamanın ele alınışını biraz daha açıklamakta yarar vardır.

Öykü kahramanı, 10. cümleye kadar çevresine dair gözlemlerini aktarırken 10. cümle ile birlikte bakışlarını kendi iç dünyasına yönlendiriyor. 10–21 arası cümlelerde kendi kendini sorgulayıp, kendi kendisiyle bir hesaplaşma içine giriyor. Kendini hem içinde bulunduğu anı (öyküleme zamanı / olayın anlatıldığı zaman) temel alarak hem de içinde bulunduğu andan uzak / belirsiz bir geçmişe de gönderme yaparak sorguluyor. Başka bir deyişle kendini sorgulayışı, kendisiyle hesaplaşması ne sadece içinde bulunduğu andaki durumuyla ne de sadece belirsiz / uzak geçmişle sınırlıdır. Her ikisini de kapsayan bir hesaplaşmaya giriyor.

Bu yargılara varırken cümleler içinde anahtar görevi üstlenen bazı ipuçlarından yararlanılabilir. “kaç kez” ifadesi bu anlamda 10. (*ben kaç kez böyle buharlı camlar ardına oturup düşüncelerimle hayallerimle baş başa kaldım*) ve 11. (*kaç kez böyle bol gürültülü, hareketli yerlerde sessiz ve durgun düşüncelere içimde yer verdim*) cümlelerde önemli bir konumdadır. Öncelikle şunu söylemek gerekir ki “kaç kez” soru anlamı olan bir ifade olmasına rağmen bu cümlelere cevap alınmak için sorulan soru anlamı katmıyor. Bu soru, öykü kahramanının kendi kendine sorduğu sorudur. Bu cümlelerde “kaç kez”, hem yazarın kendi kendisiyle hesaplaştığını hem de eylemin yinelenildiğini vurguluyor. Ve yineleme anlamı olan bu ifade geçmiş zamanla $\{-Dİ\}$ çekimlenmiş yüklemi nitelediğinden öyküleme zamanından daha gerilere gönderme yapmada önemli bir görev üstleniyor. İşte öyküleme zamanından daha gerilere gönderme yapıldığını bize söyleten yüklemdeki $\{-Dİ\}$ ekinin yanı sıra “kaç kez” ifadesidir. Bundan başka hesaplaşmanın öyküleme zamanını da kapsadığını, sadece uzak geçmişe gönderme yapmadığını belirttik. Öykü kahramanı 10. ve 11. cümlelerde “*ben kaç kez böyle buharlı camlar ardına oturup düşüncelerimle hayallerimle baş başa kaldım / kaç kez böyle bol gürültülü, hareketli yerlerde sessiz ve durgun düşüncelere içimde yer verdim*” diye kendi kendini eleştirirken aslında o anda da düşünceleriyle baş başadır. Zaten 9. cümlede “*uzaklara, ötelere*” geçtiğini ifade ederek düşünceye dalacağını işaretini vermişti. Bu anlamda kendisiyle hesaplaşması, kendi kendini sorgulayışı hem öyküleme zamanını hem de daha uzak geçmişe kapsıyor. Gönderme yapılan uzak geçmiş oldukça soyut bir zamandır, ne zaman olduğu belli değildir. 10–21 arası cümlelerde zamanın ele alınışı bu şekildedir ve bu cümleler birbirine zaman ortaklığı ile bağlanmaktadır.

2. 1. 3. 3. Ortak Mekân:

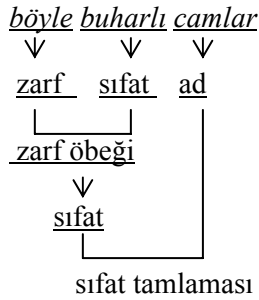
I. MCBB'nin birinci aşamasında mekânın ele alınışı somut ve soyut mekân düzeyinde olmak üzere iki yönlüdür. Öncelikle bu bölümde öykü kahramanının kendi kendisiyle bir iç hesaplaşmaya girmiş olduğunu ve bu hesaplaşmada “uzaklar”a “ötele”e gönderme yaptığını hatırlatalım. Öykü kahramanının kendi kendisiyle iç hesaplaşmaya girdiği anda, mekân camlı gazinoyken bu iç hesaplaşmada gönderme yaptığı “uzaklar”daki, “ötele”deki mekânın neresi olduğu bilinmemektedir.

10. ve 11. cümleler mekâna dair bazı ipuçları içermektedir. Mekâna dair ipuçları taşıyan 10. ve 11. cümleler aşağıda ayrıntılarıyla incelenmiştir:

*ben **ben**, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım* (10)

***ben**, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim* (11)

10. cümlede mekânın ele alınışı zamanın ele alınışına benzemektedir. Öykü kahramanı, düşüncelerinde “uzaklar”daki, “ötele”deki mekâna gönderme yapsa da içinde bulunduğu mekândan soyutlamıyor kendini. “Buharlı camlar ardı” ifadesi, mekâna yönelik bir ipucuyken bu ifadenin başındaki “böyle” sözcüğü zarf olarak, önündeki sıfatı niteleyerek ona yeni anlamlar katıyor. Şöyle ki:

Burada “böyle” zarfı, sıfat olan “buharlı”yı niteleyerek ona işaret ediyor. “böyle” bir çeşit gösterme, işaret etme anlamı yüklenmiş gibidir. Öykü kahramanının mekândaki nesneye işaret etmesi onun düşünceye daldığı anda kendini mekândan soyutlamadığının kanıtıdır. Bu bağlamda öykü kahramanının içinde bulunduğu mekânın “böyle buharlı camlar ardı” ifadesinden hareketle “camlı gazino” olduğu belirlenebilir. Diğer taraftan yukarıda da belirttiğimiz gibi öykü kahramanı, “böyle buharlı camlar” ifadesi ile sadece içinde bulunduğu mekânı kastetmiyor aynı zamanda gönderme yaptığı daha uzak geçmişteki (uzaklardaki /

ötelerdeki) mekâna da işaret ediyor ve bu mekânlar arasında “böyle” zarfının da yardımıyla benzerlik yönünden bir bağ kuruyor. Öykü kahramanın kendi kendisiyle hesaplaştığı anda mekân camlı gazinodur. Fakat gönderme yaptığı uzak geçmişteki mekânın neresi olduğu sadece “buharlı camlar” ifadesinden belirlenemiyor. Gönderme yapılan uzak geçmişteki mekân oldukça soyuttur.

11. cümlede mekânın ele alınışı 10. cümleyle aynı doğrultudadır. “*Böyle bol gürültülü yerler*”, “*böyle bol hareketli yerler*” ifadeleri mekâna yönelik ipuçlarıdır. Bu ipuçlarından yola çıkarak öykü kahramanının kendi kendisiyle hesaplaştığı anda içinde bulunduğu mekânın “*camlı gazino*” olduğu anlaşılmaktadır. 12. 13. 4. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. cümlelerde mekâna dair bir iz yoktur fakat bağlamdan hareketle bu cümlelerde de mekânın camlı gazino olduğu sonucuna varılabilir. Ancak öykü kahramanının uzak geçmişe dair gönderme yaptığı mekânın neresi olduğu metin bağlamından belirlenememektedir.

Sonuç olarak, öykü kahramanının kendi kendisiyle hesaplaştığı anda mekân camlı gazino, gönderme yaptığı uzak geçmişe ait mekân ise soyuttur. 10. 11. 12. 13. 4. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. cümleler birbirine mekân ortaklığı ile bağlanmaktadır.

2. 1. 3. 4. Aynı Kavram Alanına Giren İfadeler:

12. 14. 15. 18. cümlelerde yazarın birbirine yakın anlamlı ifadeleri kullanış biçimleri dikkat çekicidir.

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkerem,*benim* beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla *benim* kendi kendimle didişmem, *benim kendi kendimle* boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, ben aldanmaktan, *ben, benim* kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

12. cümledeki “*didişmek*” ve “*boğuşmak*”,

14. cümledeki “*aldanmak*” ve “*kendini kandırmak*”,

15. cümledeki “*bütün bir ömür*” ve “*bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası*”,

18. cümledeki “*mutluluk*” ve “*sevinç*” söyleyişleri birbirine çok yakın anlamlı ifadelerdir, hatta anlamsal açıdan birinin tekrarıdır. Bu ifadeler aynı kavram alanına girmektedirler.

Gösterenleri farklı, gösterilenleri aynıdır. Yazar bu cümlelerde tekrar yapmış ama tekrar yaptığını gizlemiştir.

2. 1. 3. 5. Karşıtlık İlgisi:

11. (**ben**, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim) cümle kendi içinde bazı karşıtlıkları barındırıyor. “bol gürültülü yerler”, “bol hareketli yerler” ile “sessiz düşünceler ve durgun düşünceler” ifadeleri arasında içinde taşıdıkları kavramlar bakımından karşıtlık vardır. Şöyle ki:

bol gürültülü × sessiz

bol hareketli × durgun

12. (**ben**, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkerem, benim beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim kendi kendimle boğuşmam az mı oldu-Ø) cümle de kendi içinde bazı karşıtlıkları barındırıyor. Öykü kahramanının beyaz kâğıtlar üzerinde çirkin yazılarla kendi kendisiyle didişip boğuşması karşıtlık yaratan bir durumdur. Beyaz kâğıtların çirkin yazılarla dolması, kâğıdın boşken olduğu kadar beyaz olmadığının bir göstergesidir. Yani öykü kahramanı, beyaz kâğıtların niteliğini üzerine yazdığı çirkin yazılarla değiştiriyor. Kâğıdın boş olduğundaki beyaz haliyle, yazıldıktan sonraki hali arasında karşıt bir durum söz konusudur. Kavramların çağrıştırdıkları açısından da karşıtlık vardır. Beyaz renk çoğu kültürde huzuru, barışı çağrıştırırken, “didişmek” “boğuşmak” eylemlikleri sıkıntıyı, çatışmayı çağrıştırıyor. Görüldüğü üzere bu cümle, karşıtlıklardan yararlanılarak oluşturulmuş. Ve cümledeki bu karşıtlık okuyucuda etki yaratmaktadır.

2. 1. 3. 6. Tekrarlar:

2. 1. 3. 6. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben: 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. 21 / benim: 10. 12. 14. 18. 19 / niye: 19. 20. 21 / 16. ve 17. cümlelerdeki III. tekil kişi ekleri

2. 1. 3. 6. 2. Tam Tekrarlar:

2. 1. 3. 6. 2. 1. Sözcüklerle Yapılan Tam Tekrarlar:

kaç kez: 10. 11 / böyle: 10. 11 / istedim: 19. 21 / kendim: 12. 14. 18 / düşünce sözcüğünün tekrarı: 10. 19 (düşüncelerimle), 11 (düşüncelere), 13 (düşüncenin) / hayal sözcüğünün tekrarı: 10. 19 (hayallerimle), 13 (hayalin), 20 (hayaller) /

2. 1. 3. 6. 2. 2: Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar:

Zaman eki {-Dİ}, cümlelerin yüklemelerinde tam tekrar düzeyindedir: 10 (*kaldım*), 11 (*verdim*), 12 (*oldu*), 13 (*bilmiyor muydum*), 14 (*yorulmadım mı*), 15 (*inandım*) / 16 (*yordu*), 17 (*oyaladı*), 18 (*sandım*), 19. 21 (*istedim*)

I. tekil kişi iyelik eki tam tekrardır: 10 (*benim düşünceler-im* / *benim hayaller-im*), 11 (*benim iç-im*), 12 (*benim üzeri-m* / *benim didişme-m* / *benim boğuşma-m*), 14 (*benim kendi-m*), 18 (*benim kendi-m*), 19 (*benim karşı-m* / *benim düşünceler-im* / *benim hayaller-im*).

I. tekil kişi eki tam tekrardır: 11 (*ben verdi-m*), 13 (*ben bilmiyor muydu-m*), 14 (*ben yorulmadı-m mı*), 15 (*ben inandı-m*), 18 (*ben sandı-m*), 19 (*ben istedi-m*), 21 (*ben istedi-m*).

2. 1. 3. 7. Soru-Cevap İlişkisi:

Birinci aşamadaki cümlelerden 16. ve 17. cümlelerin haricindeki cümleler soru formundadırlar. Fakat bu cümleler cevap alınmak için sorulmuş soru cümleleri değildir. Bu sorular öykü kahramanın kendi kendine sorduğu sorulardır. Dolayısıyla öykü kahramanı, soruyu kendine sorduğu için cevabı da bilmektedir. Birinci aşamayı oluşturan soru cümleleri aşağıda gösterilmiştir:

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim (11)

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek, benim beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim kendi kendimle boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin boşluğa doğru açılan birer kapı , her düşüncenin boşluğa doğru açılan birer kapı, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, ben, benim kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, benim kendi düşüncelerimle, benim hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim (21)

2. 1. 3. 8. Birinci Aşamada Anlatılanlar (Konu):

I. MCBB'nin birinci aşamasında (10-21 arası cümleler) öykü kahramanı kendi kendisiyle bir iç hesaplaşmaya girmiştir. Kendi kendini sorguluyor. Öykü kahramanı, I. MCBB'nin girişinde yer alan 1 ve 2. cümlelerde bakışlarını dış mekâna yöneltmiş, 3-9 arası cümlelerde bulunduğu iç mekâna ait gözlemlerini aktarmıştı. I. MCBB'nin birinci aşamasını oluşturan cümlelerde ise kendi dünyasının, düşüncelerinin derinliklerine iniyor yavaş yavaş. İç dünya da mekân olarak değerlendirilebileceğinden öykü kahramanı mekânda aşamalı olarak dıştan içe yöneliyor.

I. MCBB'nin birinci aşamasında 13. ve 15. cümleler düşüncenin en yoğunlaştığı kısımlardır.

ben, her hayalin boşluğa doğru açılan birer kapı , her düşüncenin boşluğa doğru açılan birer kapı, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

13. cümledeki “boşluğa doğru açılan kapı” ifadesi; hiçlik, yokluk, yitip gidiş vb. gibi bir yok olma durumunu çağrıştırıyor. Öykü kahramanı sonsuz bir hiçlik duygusu içindedir. Her düşüncenin, her hayalin, her umudun sonunda yok olacağı, yitip gideceği inancı içinde. Düşünceleri, umutları, hayalleri boşluğa doğru açılan kapının ardı gibi sonunda elinden kayıp gidiyor, bir yok olma durumuna uğruyorlar. Elde edilemeden kaybedişlere ya da ele geçirilse bile hemen yitirilip gidenlere sessiz bir isyan, inceden inceye bir yakarış var. 15. cümlede de benzer düşüncelerden bahsediyor. Bu cümlede de bazı serüvenlerin bütün bir ömür sürmediğini belirtirken gelip geçiciliğe, bazı şeylerin elde tutulamadığına, yitirildiğine gönderme yapıyor. Sonuç olarak bu bölümde öykü kahramanı, elden kayıp gidenlere, gelip geçiciliğe gönderme yapıyor.

2. 1. 3. 9. Birinci Aşama Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri:

giriş

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim (11)

gelişme

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkerem, benim beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim kendi kendimle boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin boşluğa doğru açılan birer kapı , her düşüncenin boşluğa doğru açılan birer kapı, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyorum-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, ben, benim kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø (16)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni oyaladı-Ø (17)

sonuç

ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, benim kendi düşüncelerimle, benim hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim (21)

• “Giriş bölümündeki herhangi bir birimin kendini sonuç bölümünde de göstermesi gerekir.”

“ben” zamiri giriş cümleleri olan 10. ve 11. cümlelerde olduğu gibi sonuç bölümünü oluşturan 18. 19. 20. ve 21. cümlelerin derin yapısında da yer almaktadır.

Giriş bölümündeki 10. cümlede yer alan “düşüncelerimle”, “hayallerimle” sözcükleri sonuç bölümündeki cümlelerden biri olan 19. cümlede aynen tekrar edilmektedir.

Giriş bölümünü oluşturan 10. ve 11. cümleler ile sonucu oluşturan 18. 19. 20. ve 21. cümlelerde {-Dİ} ekinin sağladığı zaman ortaklığı görülmektedir. Bu göstergelerden yola çıkarak I. MCBB’nin birinci aşamasının açıldığı gibi kapandığı sonucuna varılmaktadır.

2. 2. I. MCBB’nin İkinci Aşaması:

2. 2. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

hep hatırlıyorum (22)

o yağmurlu, yağmursuz, güneşli, karanlık günleri (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor (24)

saat dördtür (25)

o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış (26)

köşede arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

rüzgara rağmen en kestirme yoldan eve gidecek (28)

belki bir pencere açılır karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar, minderler, oyuncaklar arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen (30)

hep aynı İstanbul yağmurları altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur damlaları düştü (32)

bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni bütün dostlarımı, arkadaşlarımı bir yağmur sisi ardında görür gibiyim (33)

2. 2. 2. Eksilteleri Tamamlama:

2. 2. 2. 1. Boşlukları Gösterme:

Ø hep Ø hatırlıyorum. (22)

Ø, Ø o yağmurlu Ø, yağmursuz Ø, güneşli Ø, karanlık günleri Ø (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

saat dördtür (25)

Ø o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış-Ø (26)

Ø köşede Ø arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

Ø rüzgâra rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø Ø, minderler-Ø Ø, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen (30)

Ø, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

Ø bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

Ø, Ø bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, Ø eski ve yeni bütün dostlarımı, Ø arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

2. 2. 2. 2. Boşlukları zamirlerle tamamlama:

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

ben, Ø o yağmurlu Ø, yağmursuz Ø, güneşli Ø, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

saat dördtür (25)

o, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış-Ø (26)

o, köşede onun arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

o, rüzgara rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø Ø, minderler-Ø Ø, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen (30)

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, benim eski ve yeni bütün dostlarımı, benim arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

2. 2. 2. 3: Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

saat dördtür (25)

yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır (26)

yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen (30)

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, benim eski ve yeni bütün dostlarımı, benim bütün arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

2. 2. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

2. 2. 3. 1. Ortak Kişi:

I. MCBB'nin ikinci aşaması bölümünde de kişi bağlantısı “**ben**” zamiri ile devam etmektedir. 24. cümledeki “*yıllar öteden bir çocuk*” tamlamasının ve 29 ile 30. cümlelerdeki “o” zamirinin göndermesi de “ben” zamirinedir. Bu MCBB’de öyküye “*kısa etekli bir küçük kız*” tamlaması ile yeni bir kişi daha girmiştir.

ben: 22. 23. 31. 33 / benim: 32. 33

yıllar öteden bir çocuk (= ben): 24. 26. 27. 28

o (= ben): 29. 30

kısa etekli bir küçük kız: 30

2. 2. 3. 2. Ortak Zaman:

İkinci aşamayı oluşturan cümlelerin yüklemelerinde çeşitli zaman ekleri kullanılmıştır. 22. (*hatırlıyorum*), 23. (**hatırlıyorum**), 24. (*geçiyor-Ø*) cümlelerin yüklemelerinde {-yor} eki, 25. (*dörttür*) ve 30. (*vardır*) cümlelerde {-DİR}, 26. (*aşmıştır*) ve 27. (*ayrılmıştır*) cümlelerde {-mİŞ}, 28. (*gidecek-Ø*) cümlede {-EcEk}, 29. (*açılır-Ø*) cümlede {-İR} eki, 31. (*dolaştım*) ve 32. (*düştü-Ø*) cümlelerde {-Dİ} eki kullanılmıştır. Yüklemelerdeki farklı zaman eklerine rağmen II. aşama bölümünde tek bir gerçek zaman vardır. O da 31. ve 32. cümlelerin zamanını oluşturan {-Dİ} görülen geçmiş zaman ekidir. Anlatılan olaylar geçmişte yaşanıp bitmiştir. Zaman eklerindeki farklılık, anlatıcının olaylara değişik noktalardan bakmasından kaynaklanmıştır.

22. (**ben, hep bunları hatırlıyorum**) cümlelerin yüklemelerinde kullanılan {-yor} eki, şimdiki zamandan çok geniş zaman fonksiyonuyla kullanılmıştır. Cümledeki “*hep*” zarfı eylemdeki zaman ekine etki ederek cümleye geniş zaman anlamı katmıştır.

24. (*yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø*) cümlede çocukluk anısını hatırlayan öykü kahramanı, bu anıyı aynı anda eş zamanlı olarak hayal etmeye başlamıştır. Anısını anlatırken o anıyı içinde bulunduğu zaman dilimi içinde hayal ettiği için yüklemde {-yor} şimdiki zaman eki kullanılmıştır. Bu cümle, öykü zamanı odaklı bir cümledir.

26. (**yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır**) ve 27. (**yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır**) cümlelerde de öykü kahramanı çocukluk anısını hayal etmeye devam etmektedir. Fakat yüklemelerde {-mİŞ} duyulan geçmiş zaman eki kullanılmıştır. Cümleler tek başına değerlendirildiğinde öykü

kahramanın, anlattığı olaya şahit olmadığı ama o olaya dair güçlü tahmini olduğu sonucuna varılabilir. Fakat öykü kahramanı tahminde bulunduğu olayı kendisi yaşamıştır, çünkü “*yıllar öteden bir çocuk*” olarak ifade ettiği çocuk kendisidir. Ama bunu gizlemek derine gömmek istemiştir. Kendini kendinden soyutlayıp, kendi hayalini bir başkasıymişçasına karşıdan izleme yoluna gitmiştir. Hayalini izlerken de bir taraftan çıkarımlarda bulunmaktadır. Çıkarım cümleleri olan bu cümleler de öykü zamanı odaklı cümlelerdir.

28. (*yıllar öteden bir çocuk, rüzgâra rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø*) cümlelerin yüklemine yine farklı bir zaman eki kullanılmıştır: {-EcEk} gelecek zaman eki. Öykü kahramanı çocukluğuna ait anısını hayal etmeye devam ederken bu cümlede de çıkarımda bulunuyor. Öykü zamanı odaklı bu cümlede {-EcEk} eki çıkarımda bulunuşu yansıtmada önemli bir görev üstlenmiştir.

29. (*belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken*) ve 30. (*belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen*) cümlelerde de çocukluğa ait anı hayal edilmeye devam ediyor. Bu kez yüklemde {-İr} geniş zaman eki kullanılmıştır. Bunlar da çıkarım cümleleridir. Her iki cümlede de yer alan “*belki*” sözcüğü çıkarımda bulunulduğunun göstergesidir. Ayrıca “*belki*”nin anlamında umut ediş de sezilmektedir. Öykü kahramanı, anısının hayalini kurduğu o anda çocukluğunda olduğu gibi, o geçerken karşı evlerde bir pencerenin açılacağı, o evde onu bekleyen bir küçük kızın olabileceği çıkarımında bulunmaktadır, hatta öykü kahramanının bunu umut ettiği de söylenebilir. Çünkü “*belki*”nin bu cümlelerde tahminde bulunma anlamından çok umut etme anlamı daha ağır basmaktadır. Bu cümleler de öykü zamanı odaklı cümlelerdir.

31. ve 32. cümlelerin yüklemine ise {-Dİ} görülen geçmiş zaman eki kullanılmıştır ki bu, MCBB'nin gerçek zamanıdır. 31. ve 32. cümlelerde öyküleme zamanını odak noktası alan anlatıcı, 33. (*görür-Ø gibiyim*) cümlede yine bakış açısını değiştiriyor ve olaya öykü zamanının içinden bakıyor.

Sonuç olarak, ikinci aşamayı oluşturan cümlelerin yüklemine birbirinden değişik zaman ekleri kullanılsa da bu bölümde tek bir zaman vardır. O da 31. ve 32. cümlelerin yüklemine {-Dİ} ekiyle kendini gösteren geçmiş zamandır. Zaman eklerindeki farklılık, anlatıcının anlatısını anlatırken kimi zaman öyküleme zamanını, kimi zamansa -okuyucuyu da olaya dahil etme isteğiyle- öykü zamanını odak noktası alması dolayısıyladır. 21. 22. 23. 24. 25. 16. 27. 28. 29. 30. 31. cümleler zaman ortaklığı ile birbirlerine bağlanmaktadır.

2. 2. 3. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler:

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

benim bütün arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

2. 2. 3. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler:

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaşım (31)

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

2. 2. 3. 2. 3. Geniş Zamana Gönderme Yapan Cümleler:

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

2. 2. 3. 2. 4. Çıkarım Cümleleri:

saat dördtür (25)

yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır (26)

yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır-Ø onu bekleyen (30)

2. 2. 3. 3. Ortak Mekân:

I. MCBB'nin ikinci aşaması bölümünde öykü kahramanı, camlı gazinodadır. "Camlı gazino"nun sokağı gören bir yerinden dışarıyı izlediği sırada çocukluk anısını hatırlıyor. "Ortak zaman" bölümünde de belirttiğimiz gibi çocukluk anısını hatırlayan öykü kahramanı bu anıyı aynı anda eş zamanlı olarak hayal de ediyor. İşte anıyı hatırlayıp hayale daldığı anda mekân, camlı gazinodur. Hayaldeki olayların geçtiği mekân ise camlı gazinonun bulunduğu sokaktır. Bu bölümde mekân, camlı gazino (iç mekân) olmasına rağmen dış mekâna ait unsurların da bulunuşu, bunların hayale dalış sırasında (hayaldeki mekânın dış mekân olması dolayısıyla) MCBB'ye girmesindedir.

İkinci aşamada dış mekâna ait kavramların cümlelerdeki görünüşleri şu şekildedir:

şu sokak, şu meydan: 24 / o uzun yokuş: 26 / köşe: 27 / en kestirme yol: 28 / karşı evlerde:29 / evde: 30 / İstanbul yağmurları altı: 31

24. cümledeki “*şu sokak*”, “*şu meydan*” sıfat tamlamalarındaki tamlayan görevindeki “*şu*” işaret sıfatından hareketle işaret edilen mekânın camlı gazinonun olduğu sokak / meydan olduğu sonucuna varılabilmektedir. Çünkü öykü kahramanı bulunduğu mekândan (*camlı gazino*) diğer bir mekâna işaret ediyor, demek ki işaret ettiği mekân onun görüş mesafesi içinde olan camlı gazinonun bulunduğu sokaktır. Bu cümledeki mekân hayaldeki mekândır. Hayalin kurulduğu yer ise camlı gazinonun içidir.

26. cümledeki “*o uzun yokuş*”, 27. cümledeki “*köşe*”, 29. cümledeki “*karşı evler*” birimleri de mekâna yönelik kavramlardır. Ve dış mekâna (camlı gazinonun bulunduğu sokak) yönelik bu kavramlar, hayalin içindeki mekânlardır. Hayalin kurulduğu yer ise camlı gazinonun içidir.

Mekân, ilk kez 31. cümlede somut bir biçimde veriliyor. “*İstanbul yağmurları altında*” tamlamasında verilen bilgiden hareketle mekânın İstanbul olduğu ortaya çıkmaktadır. Buradan yola çıkarak camlı gazinonun İstanbul’da bulunduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, I. MCBB’nin ikinci aşamasında mekân iki yönlüdür. Öykü kahramanının anısını hatırladığı anda mekân, camlı gazinoyken anısında anlatılan olayların geçtiği yer camlı gazinonun bulunduğu sokaktır.

2. 2. 3. 4. Parça-Bütün İlişkisi:

26. cümledeki “*o uzun yokuş*” sokağa ait parçadır.

• 27. cümleyle 24. cümle arasında parça-bütün ilişkisi vardır. 27. cümledeki “*köşe*”, 24. cümlede “*sokak*” olarak belirtilen mekana ait bir parçadır:

yillar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

yillar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

• 29. cümle 24. cümleyle parça-bütün ilişkisiyle bağlanmaktadır. 29. cümledeki “*karşı evler*”, 24. cümledeki “*sokak*” olarak belirtilen mekâna ait parçalardır:

yillar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

• 30. cümleyle 29. cümle arasında parça-bütün ilişkisi vardır. 30. cümledeki “ev”, 29. cümledeki “karşı evler”den bir tanesidir. Bu anlamda “karşı evler” bütün, “ev” parça olarak kabul edilebilir. Buna benzer olarak 29. cümledeki “pencere” ile 30. cümledeki “ev” arasında da parça-bütün ilişkisi vardır. “pencere”, “ev”in bir parçasıdır.

• Öykü kahramanı, 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. cümlelerde, 22. ve 23. cümlelerde hatırladığı yağmurlu günlerden birini anlatıyor. 22. ve 23. cümlelerdeki “yağmurlu günler” bütünü, sözü geçen diğer cümlelerde anlatılanlar ise yağmurlu günlerden birinde yaşadıkları olduğu için parçaları ifade etmektedir. Bütünden parçaya, genelden özele soyuttan somuta iniş var.

31. cümledeki “hiç eskimeyen hayaller” tamlamasıyla öykü kahramanı kendisine artık hayal gibi gelen anılarını kast ediyor. Diğer taraftan 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. cümlelerde hatırlamış olduğu anısını eş zamanlı olarak hayal de etmişti. Bu bağlamda “hiç eskimeyen hayaller”den bir tanesi 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. cümlelerde anlattıklarıdır. Sonuç olarak “hiç eskimeyen hayaller” bütünü, sözü geçen cümlelerde anlatılanlar parçaları ifade etmektedir:

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

saat dördtür (25)

yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır (26)

yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen (30)

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, benim eski ve yeni bütün dostlarımı, benim bütün arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

32. cümle ile 30. 29. 28. 27. 26. 25. 24. cümleler arasında da parça-bütün ilişkisi vardır. 32. cümlede tamlama içinde geçen “bütün anılarım” ifadesi bütünü, sözü edilen diğer cümleler ise bütün anıları içinden birini anlattığından parçaları ifade etmektedir.

33. cümle ile 27. ve 30. cümleler arasında parça-bütün ilişkisi vardır. 33 cümledeki “benim bütün arkadaşlarım” bütün, 27. cümledeki “arkadaşlar” öykü kahramanının arkadaşlarının bir kısmını (hepsini değil) belirttiğinden bütünün parçası olarak kabul edilebilir. 33. cümleyle 30. cümle arasında da aynı ilişki vardır. 30. cümledeki “kısa etekli bir küçük kız”, öykü kahramanının büyük olasılıkla arkadaşı olduğundan bütün arkadaşlarından sadece biridir ve dolayısıyla da bütünün parçasıdır.

2. 2. 3. 5. Aynı Kavram Alanına Giren İfadeler:

31. cümlede “hiç eskimeyen hayaller” ifadesindeki hayaller ile 32. cümlede “bütün anılarım” ifadesindeki anılar, gösterenleri ayrı, gösterilenleri aynı kavramlardır. Çünkü öykü kahramanı anısını hatırladığı anda aynı zamanda bu anıyı hayal de etmeye başlamıştır, dolayısıyla 31. cümledeki hayalinden kasıt anısı, 32. cümledeki anısından kasıt da hayalidir.

33. cümledeki yüklemi olan “görür gibiyim” ile anlatılmak istenen hatırlama olayıdır. Bu anlamda 33. cümledeki yüklemiyle 22. cümledeki yüklemdeki (hatırlıyorum) anlam birbirine çok yakındır.

2. 2. 3. 6. Tekrarlar:

2. 2. 3. 6. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben: 22. 23. 31. 33 / benim: 32. 33 / yıllar öteden bir çocuk: 26. 27. 28 / arasında: 30 / bütün: 33 / III. tekil kişi ekleri: 24 (geçiyor-Ø), 28 (gidecek-Ø), 29 (açılır-Ø), 32 (düştü-Ø)

2. 2. 3. 6. 2. Eksik Tekrarlar:

28. cümledeki “rüzgâr” sözcüğü, 26. cümledeki “sert rüzgâr”ın eksik tekrarıdır.

30. cümledeki “onu”, 24. cümledeki “yıllar öteden bir çocuk”ın eksik tekrarıdır.

2. 2. 3. 6. 3. Tam Tekrarlar:

2. 2. 3. 6. 3. 1: Sözcük ve Sözcük Öbeği Düzeyinde Tam Tekrarlar:

“yağmur” sözcüğünün tam tekrarı: 23 (yağmurlu), 24 (şu yağmur), 31 (İstanbul yağmurları), 32 (yağmur damlaları), 33 (yağmur sisi).

2. 2. 3. 6. 3. 2: Ek Düzeyinde Tam Tekrarlar:

I. tekil kişi ekinde tam tekrar: 22 (*ben hatırlıyorum*), 23 (*ben hatırlıyorum*), 31 (*ben, dolaştım*), 33 (*ben, görür-Ø gibiyim*).

I. tekil kişi iyelik ekinde tam tekrar: 32 (*benim bütün anılarım*), 33 (*benim bütün sevdiğilerim / benim bütün dostlarım / benim bütün arkadaşlarım*).

2. 2. 3. 7. İkinci Aşamada Anlatılanlar (Konu):

Birinci aşamada yaşamın keskin hatlı gerçekliği içinde kendi kendini sorgulayan öykü kahramanı, bu katı gerçeklik karşısında derin bir umutsuzluğa kapılıyor. İşte bu noktada geçmişe dönerek huzurlu çocukluk anısına sığınma ihtiyacı duyuyor. İkinci aşamanın ilk cümlesi olan 22. cümlede “hatırlıyorum” diyerek çocukluğuna dair bir anısını hatırlıyor. 22. ve 23. cümleler anının anlatılmasına geçiş cümleleridir. 24–30 arası cümlelerde anısını anlatan öykü kahramanı, bu hatırladığı anıyı aynı zamanda eş zamanlı olarak hayal de ediyor. Mekânda içe doğru iniş burada da devam ediyor. Öykü kahramanı iç dünyasının derinliklerine basamak basamak iniyor. Ama içinin en derinine inmiyor, henüz bilinç düzeyindedir. 24–30 arası cümlelerde dış gerçeklikten bir parça uzaklaşıp içine yöneliyor. 31–33 arası cümlelerde ise içinin derinliklerinden tekrar yüzeye çıkıyor.

Öykü kahramanı bu bölümde de yitirilmiş bir şeye gönderme yapıyor: Çocukluk. Çocukluk da yitirilmiş, geçmişte kalmış, bir daha ele geçirilemeyecek bir dönemdir. Ama o, o huzurlu dönemi yitirmiş de olsa hiç olmazsa hatırlayarak canlı tutma isteği içindedir. Zaten düşüncede de olsa İstanbul yağmurları altında hiç eskimeyen hayallerle dolaşması yitirmiş olduğu anılarını aradığı, onları yaşadıkları yerde tekrar bulmak, tekrar yaşamak istediği içindir.

2. 2. 3. 8. İkinci Aşama:

giriş

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

gelişme

ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

saat dörttür (25)

yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır (26)

yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır (27)

yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan yıllar öteden bir çocuğun evine gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır-Ø onu bekleyen (30)

sonuç

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni **benim** bütün dostlarımı, **benim** bütün arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

2. 3. Birinci Aşama ile İkinci Aşama Arasındaki Bağlantı:

• Her CBB'nin ilk cümlesinde (giriş bölümünde) bir önceki CBB'nin son cümlesi (sonuç bölümü) ile ilgili bir iz, belirti (tekrar) olmalıdır. Diğer bir deyişle CBB'nin girişindeki bir birimin kendini, önceki CBB'nin sonuç bölümünde de göstermesi gerekir. Bu mantık mini CBB'ler için de aşamalar için de geçerlidir.

İkinci aşamanın giriş bölümündeki cümlede yer alan “**ben**” zamiri, birinci aşamanın sonuç bölümündeki cümlelerde de kendini göstermektedir:

İkinci aşama (giriş cümlesi):

ben, hep **bunları** hatırlıyorum (22)

Birinci aşama (sonuç cümleleri):

ben, niye **benim** kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep **ben**, **benim** karşıma çıkan insanlara, **benim** kendi düşüncelerimle, **benim** hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep **ben**, niye hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film Ø, bir roman Ø, bir öykü Ø, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep **ben**, niye bunu yaratmak-Ø istedim (21)

“**ben**” zamiri, ikinci aşamayı birinci aşamaya “ortak kişi” özelliği ile bağlamıştır.

• CBB'ler arası tekrarlar metnin oluşmasını sağlayan CBB'leri birbirine bağlayan en önemli özelliklerdendir. Bu mantık, MCBB'ler ve aşamalar için de geçerlidir.

“**hep**” sözcüğünün tekrarı birinci aşama ile ikinci aşamayı anlamsal olarak birbirine bağlamıştır:

İkinci aşama (giriş cümlesi):

ben, **hep** **bunları** hatırlıyorum (22)

Birinci aşama (sonuç cümleleri):

ben, niye **benim** kendimi **hep** mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye **hep** **ben**, **benim** karşıma çıkan insanlara, **benim** kendi düşüncelerimle, **benim** hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim (21)

• Birinci aşama ile ikinci aşama, zamanda soyutluk-somutluk karşıtlığı ile birbirine bağlanmaktadır. Birinci aşamada belirsiz bir geçmişe gönderilme yapılması dolayısıyla zaman soyutken, ikinci aşamada ise öykü kahramanının çocukluk yıllarına ait bir anı anlatılması sebebiyle somut düzeydedir.

• Birinci aşama ile ikinci aşamayı birbirine bağlayan bir diğer unsur, mekândaki soyutluk-somutluk karşıtlığıdır. Birinci aşamada zamanın soyutluğuna paralel olarak mekânda da soyutluk vardır. Buna karşılık ikinci aşamada zaman da mekân da somuttur. Birinci aşamada 10. (*ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım*) ve 11. (*ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim*) cümleler mekâna dair bilgiler taşıyan cümlelerdir. 10. cümledeki “*böyle buharlı camlar-Ø ardi*” ve 11. cümledeki “*böyle bol gürültülü yerlerde*”, “*böyle bol hareketli yerler*”in somut olarak hangi mekanlara ait olduğu bilinmemektedir. İkinci aşamada ise mekân (hayaldeki mekân), camlı gazinonun bulunduğu sokaktır. Bu anlamda hayalde de olsa olayların geçtiği mekân somut olarak belirlenebilmektedir. Görüldüğü gibi mekân, birinci aşamada soyut, ikinci aşamada ise somuttur.

2. 4. I. MCBB ile I. CBB'nin Giriş Bölümü Arasındaki Bağlantı:

• I. MCBB, I. CBB'nin girişine ortak kişi bağı ile bağlanmıştır.

I. CBB'nin giriş cümleleri:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø (3)

benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var-Ø (4)

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp **ben**, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

I. MCBB'nin giriş cümleleri:

ben **ben**, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup **benim** düşüncelerimle, **benim** hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz **düşüncelere** ve durgun **düşüncelere** **benim** içimde yer verdim (11)

“ben” zamiri I. CBB'nin girişi ile I. MCBB'yi ortak kişi bağı ile birbirine bağlamıştır.

• I. MCBB ile I. CBB'nin girişinde bağlantıyı sağlayan unsurlardan biri de tekrarlardır.

I. CBB'nin girişinde I. (sokakta **yağmur** vardı) cümlede bulunan “yağmur” sözcüğü, I. MCBB'nin ikinci aşamasında yer alan bazı cümlelerdeki sözcük öbekleri içinde tekrar edilmektedir. İkinci aşamada “yağmur” sözcüğünün tekrar edildiği cümleler şunlardır:

ben, hep o **yağmurlu** günleri, **yağmursuz** günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu **yağmurun** düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

ben, hep aynı İstanbul-Ø **yağmurları**-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anularımın üzerine bol bol **yağmur**-Ø damlaları düştü-Ø (32)

ben, **benim** bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni **benim** bütün dostlarımı, **benim** bütün arkadaşlarımı bir **yağmur**-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

• I. MCBB ile I. CBB'nin girişi arasındaki eksik tekrar ilişkisi iki bölümü birbirine anlamsal açıdan bağlamıştır:

I. CBB'nin girişi:

ben, **buğulu bir pencereden** kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulan çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyorum (8)

I. MCBB:

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım (10)

2. cümlede “buğulu bir pencere”, 8. cümlede “camların buharı”, 10. cümlede “böyle buharlı camlar-Ø ardi” ifadeleri birbirinin eksik tekrarıdır. Bu tekrar olayı, I. CBB’nin girişi ile I. MCBB’yi anlamsal açıdan birbirine bağlamıştır.

• Üsttekine benzer eksik tekrar olayı 6. ve 11. cümleler arasında da söz konusudur:

I. CBB’nin girişi:

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var (6)

I. MCBB:

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim (11)

6. cümlede “garip bir gürültü” birimi, 11. cümlede “böyle bol gürültülü yerlerde” şeklinde ifade edilmiştir. Eksik tekrar olarak nitelendirilebilecek bu eksik tekrar olayı I. CBB’nin girişi ile I. MCBB’yi birbirine bağlamıştır.

3. II. MCBB:

3. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok diyeceksin (34)

bu karışık sesler, gülüşler, konuşmalar arasında beni anlayan bir bu yağmur, camdan süzülen bu damlalar var (35)

o damlalara şaşıyorum (36)

bir damla düşüyor (37)

öyle yapışıp duruyor camda (38)

duruyor (39)

sonra birden, nereden, nasıl oluyor, kayıveriyor, bir iz bırakıp ardında (40)

- sonra o damla yok* (41)
- yeni, başka yağmur damlaları düşüyor cama* (42)
- bir tanesinin akmasına, yitip gitmesine engel olmak* (43)
- onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler durumda durdurmak* (44)
- akıp gitmesini önlemek isterdim* (45)
- nelerden bahsediyorum* (46)
- iş yağmur damlasına mı kaldı şimdi de* (47)
- işte insanlar arasındayım* (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor* (49)
- bir adam çay içiyor* (50)
- bir başkası rakı.* (51)
- iyi ki radyoyu açmıyorlar* (52)
- bir o eksik.* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak, hepsini alt edecek bir güç olmamalı* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç* (55)
- kaç kişi var burada sayamıyorum ya* (56)
- her birinin dostu, arkadaşı, sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur* (57)
- olur* (58)
- ama şimdi hiçbiri yanıma yaklaşmamalı* (59)
- tahammül edemeyeceğim.* (60)
- böyle yalnız, yanı başımdaki camda, ufacık, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım* (61)
- ışıkları yaktılar* (62)
- insanlar, eşyalar sarardı* (63)
- sarardı* (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı* (65)

- o vapurda olmak* (66)
- bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak* (67)
- hayır bunu da istemezdim* (68)
- ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor girenler çıkanlar* (70)

3. 1. 1. Eksiltileri Tamamlama:

3. 1. 1. 1. Boşlukları Gösterme:

- Ø, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin* (34)
- bu karışık sesler-Ø Ø, gülüşler-Ø Ø, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, Ø camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)
- Ø, o damlalara şaşıyorum* (36)
- Ø bir damla düşüyor-Ø* (37)
- Ø, Ø, öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (38)
- Ø, Ø duruyor-Ø Ø* (39)
- sonra Ø, birden, nereden, nasıl oluyor-Ø, kayıveriyor-Ø, Ø bir iz bırakıp Ø ardında* (40)
- sonra o damla yok-Ø* (41)
- yeni Ø, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama* (42)
- Ø, Ø, Ø bir tanesinin akmasına, Ø yitip gitmesine engel olmak-Ø Ø* (43)
- Ø, Ø, onu hep orada, Ø düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø Ø* (44)
- Ø, Ø Ø akıp gitmesini önlemek isterdim* (45)
- Ø, nelerden bahsediyorum* (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de* (47)
- Ø, işte insanlar-Ø arasındayım.* (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø* (49)
- bir adam çay içiyor-Ø* (50)
- bir başkası rakı Ø* (51)

- Ø iyi ki radyoyu açmıyorlar* (52)
- bir o eksik-Ø* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç Ø* (55)
- Ø, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya* (56)
- Ø Ø her birinin dostu, Ø arkadaşı, Ø sevgilisi olmak istediğim Ø anlarım da olur-Ø* (57)
- Ø, olur-Ø* (58)
- ama şimdi Ø hiçbirini Ø yanına yaklaşmamalı-Ø* (59)
- Ø, tahammül edemeyeceğim* (60)
- Ø böyle yalnız, Ø yanı başımdaki camda, ufacık Ø, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım* (61)
- Ø ışıkları yaktılar* (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø* (63)
- Ø, sarardı-Ø* (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø* (65)
- Ø, Ø o vapurda olmak-Ø Ø* (66)
- Ø, Ø bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø Ø* (67)
- hayır Ø, bunu da istemezdim.* (68)
- Ø, ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)

3. 1. 1. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama:

- sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin* (34)
- bu karışık sesler-Ø Ø, gülüşler-Ø Ø, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, Ø camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)
- ben, o damlalara şaşıyorum* (36)
- Ø bir damla düşüyor-Ø* (37)

- Ø, o, öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (38)
- Ø, o, Ø duruyor-Ø Ø* (39)
- sonra o, birden, nereden, nasıl oluyor-Ø, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp onun ardında* (40)
- sonra o damla yok-Ø* (41)
- yeni Ø, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama* (42)
- ben, ben, onların bir tanesinin akmasına Ø, ben, onun yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim* (43)
- ben, ben, onu hep orada, onun düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim* (44)
- ben, ben, onun akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim* (45)
- ben, nelerden bahsediyorum* (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de* (47)
- ben, işte insanlar-Ø arasındayım* (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø* (49)
- bir adam çay içiyor-Ø* (50)
- bir başkası rakı içiyor-Ø* (51)
- onlar iyi ki radyoyu açmıyorlar* (52)
- bir o eksik-Ø* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç olmamalı-Ø* (55)
- ben, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya* (56)
- benim onların her birinin dostu, onların arkadaşı, onların sevgilisi olmak istediğim benim anlarım da olur-Ø* (57)
- bu, olur-Ø* (58)
- ama şimdi onların hiçbiri benim yanuma yaklaşmamalı* (59)
- ben, tahammül edemeyeceğim* (60)

ben, böyle yalnız, benim yanı başımdaki camda, ufacık Ø, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım (61)

onlar, ışıkları yaktılar (62)

insanlar, eşyalar sarardı-Ø (63)

onlar, sarardı-Ø (64)

denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø (65)

ben, ben, o vapurda olmak-Ø isterdim (66)

ben, ben, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø isterdim (67)

ben, hayır bunu da istemezdim (68)

onlar, ne de çok gürültü yapıyorlar (69)

hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar (70)

3. 1. 1. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34)

bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, bir camdan süzülen bu damlalar var-Ø (35)

ben, o damlalara şaşıyorum (36)

önce, bir damla düşüyor-Ø (37)

önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda (38)

önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda (39)

sonra bir damla birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp bir damlanın ardında (40)

sonra o damla yok-Ø (41)

yeni yağmur-Ø damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama (42)

ben, ben, yağmur damlalarının bir tanesinin akmasına, yağmur damlalarının bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim (43)

ben, ben, onu hep orada, yağmur damlalarının bir tanesinin düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim (44)

- ben, ben, yağmur damlalarının** bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim (45)
- ben, nelerden bahsediyorum** (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de.* (47)
- ben** işte insanlar-Ø arasındayım. (48)
- iki genç fısıfısı konuşuyor-Ø* (49)
- bir adam çay içiyor-Ø* (50)
- bir başkası rakı içiyor-Ø* (51)
- insanlar, iyi ki radyoyu açmıyorlar** (52)
- bir o eksik-Ø* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak bir güç, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç olmamalı-Ø* (55)
- ben, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya...** (56)
- benim, insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim benim anlarım da olur-Ø** (57)
- benim insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur-Ø** (58)
- ama şimdi insanların hiçbiri benim yanıma yaklaşmamalı-Ø* (59)
- ben, tahammül edemeyeceğim** (60)
- ben, böyle yalnız, benim yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım** (61)
- onlar** ışıkları yaktılar (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø* (63)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø** (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø* (65)
- ben, ben, o vapurda olmak-Ø isterdim** (66)
- ben, ben, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø isterdim** (67)

ben, hayır bunu da istemezdim. (68)

insanlar, ne de çok gürültü yapıyorlar (69)

hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar (70)

3. 1. 2. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

3. 1. 2. 1. Ortak Kişi:

II. MCBB’yi oluşturan cümlelerde kişi bağlantısı “*ben*” zamiriyle sağlanmaktadır.

ben : 36. 44. 45. 46. 48. 56. 61. 66. 67. 68. 35 (*beni*)

benim: 57. 58. 59. 61

3. 1. 2. 2. Ortak Zaman:

II. MCBB’yi oluşturan cümlelerin yüklemelerinde çeşitli zaman ekleri kullanılmıştır. 34 (*diyeceksin*), 35 (*var-Ø*), 36 (*şaşıyorum*), 37 (*düşüyor-Ø*), 38 (*duruyor-Ø*), 39 (*duruyor-Ø*), 40 (*kayıveriyor-Ø*), 41 (*yok-Ø*), 42 (*düşüyor-Ø*), 43 (*isterdim*), 44 (*isterdim*), 45 (*isterdim*), 46 (*bahsediyorum*), 47 (*kaldı-Ø*), 48 (*arasındayım*), 49 (*konusuyor-Ø*), 50 (*içiyor-Ø*), 51 (*içiyor-Ø*), 52 (*açmıyorlar*), 53 (*eksik-Ø*), 54 (*olmamalı-Ø*), 55 (*olmamalı-Ø*), 56 (*sayamıyorum*), 57 (*olur-Ø*), 58 (*olur-Ø*), 59 (*yaklaşmamalı-Ø*), 60 (*edemeyeceğim*), 61 (*olmalıyım*), 62 (*yaktılar*), 63 (*sarardı-Ø*), 64 (*sarardı-Ø*), 66 (*isterdim*), 67(*isterdim*), 68 (*istemezdim*), 69 (*yapıyorlar*), 70 (*örtüyor-Ø*). Yüklemelerdeki farklı zaman eklerine rağmen II. MCBB’de tek bir gerçek zaman vardır. O da geçmiş zamandır. Anlatılan olaylar geçmişte yaşanıp bitmiştir. Fakat anlatıcı, okuyucuyu da öykünün içine katma amacıyla anlatısını da çoğu zaman öykü zamanını odak noktası olarak almıştır. Olayların geçmişte gerçekleşmesine rağmen yüklemelerin çoğunda içinde bulunulan zamana işaret eden eklerin kullanılması anlatıcı / öykü kahramanının, öykü zamanının (öykü zamanının donmuş şimdiki zamanı) içinden seslenmesi sebebiyledir.

Buna göre 36. 37. 38. 39. 40. 42. 45. 49. 50. 51. 52. 56. 69. 70. cümlelerin yüklemelerindeki *{-yor}*, 57. 58. cümlelerin yüklemelerindeki *{-İr}*, 35. 41. 53. cümlelerin yüklemelerindeki yüklemselleştirici ekler, içinde bulunulan ana işaret etmektedirler. Geçmişte yaşanan olayların şimdiki zamanda anlatılması öykü zamanının odak noktası olarak alınmasındandır.

34. (*sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin*) ve 60. (*ben, tahammül edemeyeceğim*) cümlelerde *{-EcEk}* eki kullanılmıştır. *{-EcEk}* eki, içinde bulunulan andan sonraki bir zamana yani gelecek zamana gönderme yapar. Geleceğe yönelik planları,

tasarıları, tahminleri niyetleri vb. anlatmaya yarar. 34. cümlede çıkarımda, 60. cümlede ise tahminde bulunmaktadır. Fakat bu anlatılanlar geçmiş zaman dilimi içinde gerçekleşmiştir. Çıkarımda bulunuşun ve tahmin ifadelerinin şimdiki zaman içinden yapılıyor izleniminin olması cümlelerin öykü zamanı odaklı olması sebebiyledir. Oysa 34. cümledeki çıkarımda bulunuş da 60. cümledeki geleceğe yönelik tahmin de geçmiş zamanda yapılmıştır. Diğer bir deyişle bu cümleler, geçmişte geleceğe yönelik durumları anlatmaktadır.

54 (*olmamalı-Ø*), 55 (*olmamalı-Ø*), 59 (*yaklaşmamalı-Ø*), 61 (*olmalıyım*) cümlelerin yüklemelerinde {-mEll} gereklilik kipi kullanılmıştır. Birçok dilci, dilek kiplerinde zaman kavramı olmadığı görüşündedir. Biz bu görüşe katılmıyor, dilek kiplerinin bulunduğu eylemlerde de zaman kavramı olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle adı geçen bu cümleleri de zaman kavramı yönünde değerlendirdik.

Dilek kiplerindeki zaman kavramı, birçok dilbilgisi kitabında tam anlamıyla irdelenmeden geçiştirilen bir konu olarak kalmıştır yıllar boyu. Yukarıda da işaret edildiği gibi kimi dilcilere göre dilek kipleri, eyleme zaman kavramı değil; istek, koşul, emir, gereklilik vb. gibi anlam özellikleri katarlar. Kerime Üstünova'ya göre ise dilek kiplerinde zaman kavramından söz etmek mümkündür. Üstünova, konuya ışık tutan görüşlerini şu şekilde dile getirmektedir:

“Bir işin, oluşun, kılışın gerçekleşmesi için zaman ve hareketi yapan olmazsa olmaz türünden bir koşuldur. Bu nedenle ister eylem kökü, ister eylem gövdesi, isterse bileşik eylem tabanı olsun, tüm eylemler içlerinde bir zaman kavramı taşırlar ve edilgenlik eki almamış tüm eylemler etkendir. Ne var ki, eylem tabanlarında zaman da, kişi de soyuttur. İşte eylemlerin aldıkları zaman / kip + kişi eklerinin temel görevleri; eylemde zaten var olan zaman ve kişiyi bir derece somutlaştırmaktır. Cümlelerde bulunan zaman bildiren yapılar da, zaman / kip eklerinin bildirdikleri bir ölçüde somut olan zamanı iyice belirginleştirmek için görev alırlar. Yargısız eylemlerin bile zamanından söz edildiği bir ortamda dilek kipleriyle çekimlenmiş eylemlerin zamanından söz etmek kadar doğal bir durum yoktur. Dilek kiplerinde zaman kavramının olmayışı, bu çekimdeki eylemlerde zaman kavramı olmadığı anlamına gelmemektedir. Dil birimleri adlandırılırken ilişki kurdukları diğer dil birimlerinden destek alınır. Çünkü en küçüğünden en büyüğüne hiçbir dil birimi iletişimde tek başına kullanılamaz. Her dil birimi gücünü, varlık nedenini başka bir dil birimine borçludur. Bu nedenle, kurdukları cümlelerde zaman ifade eden sözcükler / sözcük öbekleri olsun olmasın dilek kipleriyle çekimlenmiş eylemler, gelecek zamanı işaret ederler. Bunlara geçmiş zaman kavramını ancak hikaye ve rivayet ekleriyle verebiliriz.”

Biz de Üstünova'nın görüşlerini benimseyerek dilek kiplerinin kullanıldığı eylemlerin gelecek zamana gönderme yaptığını düşünmekteyiz.

Öykü metnine tekrar dönersek anlatıcı, 54 (*olmamalı-Ø*), 55 (*olmamalı-Ø*), 59 (*yaklaşmamalı-Ø*), 61 (*olmalıyım*) cümlelerin yüklemelerinde {-mEll} ekini kullanmıştır. Bu cümlelerde {-mEll} ekinin katkısı geleceğe yöneliktir. Fakat şunu da hatırlatalım, bu cümleler öykü zamanı odaklıdır. Anlatılanlar geçmişte yaşanıp bitmiştir. Ama anlatıcı, olayları öykü zamanını odak noktası olarak “şimdi” yaşanıyor izlenimi yaratmıştır. Bu durumda 54. 55. 59. 61. cümlelerde {-mEll}, eki geçmiş zamanda geleceğe yönelik gerekliliği / isteği (olumsuzunda – istememe durumunu –) anlatmaktadır. Eğer anlatıcı, öyküleme zamanını odak noktası olarak alsaydı {-mEllİyDİ} eklerini kullanacaktı. Fakat öykü zamanını odak noktası olarak aldığı için {-mEll} ekini kullanmıştır.

43 (*isterdim*), 44 (*isterdim*), 45 (*isterdim*), 66 (*isterdim*), 67(*isterdim*), 68 (*istemezdim*) cümlelerin yüklemelerinde {-İrDİ} eki kullanılmıştır. {-rDİ} eki geçmişte bir zaman süreci içinde sık sık yapılan eylemleri anlatmak için kullanılır. Fakat ekin buradaki işlevi böyle değildir. Burada “isterdim” eyleminin anlattığı şey, sözü söyleyenin gerçekleşmesini o an için mümkün görmediği bir dilek / istek ifadesidir. Bu cümlelerde anlatılanlar da geçmiş zaman dilimi içinde meydana gelmiştir.

Sonuç olarak, II. MCBB’yi oluşturan cümlelerin yüklemelerinde değişik zaman ekleri kullanılsa da bu MCBB’nin zamanı, geçmiş zamandır. Yüklemelerde farklı zaman ekleri kullanılmasının nedeni, anlatıcının olayları anlatırken kimi zaman öykü zamanını kimi zamansa öyküleme zamanını odak noktası olarak alması nedeniyledir.

3. 1. 2. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34)

bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, bir camdan süzülen bu damlalar var-Ø (35)

ben, o damlalara şaşıyorum (36)

önce, bir damla düşüyor-Ø (37)

önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda (38)

önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda (39)

sonra bir damla birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp bir damlanın ardında (40)

sonra o damla yok-Ø (41)

- yeni yağmur-Ø damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama* (42)
- ben, nelerden bahsediyorum* (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de.* (47)
- ben işte insanlar-Ø arasındayım.* (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø* (49)
- bir adam çay içiyor-Ø* (50)
- bir başkası rakı içiyor* (51)
- insanlar, iyi ki radyoyu açmıyorlar* (52)
- bir o eksik-Ø* (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastıracak bir güç, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç olmamalı-Ø* (55)
- ben, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya...* (56)
- ama şimdi onların hiçbiri benim yanıma yaklaşmamalı-Ø* (59)
- ben, tahammül edemeyeceğim* (60)
- ben, böyle yalnız, benim yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım* (61)
- onlar, ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)

3. 1. 2. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler:

- ben, ben, yağmur damlalarının bir tanesinin akmasına, yağmur damlalarının bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim* (43)
- ben, ben, onu hep orada, yağmur damlalarının bir tanesinin düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim* (44)
- ben, ben, yağmur damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim* (45)
- onlar ışıkları yaktılar* (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø* (63)

insanlar, eşyalar sarardı-Ø (64)

ben, ben, o vapurda olmak-Ø isterdim (66)

ben, ben, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø isterdim (67)

ben, hayır bunu da istemezdim. (68)

3. 1. 2. 2. 3. Geniş Zamana Gönderme Yapan Cümleler:

benim, insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim benim anlarım da olur-Ø (57)

benim insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur-Ø (58)

3. 1. 2. 3. Ortak Mekân:

II. MCBB’de mekân camlı gazinodur. Mekâna yönelik bilgiler kimi zaman sezdirim yoluyla kimi zamansa mekân ifade eden sözcük ya da sözcük öbekleriyle verilmiştir.

a. Mekânı sezdirim yoluyla yansıtan cümleler: 35 (*bu karışık sesler, gülüşler, konuşmalar arasında*), 54 (*bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu*).

b. Mekânı sözcük ya da sözcük öbekleriyle yansıtan cümleler: 35 (*cam*), 38 (*camda*), 39 (*camda*), 42 (*cama*), 44 (*orada, düştüğü yerde*), 56 (*burada*), 61 (*yanı başımdaki cam*), 70 (*camlı kapı*)

Anlatıcı, 35. cümlede “*bu karışık sesler, gülüşler, konuşmalar arasında*” ifadesiyle ve 54. cümlede “*bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu*” söylemiyle kalabalık bir ortama dikkat çekiyor. Bu ifadeler mekânı sezdirim yoluyla vermektedir. Mekân, daha 6 (*çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu*) ve 7 (*şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø*) cümlelerde kalabalık olduğuna işaret edilen “*camlı gazino*”dur.

35. 38. 39. 42. cümlelerdeki “*cam*”, 61. cümledeki “*yanı başımdaki cam*”, ve 70. cümledeki “*camlı kapı*” ifadelerinin göndermeleri “*camlı gazino*”yadır.

44. cümlede “*orada, düştüğü yerde*”, 56. cümlede “*burada*” ifadeleri mekâna yönelik ipuçlarıdır. Bu ifadelerin göndermeleri de “*camlı gazino*”yadır.

Sonuç olarak II. MCBB'yi oluşturan cümlelerde (34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59.60.61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70) anlatılanların gerçekleştiği yer, camlı gazinodur. Adı geçen bu cümleler, ortak mekân bağıyla birbirlerine bağlanmışlardır.

3. 1. 2. 4. Parça-Bütün İlişkileri:

• 36. cümledeki “o damlalar”, 35. cümledeki “bu damlalar”, 42. cümledeki “yeni yağmur damlaları, başka yağmur-Ø damlaları” cümledeki ve 61. cümledeki “ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla” sözcük öbeklerindeki “damlalar” bütünü, 37. 38. 39. 40. 41. 43. 44. 45. 47. cümlelerde sözcük öbekleri içinde yer alan “damla” ise parçayı ifade etmektedir. İçinde “damlalar” ve “damla” sözcüklerinin yer aldığı cümleler arasındaki parça-bütün ilişkileri şöyledir:

*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35) bütün

***ben**, o damlalara şaşıyorum* (36) bütün

***önce**, bir damla düşüyor-Ø* (37) parça

***önce**, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (38) parça

***önce**, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda* (39) parça

sonra bir damla birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp bir damlanın ardında (40) parça

sonra o damla yok-Ø (41) parça

yeni yağmur-Ø damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama (42) bütün

***ben**, **ben**, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akmasına, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim* (43) parça

***ben**, **ben**, onu hep orada, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim* (44) parça

***ben**, **ben**, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim* (45) parça

iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de. (47) parça

ben, böyle yalnız, **benim** yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım (61) bütün

Diğer yandan 36. cümledeki “o damlalar”, 35. cümledeki “bu damlalar” ve 61. cümledeki “ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla” sözcük öbeklerinde yer alan “damlalar” ile 34. cümledeki “yağmur” arasında da parça-bütün ilişkileri vardır. Sözü edilen damlalar, “damla” sözcüğü ile birlikte değerlendirildiğinde bütünü ifade ederken, “yağmur” sözcüğü ile birlikte analiz edildiğinde parçayı ifade etmektedir. Yağmur, damlalardan oluşmasına rağmen 35. 36. ve 61. cümlelerde sözü edilen damlalar cam üzerindeki damlaları anlattığından, yağmurun tüm damlaları içinde sadece bir kısmını temsil etmekte ve dolayısıyla da parçayı ifade etmektedir. Bu ilişkilerde yağmur ise bütünü anlatmaktadır. Böyle düşünüldüğünde yukarıda bütün olarak değerlendirilen sözü edilen damlalar, aşağıda parça olarak değerlendirilebilir.

34: yağmur : bütün
35: bu damlalar : parça
36: o damlalar : parça
61: ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla : parça

• 46. cümledeki “nelerden bahsediyorum” ifadesi genel-soyut bir ifadedir. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. cümlelerde anlatılanlar 46. cümlede “nelerden bahsediyorum” ifadesiyle tek bir cümlede genel olarak ifade edilmiştir. Bu açıdan 46. cümle ile 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. cümleler arasında somut-soyut diğer bir ifadeyle özel-genel ilişkisi vardır:

somut-özel:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34) somut -özel

bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø (35) somut -özel

ben, o damlalara şaşıyorum (36) somut -özel

önce, bir damla düşüyor-Ø (37) somut -özel

önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda (38) somut -özel

önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda (39) somut -özel

sonra **bir damla** birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp **bir damlanın** ardında (40) somut -özel

sonra o damla yok-Ø (41) somut -özel

yeni yağmur damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama (42) somut -özel

ben, ben, yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesinin akmasına engel olmak-Ø, ben, bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim (43) somut -özel

ben, ben, onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim (44) somut -özel

ben, ben, yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim (45) somut -özel

soyut-/genel:

ben, nelerden bahsediyorum (46) soyut -genel

• “insanlar” sözcüğü bütün parça ilişkisinde bütünü; “iki genç”, “bir adam” vb. tek tek insanlar da parçaları ifade etmektedir.

insanlar: 48. 52. 63. 64 / onlar (= insanlar): 62. 69 / girenler çıkanlar: 70 = bütün

iki genç: 49 / bir adam: 50 / bir başkası: 51 / onların her biri: 57 / onların her biri: 58 / onların hiçbirisi: 59 = parçalar

3. 1. 2. 5. Tekrarlar:

3. 1. 2. 5. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben: 36. 43. 44. 45. 46. 47. 56. 60. 61 / benim: 57. 58. 59. 61. 66. 67. 68 / bir damla: 38. 39. 40 / yağmur damlaları: 42 / yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının: 43. 65 / önce: 37. 38. 39 / isterdim: 43. 44. 66. 67 / insanlar: 52. 64 / onların: 57. 59 / onların her birinin: 57 / onlar: 62. 69 / III. tekil kişi ekleri: 37 (düşüyor-Ø), 38 (duruyor-Ø), 39(duruyor-Ø), 40 (kayıveriyor-Ø), 42 (düşüyor-Ø), 47 (kaldı-Ø), 49 (konuşuyor-Ø), 50 (içiyor-Ø), 51 (içiyor-Ø), 54 (olmamalı-Ø), 55 (olmamalı-Ø), 57 (olur-Ø), 58 (olur-Ø), 59 (yaklaşmamalı-Ø), 63 (sarardı-Ø), 64 (sarardı-Ø), 70 (örtüyor-Ø)

3. 1. 2. 5. 2. Eksik Tekrarlar:

35. cümledeki “*camdan süzülen bu damlalar*” ile 36.cümledeki “*o damlalar*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

47. cümledeki “*yağmur damlası*” ile 37. cümledeki “*bir damla*”, 41. cümledeki “*o damla*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

61. cümledeki “*ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla*” bağlama öbeği ile 35. cümledeki “*camdan süzülen bu damlalar*” ve 36. cümledeki “*o damlalar*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

3. 1. 2. 5. 3. Tam Tekrarlar:

duruyor: 38. 39 / bir tanesinin: 43. 45 / isterdim: 45 / içiyor: 50 / olur: 57. 58 / insanlar: 48. 63 / sarardı: 63. 64

Zaman ekleri tam tekrar düzeyindedir. {-yor} eki: *düşüyor: 37, duruyor: 38. 39, kayıveriyor: 40, düşüyor: 42, konuşuyor: 49, içiyor: 50. 51, açmıyorlar: 52, yapıyorlar: 69, örtüyor: 70 / {-EcEk} eki tam tekrar: *diyeceksin: 37, edemeyeceğim: 60 / {-rDİ} eki tam tekrar: *isterdim: 45, istemezdim: 68 / {-Dİ} eki tam tekrar: *kaldı: 47, yaktılar: 62, sarardı: 63. 64 / {-İr} eki tam tekrar: *olur: 57. 58 / {-mEll} eki tam tekrar: *olmamalı: 54. 55 / yaklaşmamalı: 59 / olmalıyım: 61******

II. tekil kişi eki tam tekrar düzeyindedir: 34 (*sen diyeceksin*).

I. tekil kişi eki tam tekrar düzeyindedir: 36 (*ben şaşıyorum*), 45 (*ben isterdim*), 46 (*ben, bahsediyorum*), 48 (*ben arasındayım*), 56 (*ben, sayamıyorum*), 60 (*ben, edemeyeceğim*), 61 (*ben, olmalıyım*), 68 (*ben, istemezdim*).

I. tekil kişi iyelik eki tam tekrar düzeyindedir: 57 (*benim istediğim*) / (*benim anlarım*), 59 (*benim yanım*), 61 (*benim yanı başım*).

3. 1. 2. 6. II. MCBB’de Anlatılanlar (Konu):

Öykü kahramanı, ilk önce bulunduğu ortamın kalabalıklığını hissettirip sonra bu kalabalık ortamda kendisini anlayan tek unsurun yağmur damlaları olduğuna dikkat çekmiştir. O, pencere camına düşen yağmur damlalarının kayıp gidişini izlerken onlardan bir tanesinin akıp gidişine engel olmak istediğini dile getirmiştir. Yağmur damlaları ile elden kayıp gidenlere, yitirilere, gelip geçiciliğe gönderme yapıyor. Aslında yağmur damlalarından birinin akıp gidişini engellemek isterken “*yitiriş*” olgusunu engellemek istediği anlaşılıyor. Yağmur

damlaları ile anıları, geçmiş yaşamı arasında özdeşleştirme yapmış. Yağmur damlaları nasıl kayıp gidiyorsa öykü kahramanının anıları, geçmişinde yaşadıkları da öyle yitip gitmiş. Yağmur damlaları da o kayıp gidişi yaşadıkları için öykü kahramanını anlayan varlıklar olarak yansıtılmıştır. Bu anlamda yağmur damlaları kişiselleştirilmiştir. 34–45 arası cümlelerde öykü kahramanı bakışını kendi içine döndürmüştür ve düşünceleriyle baş başadır. 46. cümlede iç dünyasındaki düşüncelerden yüzeye çıkıyor. “İşte insanlar arasındayım” diyerek bakışlarını çevreye yöneltiyor. Etrafında gördüklerine dair izlenimlerini aktarmaya başlıyor. Gazinodaki birkaç kişiyle ilgili gözlemlerini anlatıyor. Onlarla iletişim kurmak istemediğini gelip geçici yağmur damlalarıyla beraber olmak istediğini belirtiyor. Çünkü ona göre insanlar değil ama yağmur damlaları onu anlıyor. Diğer taraftan öykü kahramanın iç dünyasındaki çelişiklere de şahit oluyoruz burada; 66. ve 67. cümlelerde vapurda olup gölgeli bir gazinoya doğru yola çıkmak istediğini belirtirken 68. cümlede bu düşüncesinden hemen vazgeçiyor: “Hayır, bunu da istemezdim” diyor.

Kısaca özetlemek gerekirse öykü kahramanı 34–70 arası cümlelerde elden kayıp gidenlere, yitirilere, gelip geçiciliğe gönderme yapıyor.

3. 1. 2. 7. II. MCBB’de Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri:

<i>giriş</i>	
<i>sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin</i>	(34)
<i>bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, bir camdan süzülen bu damlalar var-Ø</i>	(35)
<i>gelişme</i>	
<i>ben, o damlalara şaşıyorum</i>	(36)
<i>önce, bir damla düşüyor-Ø</i>	(37)
<i>önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda</i>	(38)
<i>önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda</i>	(39)
<i>sonra bir damla birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp bir damlanın ardında</i>	(40)
<i>sonra o damla yok-Ø</i>	(41)
<i>yeni yağmur damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama</i>	(42)

- ben, ben, yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesinin akmasına engel olmak-Ø, ben, bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim** (43)
- ben, ben, onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim** (44)
- ben, ben, yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim** (45)
- ben, nelerden bahsediyorum** (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de.** (47)
- ben işte insanlar-Ø arasındayım.** (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø** (49)
- bir adam çay içiyor-Ø** (50)
- bir başkası rakı içiyor** (51)
- insanlar, iyi ki radyoyu açmıyorlar** (52)
- bir o eksik-Ø** (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak bir güç, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø** (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç olmamalı-Ø** (55)
- ben, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya...** (56)
- benim, onların her birinin dostu, onların her birinin arkadaşı, onların her birinin sevgilisi olmak istediğim benim anlarım da olur-Ø** (57)
- benim onların her birinin dostu, onların her birinin arkadaşı, onların her birinin sevgilisi olmak istediğim anlarım da olur-Ø** (58)
- ama şimdi onların hiçbiri benim yanıma yaklaşmamalı-Ø** (59)
- ben, tahammül edemeyeceğim** (60)
- ben, böyle yalnız, benim yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım** (61)
- onlar ışıkları yaktılar** (62)

<i>insanlar, eşyalar sarardı-Ø</i>	(63)
<i>insanlar, eşyalar sarardı-Ø</i>	(64)
<i>denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø</i>	(65)
<i>ben, ben, o vapurda olmak-Ø isterdim</i>	(66)
<i>ben, ben, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø isterdim</i>	(67)
<i>ben, hayır bunu da istemezdim.</i>	(68)
sonuç	
<i>onlar, ne de çok gürültü yapıyorlar</i>	(69)
<i>hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar</i>	(70)

I. CBB' nin giriş bölümündeki bir birimin kendini sonuç bölümünde de göstermesi gerekir. Bu kural II. MCBB için de geçerlidir.

bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, bir camdan süzülen bu damlalar var-Ø (35) **giriş cümlesi**

onlar, ne de çok gürültü yapıyorlar (69) **sonuç cümlesi**

hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar (70) **sonuç cümlesi**

Giriş cümlelerinden biri olan 35. cümledeki “*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında*” ifadesi kalabalık, gürültülü bir ortama dikkat çekiyor. Bu ifadenin izi, sonuç cümlelerinden biri olan 69. cümlede “*gürültü*” sözcüğünde görülmektedir.

35.cümledeki “*cam*” sözcüğü, 70. cümlede “*camlı kapı*” sıfat tamlamasının tamlamasında aynen tekrar edilmiştir.

3. 2. II. MCBB ile I. MCBB Arasındaki Bağlantı:

• II. MCBB'nin giriş cümlesinde yer alan “yağmur” sözcüğü I. MCBB'nin (II. aşama) sonuç bölümüne ait bazı cümlelerde de tekrar edilmiştir:

II. MCBB'nin giriş cümlesi:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34)

I. MCBB'nin sonuç cümleleri:

***ben**, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım* (31)

***benim** bütün anularımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø* (32)

***ben, benim** bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni **benim** bütün dostlarımı, **benim bütün** arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim* (33)

• II. MCBB'nin giriş cümlelerinden olan 35. cümledeki “beni” zamiri, I. MCBB'nin sonuç cümlelerinde ben / benim zamirleri şeklinde kendini göstermiştir. “ben” zamirinin tekrarı II. MCBB ile I. MCBB arasında kişi bağıni sağlamıştır:

II. MCBB'nin giriş cümlesi:

*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)

I. MCBB'nin sonuç cümleleri:

***ben**, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım* (31)

***benim** bütün anularımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø* (32)

***ben, benim** bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni **benim** bütün dostlarımı, **benim bütün** arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim* (33)

• II. MCBB ile I. MCBB mekânda karşıtlık ilgisi ile birbirine bağlanmışlardır. I. MCBB'deki mekân hayaldeki iç dünyadaki mekân iken, II. MCBB'de ise camlı gazinodur. Bu anlamda II. MCBB ile I. MCBB, gerçek mekân (camlı gazino) × hayali mekân (iç dünya) karşıtlığı ile birbirine bağlanmışlardır.

• II. MCBB ile I. MCBB zamanda karşıtlık ilgisiyle de birbirlerine bağlanmışlardır. I. MCBB'de zaman, hayaldeki zaman / geçmiş zaman, II. MCBB'de ise camlı gazinodaki zaman / öyküdeki şimdiki zamandır. Bu anlamda II. MCBB ile I. MCBB, geçmiş zaman × şimdiki zaman karşıtlığı ile birbirine bağlanmışlardır.

3. 3. II. MCBB ile I. CBB'nin Giriş Bölümü Arasındaki Bağlantı:

• II. MCBB, I. CBB'nin giriş bölümüne “yağmur” sözcüğünün tekrarı ile bağlanmaktadır:

II. MCBB'nin giriş cümleleri:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34)

*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)

I. CBB'nin giriş bölümü:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

• II. MCBB, I. CBB'nin giriş bölümüne eksik tekrar ilişkisi ile bağlanmaktadır. Aralarındaki eksik tekrar ilişkisi aşağıdaki gibidir:

II. Mini CBB'nin giriş cümlesi:

*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)

I. CBB'nin giriş bölümü:

***ben**, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyretmiş daldım* (2)

35. cümledeki “camdan süzülen bu damlalar” tamlamasındaki “cam” sözcüğü, 2. cümlede “buğulu bir pencere” tamlamasında “pencere” sözcüğü ile ifade edilmiştir. “cam” ve “pencere” gösterenleri aynı gösterilenleri farklıdır. Bu ifadelerin yarattığı eksik tekrar ilişkisi II. MCBB ile I. CBB'nin girişini anlamsal açıdan birbirine bağlanmıştır.

• II. MCBB, I. CBB'nin girişine “ben” zamirinin sağladığı kişi bağıyla bağlanmaktadır:

II. MCBB'nin giriş cümlesi:

*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)

I. CBB'nin giriş bölümü:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyret daldım (2)

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı Ø (3)

Ø yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı Ø (4)

yalnız **benim** sigaram yok-Ø (5)

ben, önce arada bir, hukuk-Ø öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyor-Ø (8)

ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp **ben**, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

- II. MCBB, I. CBB'nin girişine ortak mekân özelliği ile bağlanmaktadır.

II. MCBB'de mekâna ait izler, 35. cümlede “camdan”, 38. 39'da “camda”, 42'de “cama”, 44'te “orada, düştüğü yerde”, 56'da “burada”, 61'de “camda”, 70'de “camlı kapı” gibi sözcük ve sözcük öbekleriyle verilmiştir. Cümlelerde geçen mekân adları camlı gazinoya aittir.

I. CBB'nin girişindeki mekâna ait izler ise 2. cümlede “buğulu bir pencere”, 6'da “çevre”, 7'de “şu camlı gazino” ve 8'de “camların buharı” gibi sözcük ve sözcük öbeklerinde görülmektedir. Görüldüğü gibi gerek II. MCBB'deki gerekse I. CBB'nin girişindeki mekânsal unsurlar camlı gazinoya ait parçalardır. Bu anlamda II. CBB'de de I. CBB'nin girişinde de mekân camlı gazinodur ve bu iki bölüm birbirine ortak mekân özelliği ile bağlanmışlardır.

- II. MCBB ile I. CBB'nin girişi ortak zaman bağlantısıyla birbirlerine bağlanmışlardır. Her iki bölümde de -I. MCBB'nin aksine- zaman, camlı gazinoda akıp giden gerçek zamanı / öyküdeki şimdiki zamanı yansıtmaktadır. I. MCBB'de ise zamanda bölünme yaşanmış, öykü kahramanı düşüncelerinde geçmiş zamana gitmiştir. Sonuç olarak II. MCBB ile I. CBB'nin girişi, öyküdeki şimdiki zamanı / camlı gazinoda geçen zamanı yansıtması dolayısıyla birbirlerine bağlanmışlardır.

4. III. MCBB:

4.1. Giriş Bölümü:

- bir kız geçti, kısa çoraplarıyla* (71)
- bir sigara geçti, bol dumanlı* (72)
- bir şarkı geçti, uğultu içinde yitik* (73)
- bir yol geçti, hayallerim arasından* (74)

4.1.1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

4.1.2. Eksilteleri Tamamlama / Boşlukları gösterme:

- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla Ø* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı Ø* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik Ø* (73)
- bir yol geçti-Ø, Ø hayallerim-Ø arasından Ø* (74)

4.1.2.1. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama:

- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla Ø* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı Ø* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik Ø* (73)
- bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından* (74)

4.1.2.2 : Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla benim hayallerim-Ø arasından* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı benim hayallerim-Ø arasından* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik benim hayallerim-Ø arasından* (73)
- bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından* (74)

4. 1. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

4. 1. 3. 1. Ortak Kişi:

III. MCBB'nin girişinde kişi ortaklığı "benim" zamiriyle sürmektedir. 71. 72. 73. 74. cümleler "benim" zamirinin sağladığı ortak kişi bağlantısıyla birbirine bağlanmışlardır:

bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla benim hayallerim-Ø arasından (71)

bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı benim hayallerim-Ø arasından (72)

bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik benim hayallerim-Ø arasından (73)

bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından (74)

4. 1. 3. 2. Ortak Zaman:

III. MCBB'nin girişini oluşturan cümlelerin yüklemelerinde {-Dİ} geçmiş zaman eki kullanılmıştır. Söz konusu bu dört cümle {-Dİ} ekinin sağladığı zaman ortaklığı ile birbirlerine bağlanmışlardır.

4. 1. 3. 3. Ortak Mekân:

71. 72. 73. 74. cümlelerin yüklemelerinde herhangi bir mekân adına ya da mekânsal unsura rastlanmamaktadır. Ama bağlamdan yola çıkarak, bu dört cümlede geçen olayların camlı gazinoda meydana geldiği sonucuna varılabilir.

4. 1. 3. 4. Tekrarlar:

4. 1. 3. 4. 1. Sıfır Tekrarlar:

benim hayallerim-Ø arasından: 71. 72. 73

benim: 71. 72. 73. 74

4. 1. 3. 4. 2. Tam Tekrarlar:

bir: 71. 72. 73. 74

geçti: 71. 72. 73. 74

4. 2. Birinci Aşama:

4. 2. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

- şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı, bilinmedik bir yol değil bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- ilk o akşam, o hafif sağanak altında tanıdın* (79)
- ama ben bilirdim* (80)
- bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık* (81)
- bir yanı boş arazi, harap ahşap evler* (82)
- tramvay raylarıyla döşeli* (83)
- uzun uzun ağaçlıdır* (84)
- hiç de hoş değildir* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- sevdiğin başka yollar da vardı elbet* (87)
- kaç kez geçtiğin, ağaçlı, ağaçsız, tenha, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama o mezarlı, ağaçlı, uzun, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- düşün, o eylül yağmurunu* (90)
- o kederli gardan kaçışımızı,* (91)
- bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu o* (93)
- hem ne kadar karanlık* (94)
- korkmamız gerekti ya* (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- aklıma bile gelmedi* (97)
- gece içinde yok olmuş gibiydik* (98)

<i>yanımdaydın</i>	(99)
<i>elim elinde erimişti</i>	(100)
<i>tek tük fenerlerin ışığında gölgelerimiz büyür,</i>	(101)
<i>gelişir,</i>	(102)
<i>sonra küçülürdü</i>	(103)
<i>bir takım insanlarla karşılaşır</i>	(104)
<i>mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık</i>	(105)
<i>korkar mıydın</i>	(106)
<i>koluma sokulurdun</i>	(107)
<i>bir şeyler konuşurduk</i>	(108)
<i>ama neler bilmem ki</i>	(109)
<i>hiçbirini hatırlamıyorum o yolda konuştuklarımızın</i>	(110)
<i>ya sen</i>	(111)

4. 2. 2. Eksiltileri Tamamlama:

4. 2. 2. 1. Boşlukları Gösterme:

<i>Ø şimdi o yolda yürüyorum</i>	(75)
<i>yabancı Ø, bilinmedik bir yol değil-Ø bu</i>	(76)
<i>senin içinde de bu yol vardıR</i>	(77)
<i>belki sen önceleri o yolu bilmezdin</i>	(78)
<i>Ø, Ø ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın</i>	(79)
<i>ama ben Ø bilirdim</i>	(80)
<i>Ø bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık</i>	(81)
<i>Ø bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø</i>	(82)
<i>Ø tramvay raylarıyla döşeli-Ø</i>	(83)
<i>Ø uzun uzun ağaçlıdır</i>	(84)
<i>Ø hiç de hoş değildir</i>	(85)

- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün (86)
- Ø sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet (87)
- Ø, Ø kaç kez geçtiğin, ağaçlı Ø, ağaçsız Ø, تنها Ø, kalabalık yollar tanıdın (88)
- ama Ø, o mezarlı Ø, ağaçlı Ø, uzun Ø, çok uzun yolu hatırlayacaksın (89)
- Ø, düşün, o eylül yağmurunu (90)
- Ø Ø o kederli gardan kaçışımızı (91)
- Ø Ø bir boş köprüden geçişimizi (92)
- ne uzun yoldu-Ø o (93)
- hem Ø, ne kadar karanlık-Ø (94)
- Ø korkmamız gerekti-Ø ya (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)
- Ø Ø akluma bile gelmedi-Ø (97)
- Ø gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik (98)
- Ø Ø yanımdaydın (99)
- Ø elim Ø elinde erimişti-Ø (100)
- Ø, tek tük fenerlerin ışığında Ø gölgelerimiz büyür-Ø (101)
- Ø, gelişir-Ø (102)
- sonra Ø, küçülürdü-Ø (103)
- Ø, bir takım insanlarla karşılaşır-Ø (104)
- Ø, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık (105)
- Ø korkar mıydın (106)
- Ø Ø koluma sokulurdun (107)
- Ø bir şeyler konuşurduk (108)
- ama Ø, Ø neler bilmem ki Ø (109)
- Ø, hiçbirini hatırlamıyorum Ø o yolda konuştuklarımızın (110)
- ya sen Ø (111)

4. 2. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama:

- ben, şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı Ø, bilinmedik bir yol değil-Ø bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- sen, onu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın* (79)
- ama ben onu bilirdim* (80)
- onun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık Ø* (81)
- onun bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø* (82)
- o, tramvay raylarıyla döşeli-Ø* (83)
- o, uzun uzun ağaçlıdır* (84)
- o, hiç de hoş değildir* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)
- sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı Ø, ağaçsız Ø, تنها Ø, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama sen, o mezarlı Ø, ağaçlı Ø, uzun Ø, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- sen düşün, o eylül yağmurunu* (90)
- Ø, bizim o kederli gardan kaçışımızı* (91)
- Ø bizim bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu-Ø o* (93)
- hem Ø, ne kadar karanlık-Ø* (94)
- bizim korkmamız gerekti-Ø ya* (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- bu, benim aklıma bile gelmedi-Ø* (97)
- biz gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- sen, benim yanımdaydın* (99)

- benim elim senin elinde erimişti-Ø* (100)
- Ø, tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyür-Ø* (101)
- Ø, o ,gelişir-Ø* (102)
- sonra o, küçülürdü-Ø* (103)
- biz, bir takım insanlarla karşılaşır-Ø* (104)
- biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık* (105)
- sen, korkar mıydın* (106)
- sen, benim koluma sokulurdun* (107)
- biz, bir şeyler konuşurduk* (108)
- ama ben, biz neler konuşurduk bilmem ki* (109)
- ben, hiçbirini hatırlamıyorum Ø o yolda konuştuğlarımızın* (110)
- ya sen Ø* (111)

4. 2. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

- ben, şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı bir yol, bilinmedik bir yol değil-Ø bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- sen, o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın* (79)
- ama ben o yolu bilirdim* (80)
- o yolun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık Ø* (81)
- o yolun diğer bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø* (82)
- o yol, tramvay raylarıyla döşelidir* (83)
- o yol, uzun uzun ağaçlıdır* (84)
- o yol, hiç de hoş değildir* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)

- sen, **senin** kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama **sen**, o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- sen düşün, o eylül yağmurunu* (90)
- sen düşün, **bizim** o kederli gardan kaçışımızı* (91)
- sen düşün, **bizim** bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu-Ø o* (93)
- hem ne kadar karanlıktı-Ø* (94)
- bizim** korkmamız gerekti-Ø ya* (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø* (97)
- biz**, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- sen, benim yanımdaydın* (99)
- benim elim **senin** elinde erimişti-Ø* (100)
- önce tek tük fenerlerin ışığında **bizim** gölgelerimiz büyüdü-Ø* (101)
- önce tek tük fenerlerin ışığında **bizim** gölgelerimiz gelişirdi-Ø* (102)
- sonra tek tük fenerlerin ışığında **bizim** gölgelerimiz küçüldü-Ø* (103)
- biz**, bir takım insanlarla karşılaştık* (104)
- biz**, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık* (105)
- sen, korkar mıydın* (106)
- sen, benim koluma sokulurdun* (107)
- biz** bir şeyler konuşurduk* (108)
- ama **ben, biz**, neler konuşurduk bilmem ki* (109)
- ben** hiçbirini hatırlamıyorum **bizim** o yolda konuştuğlarımızın* (110)
- ya sen hatırlıyor musun **bizim** o yolda konuştuğlarımızı* (111)

4. 2. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

4. 2. 3. 1. Ortak Kişi:

III. MCBB'nin birinci aşamasını oluşturan cümlelerde kişi bağlantısı “ben”, “sen” ve “biz” zamirleriyle sağlanmaktadır.

ben : 75. 80. 96. **109. 110** / *benim*: 97. 99. **100. 107**

sen : 78. **79.** 86. **88. 89. 90. 99. 106. 107. 111** / *senin*: 77. **87. 88. 100**

biz : **98. 104. 105. 108. 109** / *bizim*: **95. 101. 102. 103. 110. 111**

4. 2. 3. 2. Ortak Zaman:

III. MCBB'nin birinci aşamasını oluşturan cümlelerin yüklemelerinde çeşitli zaman ekleri kullanılmıştır. 75 (*yürüyorum*), 76 (*değil-Ø*), 77 (*vardır*), 78 (*bilmezdin*), 79 (*tanıdın*), 80 (*bilirdim*), 83 (*döşelidir*), 84 (*ağaçlıdır*), 85 (*değildir*), 86 (*gördün*), 87 (*vardı-Ø*), 88 (*tanıdın*), 89 (*hatırlayacaksın*), 90. **91. 92** (*düşün*), 93 (*yoldu-Ø*), 94 (*karanlıktı-Ø*), 95 (*gerekti-Ø*), 96 (*ürkerim*), 97 (*gelmedi-Ø*), 98 (*gibiydik*), 99 (*yanımdaydın*), 100 (*erimişti-Ø*), 101 (*büyürdü-Ø*), 102 (*gelişirdi-Ø*), 103 (*küçülürdü-Ø*), 104 (*karşılaştırdık*), 105 (*duyardık*), 106 (*korkar mıydın*), 107 (*sokulurdun*), 108 (*konusurduk*), 109 (*bilmem*), 110 (*hatırlamıyorum*), 111 (*hatırlıyor musun*).

4. 2. 3. 2. 1. Geçmiş Zamana Gönderme Yapan Cümleler (Öyküleme Zamanı Odaklı)

belki sen önceleri o yolu bilmezdin (78)

sen, o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın (79)

ama ben o yolu bilirdim (80)

sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün (86)

senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet (87)

sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın (88)

ne uzun yoldu-Ø o (93)

hem ne kadar karanlıktı-Ø (94)

bizim korkmamız gerekti-Ø ya (95)

ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)

- ürkmek-Ø karanlıktan, insansız yerlerden benim akluma bile gelmedi-Ø* (97)
- biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- sen, benim yanımdaydın* (99)
- benim elim senin elinde erimişti-Ø* (100)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyüdü-Ø* (101)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz geliştirdi-Ø* (102)
- sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçüldü-Ø* (103)
- biz, bir takım insanlarla karşılaştık* (104)
- biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık* (105)
- sen, korkar mıydın* (106)
- sen, benim koluma sokulurdun* (107)
- biz bir şeyler konuşurduk* (108)

4. 2. 3. 2. 2. İçinde Bulunulan Ana Gönderme Yapan Cümleler (Öykü Zamanı Odaklı)

ben, şimdi o yolda yürüyorum (71)

4. 2. 3. 2. 3. Geniş Zamana Gönderme Yapan Cümleler:

yabancı bir yol, bilinmedik bir yol değil-Ø bu (76)

senin içinde de bu yol vardır (77)

o yol, tramvay raylarıyla döşelidir (83)

o yol, uzun uzun ağaçlıdır (84)

o yol, hiç de hoş değildir (85)

ben hiçbirini hatırlamıyorum bizim o yolda konuştuklarımızın (110)

ya sen hatırlıyor musun bizim o yolda konuştuklarımızı (111)

110. ve 111. cümlelerin yüklemelerinde {-yor} şimdiki zaman eki kullanılsa da bu cümleler geniş zamanı yansıtmaktadır. Çünkü hatırlamama eylemi sadece içinde bulunulan zamanı kapsamıyor, hatırlamama eyleminin başladığı geçmişten, bu eylemin sonlanacağı gelecekteki bir zamana kadar olan süreyi kapsıyor.

Bu bölümde anlatıcı / öykü kahramanı, camlı gazinonun bir köşesinde kurduğu hayali, anı görünümüne büründürerek anlatmaktadır. Anlatılanlar, anı kimliğinde sunulduğu için bir zamanlar gerçekten yaşanmış yaşantılar izlenimi yaratmaktadır. Oysa anlatıcının / öykü kahramanının anlattıkları sadece hayalden ibarettir, gerçekten yaşamış oldukları değildir. Hayal, öyküleme zamanından önceki bir zaman diliminde, geçmişte kurulduğundan III. MCBB'nin birinci aşamasında asıl zaman, geçmiş zamandır.

4. 2. 3. 3. Ortak Mekân:

III. MCBB'nin birinci aşamasında iki mekânın varlığından söz edilebilir. Bu bölümde öykü kahramanı, iç dünyasının derinliklerine inerek hayale dalıyor. Burada onun bilinçaltına tanık oluyoruz. Öykü kahramanının hayale daldığı anda mekân, camlı gazinodur. Hayaldeki mekânın ise metne oldukça soyut olarak yansıyan öykü kahramanının kendi içindeki yol olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle öykü kahramanının hayale daldığı anda içinde bulunduğu gerçek mekân camlı gazinoyken hayalindeki mekân ise iç dünyasındaki yol olmaktadır.

Hayaldeki mekâna ait unsurlar şu şekilde sıralanabilir: *o yol (75) / yabancı bir yol, bilinmedik bir yol (76) / bu yol (77) / o yolu (78) / o yolu (79) / o yolu (80) / mezarlık (81) / hastane (81) / boş arazi (82) / harap ahşap evler (82) / o yol (83) / o yol (84) / o yol (85) / tramvay rayları (83) / mezar taşları (86) / sevdiğin başka yollar (87) / ağaçlı yollar (88) / ağaçsız yollar (88) / تنها yollar (88) / kalabalık yollar (88) / o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu (89) / o kederli gardan (91) / bir boş köprü (92) / uzun yol (93) / mezarlık (105) / o yolda (110) / o yolda (111)*

Sonuç olarak, III. MCBB'nin birinci aşamasında mekân iki yönlüdür. Öykü kahramanının hayale daldığı anda mekân camlı gazinoyken hayalde anlatılan olayların geçtiği yer ise iç dünyadaki yoldur.

4. 2. 3. 4. Tekrarlar:

4. 2. 3. 4. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben: 75. 109. 110 / benim: 97. 99. 100. 107 / biz: 98. 104. 105. 108. 109 / bizim: 91. 92. 95. 101. 102. 103. 110. 111 / sen: 79. 88. 89. 90. 99. 106. 107 / senin: 87. 88. 100 / bir yol: 76 / o yolu: 79. 80 / o yolun: 81. 82 / o yol: 83. 84. 85 / yolu: 89 / o yolda: 111 / tek tük fenerlerin ışığında: 102. 103 / bizim gölgelerimiz: 102. 103 / III. tekil kişi ekleri: 87 (vardı-Ø), 93 (yoldu-Ø), 94 (karanlıktı-Ø), 95 (gerekti-Ø), 97 (gelmedi-Ø), 100 (erimişti-Ø), 101 (büyürdü-Ø), 102 (gelişirdi-Ø), 103 (küçülürdü-Ø), 104 (karşılaşırdık)

4. 2. 3. 4. 2. Tam Tekrarlar:

4. 2. 3. 4. 2. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar:

o yolda: 75. 110 / *bil-:* 78. 80 / *ürk-:* 95. 96. 102 / *sözcük öbeklerinin içinde yer alan yollar sözcüğü tam tekrar konumundadır:* *başka yollar:* 87, *kalabalık yollar:* 88 / *mezarlık:* 81. 105 / *sözcük öbeklerinin içinde yer alan mezar sözcüğü de tam tekrar konumundadır:* *mezar taşları:* 86, *mezarlı yol:* 89

4. 2. 3. 4. 2. 2. Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar:

Zaman ekleri tam tekrar düzeyindedir. {-di} eki: tanıdın: 79. 88, *gördün:* 86, *gelmedi:* 97 / *{idi} eki tam tekrar: vardı:* 87, *yoldu:* 92, *gerekti:* 95, *gibiydik:* 98, *yanımdaydın:* 99 / *{-yor} eki tam tekrar: yürüyorum:* 75, *hatırlamıyorum:* 110, *{-(i)rdi} eki tam tekrar: bilirdim:* 80, *küçülürdü:* 103, *duyardık:* 105, *korkar mıydın:* 106, *sokulurdun:* 107, *konuşurduk:* 108

I. tekil kişi eki tam tekrardır: 75 (ben yürüyorum), 110 (ben, hatırlamıyorum).

I. tekil kişi iyelik eki tam tekrardır: 97 (benim aklım), 99 (benim yanımda), 100 (benim elim), 107 (benim kolum).

II. tekil kişi iyelik eki tam tekrardır: 87 (senin sevdiğin), 88 (senin geçtiğin).

II. tekil kişi eki tam tekrardır: 88 (sen tanıdın), 89 (sen hatırlayacaksın), 99 (sen yanımdaydın), 106 (sen korkar mıydın), 107 (sen sokulurdun).

I. çoğul kişi eki tam tekrardır: 98 (biz gibiydik), 105 (biz duyardık), 108 (biz konuşurduk).

I. çoğul kişi iyelik eki tam tekrardır: 95 (bizim korkmamız), 101 (bizim gölgelerimiz), 110 (bizim konuştuklarımız).

4. 2. 3. 4. 3. Eksik Tekrarlar:

4. 2. 3. 4. 3. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Eksik Tekrarlar:

75. ile 78'de "o yol", 77'de "bu yol" ve 93. cümlede "uzun yol" tamlamaları 89. cümledeki "çok uzun yol" tamlamasının eksik tekrarlarıdır.

76. cümledeki "bilinmedik bir yol" ile 89. cümledeki "çok uzun yol" tamlamaları birbirinin eksik tekrarıdır.

76. cümledeki "bu" zamiri, 74. cümledeki "bir yol", 75. cümledeki "o yol", 76. cümledeki "bilinmedik bir yol" tamlamalarının eksik tekrarıdır.

4. 2. 3. 4. 3. 2. Eklerle Yapılan Eksik Tekrarlar:

I. tekil kişi ekinde {-m} > ben: 80 (*ben bilirdim*), 96 (*ben ürkerim*).. Bu cümlelerde kişi eki “ben” zamirinin eksik tekrarıdır.

II. tekil kişi ekinde {-n} > sen: 78 (*sen bilmezdin*), 86 (*sen gördün*). Bu cümlelerde kişi eki “sen” zamirinin eksik tekrarıdır.

II. tekil kişi iyelik ekinde {-n} > senin: 77 (*senin için*). Bu cümlede iyelik eki, “senin” zamirinin eksik tekrarıdır.

4. 2. 3. 5. Karşıtlık İlgisi:

belki sen önceleri o yolu bilmezdin (78)

ama ben o yolu bilirdim (80)

80. cümle 78. cümleye karşıtlık ilgisiyle bağlanıyor: bilmezdin × bilirdim / sen × ben

4. 2. 3. 6. Aynı Kavram Alanına Giren Birimler:

hem ne kadar karanlıktı-Ø (94)

bizim korkmamız gerekti-Ø ya (95)

ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)

ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø (97)

biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik (98)

biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık (105)

sen, korkar mıydın (106)

94. ve 96. cümlelerdeki “karanlık”, 95. 103. cümlelerdeki “korkmak”, 93. 97. ve 102. cümlelerdeki “ürkmek”, 98. cümledeki “gece”, aynı kavram alanına giren birimlerdir.

4. 2. 3. 7. Soru-Cevap İlişkisi:

• 106. (*sen, korkar mıydın*) cümle, bir soru cümlesidir. Fakat bu, cevap alınmak için sorulmuş bir soru cümlesi değildir. Söz konusu bu cümle, öykü kahramanı tarafından gerçekte karşısında olmayan ama düşüncelerinde yer alan hayali birine yöneltilmiş bir soru cümlesidir. Hayali bir varlığın soruya cevap vermesi mümkün olmadığından, cevap istemeyen bir soru cümlesidir. Nitekim ardından gelen cümle ya da cümlelerden hiç birisi bu sorunun cevabı değildir.

4. 2. 3. 8. III. MCBB'nin Birinci Aşamasında Anlatılanlar (Konu):

Öykü kahramanı 75. cümleden itibaren tamamen içinin derinliklerine iniyor. 75–111 arasındaki cümlelerde onun bilinçaltına tanık oluyoruz. Burada anlatılanlar anı görünümünde sunulmuştur fakat anı değil, hayaldir. Uyanırken görülen rüya olarak da değerlendirilebilir. Bilinçaltına iniş söz konusu. Öykü kahramanı içindeki yolda yürüyor. Yol, hayatı; yolun çevresinde görülenler ise ölümü çağırıyor. Yolu 81. 82. cümlelerde “... *bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık, bir yanı boş arazi, harap ahşap evler; tramvay raylarıyla döşeli, uzun uzun ağaçlıdır*” şeklinde tasvir ediyor. Bu cümledeki sözcük ve sözcük öbekleri ölümü çağırıyor: “mezarlık”, doğrudan doğruya ölümü çağırılmaktadır. “*hastane*”, hayatla ölümün birbirine çok yakın olduğu bir yer olduğundan, “*boş arazi*” ile “*harap ahşap evler*”, terk edilmişliği, hayat belirtisinin olmayışını hissettirdiğinden ve “*uzun ağaçlar*” da göğe yükselişi akla getirdiğinden ölümü çağırılan unsurlar olarak kendini göstermektedir. Bunlardan başka öykü kahramanının, o yolda yaşadığı o hayali serüveni anlatırken kullandığı şu ifadeler de ölümü çağırılmaktadır: *tenha yollar* (88), *mezarlı yol* (89), *boş köprü* (92), *karanlık* (94, 96), *korkmak* (95, 106), *ürkmek* (96, 97), *gece* (98), *yok olmak* (98), *erimek* (100), *mezarlıktan gelen ürküntü veren sesler* (105). Bunların yanında 101. 102. 103. cümlelerdeki gölgelerin büyümesi, gelişmesi sonra da küçülmesi de doğmayı, gelişmeyi ve ölmeyi çağırılmaktadır. Ölüm bir yitiriş, kaybediştir. Öykü kahramanı bir şeyleri yitireceğinden kaybedeceğinden korkmaktadır. Bu düşüncesi “*ölüm*” olgusunda somutlaşıyor. Öykü kahramanının tedirginliğinin kaynağı da bir şeyleri yitireceği, kaybedeceği düşüncesinden ileri gelen korkudur. Bu korku bilinçaltına yerleşmiş. Bilinçaltı da ona böyle bir hayal kurdurarak bu korkuyu bilinç düzeyine çıkarmıştır.

I MCBB’de (birinci aşama, ikinci aşama), II. MCBB’de, III. MCBB’nin ikinci aşamasında “yitiriş” olgusu ayrı ayrı anlatımlarda kendini göstermiştir. Her bir bölümde “yitiriş” olgusu işlenmiştir ama bunların gösterenleri farklı gösterilenleri aynıdır. III. MCBB’nin birinci aşamasında da “yitiriş” olgusu vardır fakat bu anlatımın en derinlerine gizlenmiştir. Öykü kahramanı I. MCBB’de (birinci aşama, ikinci aşama), II. MCBB’de, III. MCBB’nin ikinci aşamasında yaşadıklarını anlatmış oysa III. MCBB’nin birinci aşamasında anlattığı, anı görünümünde sunduğu hayaldir, gerçek değildir. III. MCBB’nin birinci aşamasında anlatılanlar yaşadıklarının onda bıraktığı etkilerin bilinçaltında birtakım hayallere dönüşen görünümüdür.

4. 2. 3. 9. Birinci Aşamada Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri:

giriş	
ben , şimdi o yolda yürüyorum	(75)
yabancı bir yol , bilinmedik bir yol değil-Ø bu	(76)
senin içinde de bu yol vardır	(77)
gelişme	
belki sen önceleri o yolu bilmezdin	(78)
sen , o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın	(79)
ama ben o yolu bilirdim	(80)
o yolun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık Ø	(81)
o yolun diğer bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø	(82)
o yol , tramvay raylarıyla döşelidir	(83)
o yol , uzun uzun ağaçlıdır	(84)
o yol , hiç de hoş değildir	(85)
sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün	(86)
senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet	(87)
sen , senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın	(88)
ama sen , o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu hatırlayacaksın	(89)
sen düşün, o eylül yağmurunu,	(90)
sen düşün , bizim o kederli gardan kaçışımızı,	(91)
sen düşün , bizim bir boş köprüden geçişimizi	(92)
ne uzun yoldu-Ø o	(93)
hem ne kadar karanlıktı-Ø	(94)
bizim korkmamız gerekti-Ø ya	(95)
ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden	(96)
ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø	(97)

<i>biz</i> , gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik	(98)
<i>sen, benim</i> yanımdaydın	(99)
<i>benim elim senin</i> elinde erimişti-Ø	(100)
önce tek tük fenerlerin ışığında <i>bizim</i> gölgelerimiz büyürdü-Ø	(101)
önce tek tük fenerlerin ışığında <i>bizim</i> gölgelerimiz geliyordu-Ø	(102)
sonra tek tük fenerlerin ışığında <i>bizim</i> gölgelerimiz küçülürdü-Ø	(103)
<i>biz</i> , bir takım insanlarla karşılaştık	(104)
<i>biz</i> , mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık	(105)
<i>sen</i> , korkar mıydın	(106)
<i>sen, benim</i> koluma sokulurdun	(107)
<i>biz</i> bir şeyler konuşurduk	(108)
ama <i>ben, biz</i> , neler konuşurduk bilmem ki Ø	(109)
<hr/>	
sonuç	
<i>ben</i> hiçbirini hatırlamıyorum <i>bizim</i> o yolda konuştuklarımızın	(110)
ya <i>sen</i> hatırlıyor musun <i>bizim</i> o yolda konuştuklarımızı	(111)

* “Girişteki bir birimin kendini sonuç bölümünde de göstermesi gerekir” kuralı burada da işlemiştir.

ben, şimdi o yolda yürüyorum (74) ➤ giriş cümlelerinden biri

ben hiçbirini hatırlamıyorum ***bizim*** o yolda konuştuklarımızın (110) ➤ sonuç cümlelerinden biri

Girişteki “***ben***” zamiri sonuç bölümünde sıfır tekrar olarak kendini göstermektedir. Diğer bir deyişle giriş bölümüyle sonuç bölümü arasındaki bağlantı kişi bağıyla sağlanmıştır.

“O yolda” birimi, giriş bölümünde de sonuç bölümünde de tekrar edilmiştir. Bu anlamda giriş bölümü ile sonuç bölümü arasındaki bağlantı tam tekrar yoluyla sağlanmıştır.

4. 3. III. MCBB'nin İkinci Aşaması:

4. 3. 1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

- sahi, böyle bir gece yolculuğumuz oldu mu seninle* (112)
- yoksa bunu da mı ben yaratıyorum* (113)
- bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (114)
- hep olageldiği gibi* (115)
- o uzun, korkunç, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi* (116)
- hâlâ kentin bir yerinde duruyor mu* (117)
- o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten yanımda mıydın* (118)
- o uzun yol sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi* (119)
- hepsini ben birer birer hayalimde yaratmadım ya* (120)
- yoksa gerçeği hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda.* (121)
- boyuna elimden kaçırdığım, yarısında korku içinde uyandırıldığım, eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)
- bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kağıtlara geçirmedi mi ya* (123)

4. 3. 2 Eksilteleri Tamamlama:

4. 3. 2. 1. Boşlukları Gösterme:

- sahi, Ø böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle* (112)
- yoksa bunu da mı ben yaratıyorum* (113)
- bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (114)
- hep olageldiği gibi Ø* (115)
- o uzun Ø, korkunç Ø, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø* (116)
- Ø hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu* (117)
- o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten Ø yanımda mıydın* (118)
- o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø* (119)

Ø hepsini ben birer birer Ø hayalimde yaratmadım ya (120)

yoksa Ø gerçeği Ø hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda (121)

Ø, boyuna Ø elimden Ø kaçırdığım Ø, Ø yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, Ø, Ø eski düşlerimden birinin içinde miyim gene (122)

Ø, Ø bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

4. 3. 2. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama:

*sahi, **bizim** böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle* (112)

yoksa bunu da mı ben yaratıyorum (113)

bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (114)

hep olageldiği gibi Ø (115)

o uzun Ø, korkunç Ø, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø (116)

o, hâlâ kentte bir yerinde duruyor-Ø mu (117)

*o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten **benim** yanımda mıydın* (118)

o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø (119)

***bunların** hepsini ben birer birer **benim** hayalimde yaratmadım ya* (120)

*yoksa **ben**, gerçeği **benim** hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda* (121)

***ben**, boyuna **benim** elimden **benim** kaçırdığım Ø, **benim onun** yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, **benim** eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)

***ben, ben**, bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya* (123)

4. 3. 2. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

*sahi, **bizim** böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle* (112)

yoksa bunu da mı ben yaratıyorum (113)

bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (114)

*hep olageldiği gibi **bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın*** (115)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø (116)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu (117)

*o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten **benim** yanımda mıydın* (118)

o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø (119)

*hepsini ben birer birer **benim** hayalimde yaratmadım ya* (120)

*yoksa **ben** gerçeği **benim** hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda* (121)

***ben** boyuna **benim** elimden **benim** kaçırdığım eski düşlerimden birinin içinde, benim onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, **benim** eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)

***ben, ben** bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya* (123)

4. 3. 3. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

4. 3. 3. 1. Ortak Kişi:

III. MCBB'nin ikinci aşamasını oluşturan cümlelerde kişi bağlantısı “ben” ve “sen” zamirleriyle sağlanmaktadır.

ben: 113. 118. 121. 122. 123 / benim: 118. 118. 120. 121. 122

sen: 112. 118

tedirgin bir insan (=ben): 114. 115

4. 3. 3. 2. Ortak Zaman:

III. MCBB'nin ikinci aşamasında öykü kahramanı, birinci aşamada bahsettiklerinin gerçek olup olmadığını sorgulamaktadır. Bu aşamada öykü kahramanı kimi zaman öykü zamanı kimi zamansa öyküleme zamanı içinden konuşmaktadır. Öykü zamanı ile öyküleme zamanı iç içe girmiş durumdadır. Sorgulama anı, geçmiş zaman dilimi içerisinde gerçekleşmiş olduğundan ikinci aşamayı oluşturan cümlelerde zaman, geçmiş zamandır.

4. 3. 3. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler:

yoksa bunu da mı ben yaratıyorum (113)

bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (114)

hep olageldiği gibi bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (115)

o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø (119)

ben boyuna benim elimden benim kaçırdığım eski düşlerimden birinin içinde, benim onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene (122)

4. 3. 3. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler:

sahi, bizim böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle (112)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø (115)

o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten benim yanımda mıydın (118)

hepsini ben birer birer benim hayalimde yaratmadım ya (120)

yoksa ben gerçeği benim hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda (121)

ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

113. 114. 115. 119. 122. cümlelerde geçmiş zaman eki kullanılmamıştır. Fakat bu cümlelerde anlatılanlar (sorgulama anı) geçmiş zaman dilimi içerisinde gerçekleşmiştir. Geçmişe ait durumların geçmiş zamanda anlatılmamasının nedeni öykü zamanının odak noktası alınması nedeniyledir.

117. cümlenin (*o uzun yol, korkunç yol, rüzgârlı yol hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu*) yüklemine {-yor} şimdiki zaman eki kullanılsa da bu cümle sadece içinde bulunulan anı yansıtmamaktadır. Dikkat edildiğinde cümlenin geniş zamanı kapsadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, ikinci aşamayı oluşturan tüm cümleler geçmiş zaman ekiyle çekimlenmemiş bile olsa bu bölümde zaman, geçmiş zamandır. Yüklemelerinde geçmiş zaman eki kullanılmayan cümleler, öykü zamanı odaklıdır.

4. 3. 3. 3. Ortak Mekân:

III. MCBB'nin ikinci aşamasında yukarıda da belirtildiği gibi öykü kahramanının kendi kendini sorgulayışı ele alınmıştır. Bu sorgulama anının gerçekleştiği mekân ise camlı gazinodur. Mekânın camlı gazino olduğu sonucuna metin bağlamının yanı sıra ikinci aşamadaki mekâna dair bazı ipuçlarından varılabilmektedir. Örneğin 114. (*bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın*) cümlede yer alan “cam” sözcüğü mekana dair bir unsur olup camlı gazinoya ait bir parça olması sebebiyle mekânı parça-bütün ilişkisi yönünden yansıtmaktadır. Camın, camlı gazinoya ait olduğu ise metin bağlamından anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra ikinci aşamada dış mekana dair unsurlar da yer almaktadır. Dış mekâna dair unsurlar şu şekilde sıralanabilir: *o uzun yol, korkunç yol, rüzgârlı yol (117) / yeryüzü (117) / kent (117) / o mezartaşları (118) / boş iskele, vapur (119)*. Fakat dış mekâna ait bu unsurlar ikinci aşamanın gerçek mekânına ait değildirler. Bu unsurlar, öykü kahramanının kendini sorgulayışı esnasında sadece adlarının belirtilmesi yoluyla ikinci aşamaya girmişlerdir. Sonuç olarak, ikinci aşamada gerçek mekân sorgulama anının gerçekleştiği yer olan camlı gazinodur.

4. 3. 3. 4. Tekrarlar:

4. 3. 3. 4. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben: 121. 122. 123 / benim: 118. 120. 121. 122 / III. tekil kişi ekleri: 114 (oldu-Ø), 116 (yeryüzünde miydi-Ø), 117 (duruyor-Ø mu)

4. 3. 3. 4. 2. Tam Tekrarlar:

4. 3. 3. 4. 2. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar:

sen: 112 (seninle), 118 (sen) / ben: 113, 120 (ben), 118 (benden), 118 (benim) / yarat- : 113, 120 /

4. 3. 3. 4. 2. 2. Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar:

Zaman ekleri tam tekrar düzeyindedir. {-di} eki: *oldu*: 112, *yeryüzünde miydi*: 116, *yanımda mıydın*: 118, *yaratmadım*: 120, *ettim*: 121, *geçirmedim*: 123 / {-yor} eki tam tekrar: *yaratıyorum*: 113, *duruyor*: 117

I. tekil kişi eki tam tekrar düzeyindedir: 118 (*ben, altüst mü ettim*), 119 (*ben içinde miyim*), 120 (*ben, geçirmedim*).

I. tekil kişi iyelik eki tam tekrar düzeyindedir: 115 (*benim yanımda*), 117 (*benim hayalim*), 118 (*benim hayallerim*), 119 (*benim elim*), 119 (*benim kaçırdığım*), 119 (*benim uyandırıldığım*), 119 (*benim eski düşlerim*).

4. 3. 3. 4. 3. Eksik Tekrarlar:

4. 3. 3. 4. 3. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Eksik Tekrarlar:

• 112. cümledeki “böyle bir gece yolculuğu”nun göndermesi de 90–109 arasındaki cümlelerdir. Diğer bir deyişle “böyle bir gece yolculuğu” tamlaması 90–109 arasındaki cümlelerin eksik tekrarıdır:

sen düşün, o eylül yağmurunu (90)

sen düşün, bizim o kederli gardan kaçışımızı (91)

sen düşün, bizim bir boş köprüden geçişimizi (92)

ne uzun yoldu-Ø o (93)

hem ne kadar karanlıktı-Ø (94)

bizim korkmamız gerekti-Ø ya (95)

ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)

ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø (97)

biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik (98)

sen, benim yanımdaydın (99)

benim elim senin elinde erimişti-Ø (100)

önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyürdü-Ø (101)

önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz geliyordu-Ø (102)

<i>sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçülürdü-Ø</i>	(103)
<i>biz, bir takım insanlarla karşılaştık</i>	(104)
<i>biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık</i>	(105)
<i>sen, korkar mıydın</i>	(106)
<i>sen, benim koluma sokulurdun</i>	(107)
<i>biz bir şeyler konuşurduk</i>	(108)
<i>ama biz, neler konuşurduk ben bilmem ki</i>	(109)

• 113. ve 114. cümlelerdeki “bu” zamiri, 112. cümledeki “böyle bir gece yolculuğu” tamlamasının eksik tekrarıdır. Dolayısıyla “bu” zamiri, 90–109 arasındaki cümlelerin de eksik tekrarıdır.

• 114. cümledeki “bir boş hayal” de 112. cümledeki “böyle bir gece yolculuğu”nun eksik tekrarıdır. Bu durumda “bir boş hayal” tamlaması, 90–109 arasındaki cümlelerin de eksik tekrarı konumundadır.

120. cümledeki “hepsi” sözcüğü, 75–111 arası cümlelerde anlatılan hayalin eksik tekrarıdır:

<i>ben, şimdi o yolda yürüyorum</i>	(75)
<i>yabancı bir yol, bilinmedik bir yol değil-Ø bu</i>	(76)
<i>senin içinde de bu yol vardır-Ø</i>	(77)
<i>belki sen önceleri o yolu bilmezdin</i>	(78)
<i>sen, o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın</i>	(79)
<i>ama ben o yolu bilirdim</i>	(80)
<i>o yolun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık</i>	(81)
<i>o yolun diğer bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø</i>	(82)
<i>o yol, tramvay raylarıyla döşelidir-Ø</i>	(83)
<i>o yol, uzun uzun ağaçlıdır-Ø</i>	(84)
<i>o yol, hiç de hoş değildir-Ø</i>	(85)
<i>sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün</i>	(86)

- senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)
- sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama sen, o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)
- sen düşün, o eylül yağmurunu* (90)
- sen düşün, bizim o kederli gardan kaçışımızı* (91)
- sen düşün, bizim bir boş köprüden geçişimizi* (92)
- ne uzun yoldu-Ø o* (93)
- hem ne kadar karanlıktı-Ø* (94)
- bizim korkmamız gerekti-Ø ya* (95)
- ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden* (96)
- ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø* (97)
- biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik* (98)
- sen, benim yanımdaydın* (99)
- benim elim senin elinde erimişti-Ø* (100)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyürdü-Ø* (101)
- önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz gelişirdi-Ø* (102)
- sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçülürdü-Ø* (103)
- biz, bir takım insanlarla karşılaştık* (104)
- biz, mezarlıktan gelen ürkiüntü veren sesleri duyardık* (105)
- sen, korkar mıydın* (106)
- sen, benim koluma sokulurdun* (107)
- biz bir şeyler konuşurduk* (108)
- ama biz, neler konuşurduk ben bilmem ki* (109)
- ben hiçbirini hatırlamıyorum bizim o yolda konuştuklarımızın* (110)
- ya sen hatırlıyor musun bizim o yolda konuştuklarımızı* (111)

• 123.cümledeki “*bu serüven*” tamlaması da 75–111 arası cümlelerde anlatılan hayalin eksik tekrarıdır.

4. 3. 3. 4. 3. 2. Eklerle Yapılan Eksik Tekrarlar:

I. tekil kişi ekinde {-m} > ben: 113 (ben yaratıyorum), 120 (ben yaratmadım). Bu cümlelerde kişi eki “ben” zamirinin eksik tekrarıdır.

I. tekil kişi iyelik ekinde {-m} > benim: 118 (benim dünyam). Bu cümlelerde iyelik eki, “benim” zamirinin eksik tekrarıdır.

4. 3. 3. 5. Soru-Cevap İlişkisi:

112. ve 118. cümlelerde öykü kahramanı “*sen*” diye hitap ettiği birine sorular yöneliyor. Fakat karşısında gerçekten var olan biri yoktur. Öykü kahramanının “*sen*” diye hitap ettiği kişi, düşüncelerindeki hayali kişidir. Bu nedenle bu sorular cevap alınmak için sorulmuş sorular değildir. Bundan başka 113. 116. 117. 119. 120. 121. 122. cümleler de cevap alınmak için sorulmuş sorular değildir. Söz konusu bu cümlelerde öykü kahramanının, soruları kendine mi yoksa hayali kişiye mi yönelttiği tam net değildir. Çünkü bu cümlelerde yüzey ya da derin yapıda “*sen*” zamirine rastlanmamaktadır. Fakat bağlam göz önünde bulundurulduğunda soruların hayali kişiye yöneltilmiş olması daha güçlü bir olasılıktır. Söz konusu soru cümleleri aşağıda gösterilmiştir:

sahi, bizim böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle (112)

yoksa bunu da mı ben yaratıyorum (113)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø (116)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol hâlâ kentten bir yerinde duruyor-Ø mu (117)

o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten benim yanımda mıydın (118)

o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø (119)

hepsini ben birer birer benim hayalimde yaratmadım ya (120)

yoksa ben gerçeği benim hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda (121)

ben boyuna benim elimden kaçırdığım eski düşlerimden birinin içinde, onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene (122)

114. 115. 123. cümlelerde herhangi bir soru eki yoktur. Fakat anlamsal açıdan değerlendirildiğinde bu cümlelerde “sorgulama” sezilmektedir:

bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın
(114)

hep olageldiği gibi bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın
(115)

ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmediyim ya
(123)

4. 3. 3. 6. İkinci Aşamada Anlatılanlar (Konu):

75–111 arası cümlelerde bilinçaltına inen ve düş gören öykü kahramanı 109. cümlede bilinç düzeyine çıkıyor, gerçeğe dönüyor. Burada düşündüklerinin düş mü gerçek mi olduğunu sorguluyor. “*Sahi, böyle bir gece yolculuğumuz oldu mu seninle?(112), Yoksa bunu da mı ben yaratıyorum?(113), Bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstünde çizdiği bir boş hayal olmasın? (114)*” derken bunun düş mü gerçek mi olduğunu kendisi de ayırt edemiyor. Ama kendini sorgularken I. aşamada bahsettiklerinin gerçek olmadığı, düş olduğu daha güçlü bir görüş olarak karşımıza çıkıyor. Düşün bilinçaltında oluşumunda yağmurun da etkisi olduğu anlaşılıyor. Yağmurun kayıp giden bir unsur oluşu öykü kahramanına “yitiriş” olgusunu çağrıştırıyor. Cam üzerindeki yağmur damlaları, öykü kahramanının bilinçaltına göre şekillere bürünüyor. Diğer yandan yağmur damlasının cam üzerinde yukarıdan aşağıya inişiyle, öykü kahramanının iç dünyasının derinliklerine inişi benzerlik gösteriyor.

İkinci aşamada da “yitiriş” olgusuna gönderme var. Öykü kahramanı, “*Boyuna elimden kaçırdığım, yarısında korku içinde uyandırıldığım, eski düşlerimden birinin içinde miyim gene?(122)*” derken elinden kaçırdıklarına, yitirdiklerine, yarım kalan düşlerine gönderme yapıyor.

4. 3. 3. 7. İkinci Aşamada Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri:

giriş

sahi, **bizim** böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle (112)

yoksa bunu da mı ben yaratıyorum (113)

gelişme

bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (114)

hep olageldiği gibi **bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın** (115)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø (116)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu (117)

o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten **benim** yanımda mıydın (118)

o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø (119)

hepsini ben birer birer **benim** hayalimde yaratmadım ya (120)

yoksa **ben** gerçeği **benim** hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda (121)

sonuç

ben boyuna **benim** elimden kaçırdığım **eski düşlerimden birinin içinde, onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene** (122)

ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

4. 4. İkinci Aşama ile Birinci Aşama Arasındaki Bağlantı:

• Birinci aşamanın sonucundaki bazı birimler, kendilerini ikinci aşamanın giriş bölümünde de göstermiştir. Örneğin “*sen*”, “*ben*”, “*biz*” gibi birimler, hem ikinci aşamada hem de birinci aşamada yer almaktadır. Bu birimlerin tekrarı, birinci aşama ile ikinci aşama arasında kişi ortaklığını sağlayarak anlam bağının gerçekleşmesine olanak sağlamıştır:

İkinci aşamada (giriş cümleleri):

*sahi, **bizim** böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle* (112)

yoksa bunu da mı ben yaratıyorum (113)

Birinci aşama (sonuç cümleleri):

***ben** hiçbirini hatırlamıyorum **bizim** o yolda konuştuklarımızın* (110)

*ya sen hatırlıyor musun **bizim** o yolda konuştuklarımızı* (111)

• İkinci aşama, birinci aşamaya parça-bütün ilişkisi ile bağlanmaktadır. Birinci aşamanın sonuç bölümünde yer alan 110. cümledeki “**bizim**” zamiri, ikinci aşamanın giriş bölümünde yer alan 112. cümledeki “*seninle*” birimine parça-bütün ilişkisiyle bağlanmaktadır. “**bizim**” bütünü, “*seninle*” parçayı ifade etmektedir. Diğer bir deyişle “*sen*”, “*biz*”in bir parçasıdır, “*biz*”in içinde “*sen*” de vardır. Aynı şekilde 110. cümle, 113. cümleye de parça-bütün ilişkisiyle bağlanmaktadır. 110. cümledeki “**bizim**” bütünü, 113. cümledeki “*ben*” zamiri de parçayı ifade etmektedir.

• İkinci aşama ile birinci aşama, birbirine hayal-gerçek karşıtlığı ile bağlanmaktadır. Birinci aşamada öykü kahramanının bilinçaltına inışıyle birlikte kurduğu hayal, ikinci aşamada ise bilinçaltından bilince dönüşle birlikte anlatılan durumun hayal mi gerçek mi olduğu sorgulanmaktadır. Birinci aşamada anlatılanlar hayale, ikinci aşamadakiler ise gerçeğe ilişkin durumlar olduğu için arada karşıtlık ilgisi vardır.

4. 5. III. MCBB ile II. MCBB Arasındaki Bağlantı:

• II. MCBB’nin sonuç bölümünde yer alan bir birimin izi, III. MCBB’nin girişinde görülmektedir:

II. MCBB (sonuç cümlesi):

***onlar**, ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)

III. MCBB (giriş cümlesi):

bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik (73)

“gürültü” ve “uğultu” sözcükleri eş anlamlı olmasalar bile birbirlerini çağrıştıran sözcüklerdir. Bir anlamda sürekli bir gürültü, uğultu yaratırken, sürekli bir uğultu da gürültü yaratır. Aynı kavram alanına giren bu sözcükler, zayıf bir bağlantıyla da olsa III. MCBB ile II. MCBB’yi birbirine bağlamışlardır.

• III. MCBB ile II. MCBB mekânda karşıtlık ilgisıyla birbirine bağlanmışlardır. III. MCBB’de mekân, öykü kahramanının iç dünyasıken II. MCBB’de camlı gazinodur. Öykü kahramanının iç dünyası iki aşamada ele alınmıştır. Birinci aşamada iç dünyasının en derinlerindedir, bilinçaltındadır. İkinci aşamada ise iç dünyasının derinlerinden yüzeye çıkmıştır, bilinç düzeyindedir. İkinci aşamada camlı gazinonun varlığı -birinci aşamanın aksine- hissedilse bile asıl olan öykü kahramanının kendi iç dünyasında bir sorgulayış durumunda olduğudur. Yani mekân, iç dünyadır; camlı gazinonun mekân olarak varlığı ikinci plandadır.

4. 6. III. MCBB İle I. CBB’nin Girişi Arasındaki Bağlantı:

• III. MCBB, I. CBB’nin giriş bölümüne ortak kişi bağlantısıyla bağlanmaktadır. *ben / benim*, III. MCBB’yi I. CBB’nin girişine kişi bağıyla bağlamada önemli bir roldedir:

III. MCBB (giriş cümleleri):

bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla benim hayallerim-Ø arasından (71) / *bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı benim hayallerim-Ø arasından* (72) / *bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik benim hayallerim-Ø arasından* (73) / *bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından* (74)

I. CBB’nin girişi:

sokakta yağmur vardı-Ø (1) / *ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım* (2) / *benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var* (3) / *benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var* (4) / *yalnız benim sigaram yok-Ø* (5) / *ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalyorum* (8) / *ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp ben, uzaklara, ötelere geçiveriyorum* (9)

• III. MCBB, I. CBB'nin giriş bölümüne “uğultu” sözcüğünün tam tekrarı ile bağlanmıştır:

III. MCBB (giriş cümlesi):

bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik benim hayallerim-Ø arasından (73)

I. CBB'nin giriş bölümü:

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var (6)

• I. CBB'nin giriş bölümünde 1. ve 2. cümlelerin yüklemelerinde bulunan {-Dİ} eki, III. MCBB'nin giriş bölümündeki cümlelerin yüklemelerinde tam tekrar olarak yer almaktadır. Bu tekrar sayesinde III. MCBB, I. CBB'nin giriş bölümüne bağlanmıştır:

III. MCBB (giriş cümleleri):

bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla benim hayallerim-Ø arasından (71) / bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı benim hayallerim-Ø arasından (72) / bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik benim hayallerim-Ø arasından (73) / bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından (74)

I. CBB'nin giriş bölümü:

sokakta yağmur vardı-Ø (1) / ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

5. IV. MCBB:

5.1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

olacak olan oldu (124)

alaturka şarkı değil (125)

ama bu da ondan geri kalmaz (126)

caz çalıyorlar (127)

üstelik bir de arkamdan aynı havayı ısıklayanlar (128)

gözleri, elleriyle dans eden kızlar (129)

neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar (130)

5. 1. 1. Eksilteleri Tamamlama:

5. 1. 1. 1. Boşlukları Gösterme:

- olacak olan oldu-Ø* (124)
- alaturka şarkı değil-Ø* (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- Ø caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de Ø arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø* (128)
- gözleri-Ø, elleriyle dans eden kızlar Ø* (129)
- Ø neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)

5. 1. 1. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama:

- olacak olan oldu-Ø* (124)
- alaturka şarkı değil-Ø* (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- onlar caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø* (128)
- gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø* (129)
- onlar neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)

5. 1. 1. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

- olacak olan oldu-Ø* (124)
- alaturka şarkı değil-Ø* (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- onlar caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø* (128)
- gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø* (129)
- onlar neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)

5. 1. 2. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

5. 1. 2. 1. Ortak Kişi:

IV. MCBB’de kişi bağlantısı “*onlar*” zamiriyle devam etmektedir. Zamirin cümlelerdeki görünümleri aşağıdaki gibidir:

onlar: 124. 127

5. 1. 2. 2. Ortak Zaman:

Camlı gazinoda geçen zaman, kimi kez öykü zamanı, kimi kez ise öyküleme zamanı odak noktası alınarak yansıtılmıştır:

5. 1. 2. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler:

alaturka şarkı değil-Ø (125)

ama bu da ondan geri kalmaz (126)

onlar caz çalıyorlar (127)

onlar neyse ki o “*dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar*”dan bahsetmiyorlar (130)

5. 1. 2. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler:

olacak olan oldu-Ø (124)

Görüldüğü gibi sadece 124. cümle geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiştir. 125. 126. 127. 130. cümlelerde geçmiş zaman eki kullanılmasa da bu cümlelerde anlatılanlar da geçmişe aittir. Geçmişe ait durumların geçmiş zamanda anlatılmamasının nedeni öykü zamanının odak noktası alınması nedeniyledir. Sonuç olarak anlatılanların hepsi öyküleme zamanından önce gerçekleştiğinden IV. MCBB’de zaman, geçmiş zamandır.

5. 1. 2. 3. Ortak Mekân:

IV. MCBB’de mekânın neresi olduğunu gösteren herhangi bir mekân adına ya da mekânsal unsura rastlanmamaktadır. Fakat sezdirimler takip edildiğinde mekânın camlı gazino olduğu anlaşılmaktadır. Öykü kahramanı daha I. CBB’nin girişinde 6. (*çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var*) cümlede bulunduğu ortamın kalabalıklığına dikkat çekmiş ve hemen ardından 7. (*şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø*) cümlede “camlı gazino” birimiyle bulunduğu mekânın adını vermişti. Gerek I. MCBB gerekse II. MCBB’nin bazı cümlelerinde camlı gazinoda bulunan insanlara ve orasının kalabalıklığına dikkat çekilmişti. IV.

MCBB’de ortamın kalabalıklığını gösteren aşağıdaki cümleler, orasının camlı gazino olduğunu hissettirmektedir. Ayrıca mekânın değiştiğine dair herhangi bir iz yoktur. Öykü kahramanı CBB’nin girişinden beri camlı gazinoda bulunmaktadır. IV. MCBB’de mekânı dolaylı yoldan veren cümleler şunlardır:

onlar caz *çalıyorlar* (127)

üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar **Ø** (128)

gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar **Ø** (129)

onlar neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar (130)

5. 1. 2. 4. Tekrarlar:

5. 1. 2. 4. 1. Sıfır Tekrarlar:

onlar: 127. 130

III. çoğul kişi eki tam tekrar düzeyindedir: 127 (*onlar çalıyorlar*), 130 (*onlar bahsetmiyorlar*)

5. 1. 2. 4. 2. Eksik Tekrarlar:

I. tekil kişi iyelik ekinde {-m} > benim: 128

5. 1. 2. 4. 3. Tam Tekrarlar:

Zaman eklerinden {-yor} eki tam tekrar: 127 (*çalıyorlar*), 130 (*bahsetmiyorlar*)

5. 1. 2. 5. Karşıtlık İlgisi:

125. cümle 126. cümleye “ama” bağlacının sağladığı karşıtlık ilgisiyle bağlanmıştır:

alaturka şarkı değil-Ø (125)

ama bu da ondan geri kalmaz (126)

5. 1. 2. 6. IV. MCBB’de Giriş Gelişme Sonuç Bölümleri:

giriş	
<i>olacak olan oldu-Ø</i>	(124)
gelişme	
<i>alaturka şarkı değil-Ø</i>	(125)
<i>ama bu da ondan geri kalmaz</i>	(126)
<i>onlar caz çalıyorlar</i>	(127)
<i>üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ıslıklayanlar Ø</i>	(128)
<i>gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø</i>	(129)
sonuç	
<i>onlar neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar</i>	(130)

5. 2. IV. MCBB ile III. MCBB Arasındaki Bağlantı:

III. MCBB’nin sonucundaki bir birim kendini IV. CBB’nin girişinde de göstermektedir:

III. MCBB (sonuç cümlesi):

ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şüirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

IV. MCBB (giriş cümlesi):

olacak olan oldu-Ø (124)

Görülen geçmiş zaman eki {-Dİ}’nin tekrarı, III. MCBB’nin sonucunu IV. MCBB’nin girişine bağlamıştır. Böylece zaman ilişkisi sürdürülmüştür.

5. 3. IV. MCBB ile II. MCBB Arasındaki Bağlantı:

• IV. MCBB’de giriş cümlesi olan 124. cümle, 125. 126. 127. 128. 129. 130. cümlelere parça-bütün / genel-özel ilişkisiyle bağlanmaktadır.

“*olacak olan oldu-Ø* (124)” cümlesinde “*olacak olan*” ifadesi genel / soyut bir ifadedir. “*olacak olan*” şeylerin ne olduğu alttaki cümlelerde tek tek belirtilmiştir. Bu anlamda 124. cümle bütünü / geneli, 125. 126. 127. 128. 129. 130. cümlelerde anlatılanlar ise parçaları / özeli ifade etmektedir. Sonuç olarak bu yedi cümle birbirine sımsıkı bağlanmıştır. Bu cümleler bir bütün olarak düşünüldüğünde IV. CBB ile II. CBB arasındaki bağlantı daha net görülmektedir. Bu yüzden değerlendirmede IV. CBB’nin sadece girişi değil, tamamı göz önünde bulundurulmuştur.

• II. MCBB’nin sonuç bölümündeki “*onlar*” zamiri, IV. CBB’de de tekrar edilmektedir. “*onlar*” zamiri, IV. MCBB’yi II. MCBB’ye kişi ortaklığı ile bağlamıştır:

IV. MCBB:

onlar *caz çalıyorlar* (127)

onlar *neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)

II. MCBB (Sonuç cümlesi):

onlar, *ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)

• IV. MCBB, II. MCBB’ye mekân ortaklığı ile bağlanmaktadır. İki MCBB’de de mekân, camlı gazinodur. Fakat her ikisinde de camlı gazino ifadesi yer almamaktadır. IV. MCBB’de, mekânın camlı gazino olduğu ortamın kalabalıklığı yansıtılarak hissettirilmiştir. II. MCBB’de de bu kalabalık hissedilmekle beraber bazı cümlelerde yer alan mekânsal unsurlar, bizi mekânın camlı gazino olduğu sonucuna götürmektedir:

IV. MCBB:

onlar *caz çalıyorlar* (127)

üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø (128)

gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø (129)

onlar *neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)

Üstteki cümlelerde somut olarak herhangi bir mekan adı yer almamaktadır. Mekân kalabalığı yansıtmak suretiyle sadece hissettirilmiştir.

II. MCBB (sonuç cümleleri):

onlar, ne de çok gürültü yapıyorlar (69)

hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar (70)

69. cümlede mekân sezdirme yoluyla verilmiştir. Cümledeki “gürültü” sözcüğüyle ortamın kalabalıklığına dikkat çekilmiştir. Bu da mekânın camlı gazino olduğunu göstermektedir. (Çünkü daha I. CBB’nin giriş bölümünde, gazinodaki insanlara ve ortamın kalabalıklığına, gürültüye işaret edilmişti). 70. cümlede ise mekânın neresi olduğuna parça-bütün ilişkisiyle ulaşılmaktadır. 70. cümledeki “camlı kapı”, camlı gazinonun bir parçasıdır. Buradan hareketle mekânın camlı gazino olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak II. MCBB ile IV. MCBB birbirine mekân ortaklığı ile bağlanmaktadır.

• IV. MCBB, II. MCBB’ye zaman ortaklığı ile bağlanmaktadır. Her iki MCBB de camlı gazinoda geçen zamanı yansıtmaktadır. Oysa I. ve III. MCBB’lerde zamanda bölünme yaşanmış, öykü kahramanı kendi iç dünyasına yönelerek içinde bulunduğu zamandan düşünsel anlamda uzaklaşmıştır. IV. ve II. MCBB’lerde zamanda herhangi bir bölünme olmamış, camlı gazinoda geçen zaman anlatılmıştır.

5. 4. IV. MCBB ile I. CBB’nin Giriş Bölümü Arasındaki Bağlantı:

• IV. MCBB, I. CBB’nin giriş bölümüne ortak kişi bağlantısıyla bağlanmaktadır:

IV. MCBB:

onlar caz çalıyorlar (127) / üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ıslıklayanlar Ø (128) / gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø (129) / onlar neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar (130)

I. CBB’nin giriş bölümü:

sokakta yağmur vardı-Ø (1) / ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2) / benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var (3) / benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var (4) / yalnız benim sigaram yok-Ø (5) / ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalyorum (8) / ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp ben, uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

IV. MCBB’de de I. CBB’nin giriş bölümünde de “*benim*” zamiri tekrar edilmiştir. Bu tekrar kişi bağına sağlamıştır. Kişi bağına sağlayan bir diğer unsur da IV. MCBB’deki “*onlar*” zamiridir. “*onlar*” zamiri, gazinodaki insanların yerine kullanılmıştır. I. CBB’nin giriş bölümünde ise camlı gazinodaki insanlar zamirle değil de doğrudan belirtilmiştir. 8. cümlede ‘*hukuk öğrencileri*’, ‘*iki acemi sevdalı*’, “*garson*” ifadeleri ile camlı gazinodaki insanlar yansıtılmıştır. Dolayısıyla IV. MCBB’deki “*onlar*” zamirinin içinde ‘*hukuk öğrencileri*’, ‘*iki acemi sevdalı*’, “*garson*” da vardır. Bu anlamda IV. MCBB ile I. CBB’nin girişi arasındaki bağlantı kişi yönünden güçlüdür.

• IV. MCBB, I. CBB’nin giriş bölümüne ortak mekan bağlantısı ile bağlanmaktadır. IV. MCBB’de somut olarak bir mekân adına rastlanmamaktadır. Mekânın camlı gazino olduğu ortamın kalabalık oluşundan anlaşılmaktadır. I. CBB’nin giriş bölümünde ise mekân 7. (*şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø*) cümlede “*camlı gazino*” birimiyle somut olarak belirtilmiştir. Sonuç olarak IV. MCBB’de de I. CBB’nin giriş bölümünde de mekân camlı gazinodur.

• IV. MCBB, I. CBB’nin giriş bölümüne ortak zaman bağlantısı ile bağlanmaktadır. IV. MCBB’de de I. CBB’nin giriş bölümünde de camlı gazinoda geçen zaman yansıtılmıştır. Bu da geçmişte bir zaman dilimine rastlamaktadır. I. ve III. MCBB’lerde olduğu gibi zamanda bölünme meydana gelmemiştir.

6. I. CBB’nin Sonuç Bölümü:

6.1. Cümlelerin Sınırlarını Belirleme:

<i>şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor</i>	(131)
<i>cam üzerindeki o تنها yol silindi</i>	(132)
<i>beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım</i>	(133)
<i>biliyorum,bu da nasıl bir öykü diyenler çıkacak şu yazıya</i>	(134)
<i>o sevgisiz, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak istedim, bile diyemem</i>	(135)
<i>korkarım</i>	(136)
<i>bu yazı zaten cam üstündeki o ufacık damlalara benzedi</i>	(137)
<i>birdenbire bir damla düşüverdi içime</i>	(138)
<i>düştüğü yerde durdu</i>	(139)

durdu (140)
sonra birden bütün hayallerim, sıkıntım, yalnızlığım boyunca kayıp geçti (141)
işte ardında kalan iz (142)

6. 1. 1. Eksilteleri Tamamlama:

6. 1. 1. 1. Boşlukları Gösterme:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)
cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)
Ø, beyaz kâğıtlara bir sürü şey yazdım (133)
Ø, biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134)
Ø, Ø, Ø, o sevgisiz Ø, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135)
Ø, korkarım (136)
bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)
Ø birdenbire bir damla düşüverdi-Ø Ø içime (138)
Ø, Ø, düştüğü yerde durdu-Ø (139)
Ø, Ø, Ø durdu-Ø (140)
sonra Ø, birden Ø bütün hayallerim-Ø Ø, Ø sıkıntım Ø, Ø yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)
işte Ø,Ø ardında kalan iz-Ø (142)

6. 1. 1. 2. Boşlukları Zamirlerle Tamamlama:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)
cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)
ben, beyaz kâğıtlara bir sürü şey yazdım (133)
ben, biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134)
ben, ben, ben, o sevgisiz Ø, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135)
ben, korkarım (136)
bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

Ø, birdenbire bir damla düşüverdi-Ø benim içime (138)

Ø, o, düştüğü yerde durdu-Ø (139)

Ø, o Ø durdu-Ø (140)

sonra o, birden benim bütün hayallerim, benim Ø sıkıntım, benim Ø yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

işte bu, onun ardında kalan iz-Ø (142)

6. 1. 1. 3. Zamirlerle Giderilen Eksilteleri Gerçek Göstergelerle Tamamlama:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

ben beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım (133)

ben biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134)

ben, ben, ben, o sevgisiz insanlara, çatik kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135)

ben, korkarım (136)

bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

önce, birdenbire bir damla düşüverdi-Ø benim içime (138)

önce, bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (139)

önce, bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (140)

sonra bir damla, birden benim bütün hayallerim, benim bütün sıkıntım, benim bütün yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

işte bu, bir damlanın ardında kalan iz-Ø (142)

6. 1. 2. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

6. 1. 2. 1. Ortak Kişi:

I. CBB'nin sonuç bölümünde kişi bağlantısı “ben” zamiri ile sağlanmaktadır. “ben” zamirinin cümlelere dağılımı aşağıdaki gibidir:

ben: 133. 134. 135. 136 / **benim:** 138. 141

6. 1. 2. 2. Ortak Zaman:

I. CBB'nin sonuç bölümündeki cümlelerin yüklemelerinde farklı zaman ekleri kullanılmıştır. Bazı cümlelerde {-yor}, bazılarında {-Dİ}, bazılarında ise {-İR} eki kullanılmıştır. Farklı zaman eklerinin kullanılmasının nedeni kimi cümlelerde öykü zamanının kimi cümlelerde ise öyküleme zamanının odak noktası alınması sebebiyledir:

6. 1. 2. 2. 1. Öykü Zamanı Odaklı Cümleler:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)

ben biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134)

ben, ben, ben, o sevgisiz insanlara, çatik kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135)

ben, korkarım (136)

işte bu, bir damlanın ardında kalan iz-Ø (142)

6. 1. 2. 2. 2. Öyküleme Zamanı Odaklı Cümleler:

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

ben beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım (133)

bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

önce birdenbire bir damla düşüverdi-Ø benim içime (138)

önce bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (139)

önce bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (140)

sonra bir damla, birden benim bütün hayallerim, benim bütün sıkıntım, benim bütün yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

6. 1. 2. 3. Ortak Mekân:

I. CBB'nin sonuç bölümünde yer alan bazı mekânsal unsurlar, mekânın neresi olduğu hakkında ipuçları sunmaktadır. İçinde mekânsal unsurlar bulunan cümleler aşağıda belirtilmiştir:

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

132. ve 137. cümleler, içlerinde yer alan “cam” sözcüğü sayesinde mekânı parça-bütün ilişkisi yoluyla yansıtmaktadırlar. “cam”, camlı gazinoya ait bir parçadır. “cam” sözcüğünden hareketle mekânın camlı gazino olduğu belirlenebilmektedir. Bunun yanında I. CBB'nin girişinden itibaren mekânın değiştiğine dair en ufak bir iz, bir belirti görülmemiştir. Bu sebeplerle I. CBB'nin sonuç bölümünde mekânın camlı gazino olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

6. 1. 2. 4. Tekrarlar:

6. 1. 2. 4. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben: 133. 134. 135. 136 / benim: 138. 141 / önce: 138. 139. 140 / bir damla: 139. 140. 141. 142

6. 1. 2. 4. 2. Tam Tekrarlar:

6. 1. 2. 4. 2. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Tam Tekrarlar:

cam: 132. 137 / durdu: 139. 140 / yazı: 134. 137

6. 1. 2. 4. 2. 2. Eklerle Yapılan Tam Tekrarlar:

Zaman ekleri tam tekrar düzeyindedir: {-yor} eki: 131 (yağıyor-Ø), 134 (biliyorum) / {-Dİ} eki tam tekrar: 132 (silindi-Ø), 133 (yazdım), 137 (benzedi-Ø), 138 (düşüverdi-Ø), 139 (durdu-Ø), 140 (durdu-Ø), 141 (geçti-Ø)

I. tekil kişi eki tam tekrar: 133 (ben yazdım), 134 (ben biliyorum), 135 (ben istedim), 135 (ben diyemem), 136 (ben korkarım).

I. tekil kişi iyelik eki tam tekrar: 138 (benim içime), 141 (benim hayallerim), 141 (benim sıkıntım), 141 (benim yalnızlığım).

6. 1. 2. 4. 3. Eksik Tekrarlar:

• 134. cümledeki “*şu yazı*” ve 137. cümledeki “*bu yazı*” sözcük öbekleri 1-142 arası cümlelerin eksik tekrarıdır.

6. 1. 2. 5. Sebep-Sonuç İlişkisi:

135. cümle ile 136. cümle arasında sebep sonuç ilişkisi vardır:

ben, ben, ben, o sevgisiz insanlara, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135) *sonuç*

ben, korkarım (136) *sebep*

6. 1. 2. 6. Öncelik-Sonralık İlişkisi:

138. 139. 140. cümleler ile 141. cümle arasında öncelik sonralık ilişkisi vardır:

önce birdenbire bir damla düşüverdi-Ø benim içime (138)

önce bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (139)

önce bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (140)

sonra bir damla, birden benim bütün hayallerim, benim bütün sıkıntım, benim bütün yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

6. 1. 2. 7. I. CBB'nin Sonuç Bölümünde Konu:

131–142: Öykü kahramanı, diğer bölümlerde yitirışlere, elden kayıp gidenlere gönderme yaparken bu bölümde o yitiriş olgusunu bir anlamda engellemiş görünmektedir. Camlı gazinonun bir köşesinde geçirdiği zaman dilimini, bu zaman dilimi içinde hissettiklerini kâğıda aktararak ölümsüzleştirmiş ve bu anlamda tedirginliğine sebep olan “yitiriş” olgusunu engellemiş, ardında yitip gitmeyecek, silinmeyecek bir iz bırakmıştır.

Öykü yukarıda sözü edilen düşünceleri destekleyen şu cümlelerle bitiyor: “*Bu yazı zaten cam üstündeki o ufacık damlalara benzedi. Birdenbire bir damla düşüverdi içime, düştüğü yerde durdu, durdu, sonra birden bütün hayallerim, sıkıntım, yalnızlığım boyunca kayıp geçti. İşte ardında kalan iz...*”

6. 2. I. CBB'nin Sonuç Bölümü ile MCBB'ler Arasındaki Bağlantı:

• I. CBB'nin sonucu, IV. CBB'ye ortak mekân bağıyla bağlanmaktadır. Her iki bölümde de mekân camlı gazinodur. I. CBB'nin sonuç bölümünde 132. (*cam-Ø üzerindeki o tenha yol silindi-Ø*) ve 137. (*bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø*) cümleler “cam” sözcüğü sayesinde mekâna dair ipucu vermektedir. IV. MCBB'de mekâna dair herhangi somut bir iz yoktur. Fakat hem ortamın kalabalıklığından hem de bağlamdan hareketle IV. MCBB'de de mekânın camlı gazino olduğu belirlenebilmektedir. Sonuç olarak I. CBB'nin sonucu, IV. MCBB'ye ortak mekân bağıyla bağlanmaktadır.

• I. CBB'nin sonucu, IV. MCBB'ye zaman ortaklığı ile bağlanmaktadır. Her iki bölüm de camlı gazinoda geçen zamanı yansıtmaktadır. Düşüncede geçmişe gidişlerden kaynaklanan zamanda bölünmeler meydana gelmemiştir. I. CBB'nin sonuç bölümünde de IV. MCBB'de de camlı gazinoda geçen zaman, zamanda herhangi bir bölünme olmaksızın anlatılmıştır. Camlı gazinoda geçen zaman ise geçmiş zaman dilimi içindedir.

• I. CBB'nin sonuç bölümü, III. MCBB'ye “ben” zamirinin sağladığı kişi bağlantısı ile bağlanmaktadır. Diğer bir deyişle III. MCBB'nin sonuç cümlesinde yer alan “ben” zamiri, kendini I. CBB'nin sonuç bölümünde de göstermektedir. Böylece “ben” zamirinin tekrarı ile aradaki bağlantı kopmamıştır:

I. CBB'nin sonuç bölümü:

ben beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım (133) / **ben** biliyorum (134) / **ben, ben, ben, o** sevgisiz **insanlara**, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135) / **ben**, korkarım (136) / **önce** birdenbire bir damla düşüverdi-Ø **benim** içime (138) / sonra **bir damla**, birden **benim** bütün hayallerim, **benim** bütün sıkıntım, **benim** bütün yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

III. MCBB (sonuç cümleleri):

ben boyuna **benim** elimden kaçırdığım **eski düşlerimden birinin içinde**, onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, **benim** eski düşlerimden birinin içinde miyim gene (122) / **ben, ben** bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şüirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

• Aynı kavram alanına giren birimler, I. CBB'nin sonuç bölümünü III. MCBB'ye anlamsal açıdan bağlamaktadır:

I. CBB'nin sonuç bölümü:

sonra bir damla, birden benim bütün hayallerim, benim bütün sıkıntım, benim bütün yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

III. MCBB (sonuç cümlesi):

ben boyuna benim elimden kaçırdığım eski düşlerimden birinin içinde, onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene (122)

“düşler” ve “hayaller” aynı kavram alanına girmeleri dolayısıyla I. CBB'nin sonuç bölümü ile III. MCBB'nin sonucu arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır.

Bundan başka 123 cümledeki “roman” ile 134. cümledeki “öykü” de aynı kavram alanına girmektedirler:

I. CBB'nin sonuç bölümü:

bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134)

III. MCBB:

ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

• I. CBB'nin sonuç bölümü, II. MCBB'ye ortak mekân bağıyla bağlanmaktadır. Her iki bölümde de mekân camlı gazinodur. II. MCBB'nin sonuç bölümünde 70. cümle, I. CBB'nin sonuç bölümünde ise 132. ve 137. cümleler, içlerinde mekânsal unsurlar taşımaları dolayısıyla mekân hakkında ipucu vermektedirler:

I. CBB'nin Sonuç Bölümü:

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

II. MCBB (sonuç cümlesi):

hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar (70)

Sözcük öbekleri içinde tekrar edilen “cam” sözcüğü bize mekân hakkında ipucu sunmaktadır. “cam”, camlı gazinonun parçası olması sebebiyle mekânı parça-bütün yoluyla

vermektedir. 132. ve 137. cümlelerdeki “cam” da 70. cümledeki “camlı kapı” da camlı gazinonun parçasıdır. Dolayısıyla 132. ve 137. cümlelerin bulunduğu I. CBB’nin sonuç bölümünde ve 70. cümlenin bulunduğu II. MCBB’de mekân ortaktır, camlı gazinodur.

• I. CBB’nin sonuç bölümü II. MCBB’ye ortak zaman bağlantısıyla bağlanmaktadır. II. MCBB’de de I. CBB’nin sonuç bölümünde de zaman, camlı gazinoda geçen zamandır. Zamanda düşüncede geçmişe gidişlerden kaynaklanan bölünmeler olmamıştır. Camlı gazinoda geçen bu zaman ise geçmiş zaman dilimine aittir.

• I. CBB’nin sonuç bölümü I. MCBB’ye “ben” zamirinin sağladığı kişi bağlantısı ile bağlanmaktadır:

I. CBB’nin Sonuç Bölümü:

ben, beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım (133) / **ben**, biliyorum (134) / **ben, ben, ben**, o sevgisiz **Ø**, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-**Ø** istedim, bile diyemem (135) / **ben**, korkarım (136) / **önce** birdenbire bir damla düşüverdi-**Ø benim** içime (138) / sonra bir damla, birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün** yalnızlığım boyunca kayıp geçti-**Ø** (141)

I. MCBB (sonuç cümleleri):

ben, hep aynı İstanbul-**Ø yağmurları-Ø** altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31) / **benim** bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-**Ø** damlaları düştü-**Ø** (32) / **ben, benim** bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni **benim** bütün dostlarımı, **benim bütün** arkadaşlarımı bir yağmur-**Ø sisi-Ø** ardında görür-**Ø** gibiyim (33)

• I. CBB’nin sonuç bölümünü I. MCBB’ye bağlayan unsurlardan biri de tekrarlardır.

I. MCBB’nin sonuç cümleleri içinde yer alan “yağmur” sözcüğü, I. CBB’nin sonuç bölümünde de tekrar edilmiştir. Böylece “yağmur” sözcüğünün tekrarı I. CBB’nin sonuç bölümünü I. MCBB’ye bağlamıştır:

I. CBB’nin sonuç bölümü:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-**Ø** (131)

I. MCBB (sonuç cümleleri):

ben, hep aynı İstanbul-**Ø yağmurları-Ø** altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-**Ø** (32)

ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni **benim** bütün dostlarımı, **benim** arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø altında görür-Ø gibiyim (33)

“hayaller” sözcüğünün tekrarı da I. CBB’nin sonuç bölümünü I. MCBB’ye bağlamıştır:

I. CBB’nin sonuç bölümü:

sonra **bir damla**, birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün** yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

I. MCBB(sonuç cümlesi):

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

I. CBB’nin sonuç bölümünü I. MCBB’ye bağlayan bir diğer tekrar olayı “damla” sözcüğünün tekrarı ile gerçekleşmiştir:

I. CBB’nin sonuç bölümü:

birdenbire bir damla düşüverdi-Ø **benim** içime (138)

bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (139)

bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (140)

sonra **bir damla**, birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün** yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

işte **bu, bir damlanın** altında kalan iz-Ø (142)

I. MCBB (sonuç cümlesi):

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

• I. CBB’nin sonuç bölümü, I. CBB’nin giriş bölümüne “ben” zamirinin sağladığı kişi bağlantısı ile bağlanmaktadır:

I. CBB’nin sonuç bölümü:

ben beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım (133) / **ben** biliyorum (134) / **ben, ben, ben**, o sevgisiz insanlara, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135) / **ben**, korkarım (136) / **önce** birdenbire bir damla düşüverdi-Ø **benim** içime (138) / sonra **bir damla**, birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün** yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

I. CBB'nin giriş bölümü:

sokakta yağmur vardı-Ø (1) / **ben**, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2) / **benim** önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var (3) / **benim önümde** yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var (4) / yalnız **benim** sigaram yok-Ø (5) / **ben, önce**, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalyorum (8) **ben, ben**, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

• I. CBB'nin sonuç bölümü, I. CBB'nin giriş bölümüne ortak zaman bağlantısıyla bağlanmaktadır. Her iki bölümde de camlı gazinoda geçen zaman yansıtılmıştır. Bu zaman dilimi ise geçmişe aittir. Ancak kimi cümlelerin yüklemelerinde (*{-yor}* eki gibi) içinde bulunulan anı yansıtan ekler kullanılmıştır. Bunun nedeni bu cümlelerde öykü zamanının odak noktası alınması nedeniyledir.

• I. CBB'nin sonuç bölümünü I. CBB'nin giriş bölümüne bağlayan bir diğer unsur ortak mekân bağlantısıdır. Her iki bölümde de mekân camlı gazinodur. Camlı gazinoya işaret eden mekânsal unsurların görünüşleri aşağıdaki gibidir:

I. CBB'nin sonuç bölümü:

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

bu yazı zaten **cam-Ø** üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

I. CBB'nin giriş cümlesi:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

şu **camlı gazinoda** kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, **camların buharına dalyorum** (8)

8. 132. ve 137. cümlelerdeki sözcük öbekleri içinde yer alan “cam” sözcüğü mekânsal bir unsur olup mekânı parça-bütün ilişkisi yoluyla yansıtmaktadır. Cam, camlı gazinonun parçasıdır. Parçadan yola çıkarak mekânın camlı gazino olduğu sonucuna varılmaktadır. 2. cümledeki “buğulu bir pencere” de camlı gazinoya işaret etmektedir. 7. cümlede ise mekân “şu

camlı gazino” sözcük öbeği ile doğrudan belirtilmiştir. Sonuç olarak I. CBB’nin giriş bölümünde de sonuç bölümünde de mekân, camlı gazinodur. Herhangi bir mekân değişikliği olmamıştır.

• I. CBB’nin sonuç bölümünü, I. CBB’nin giriş bölümüne bağlayan unsurlardan biri de tekrarlardır.

“yağmur” sözcüğü I. CBB’nin hem giriş hem de sonuç bölümünde yer almaktadır. Diğer bir deyişle “yağmur” sözcüğünün tekrarı, I. CBB’nin sonuç bölümü ile giriş bölümünü birbirine bağlamıştır:

I. CBB’nin sonuç bölümü:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)

I. CBB’nin giriş bölümü:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

Sözcük öbekleri içindeki “cam” sözcüğü de hem I. CBB’nin giriş bölümünde hem de sonuç bölümünde tekrarlanmaktadır. Bu tekrar I. CBB’nin sonuç bölümü ile giriş bölümü arasındaki bağlantıyı güçlendirmiştir:

I. CBB’nin sonuç bölümü:

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132) / *bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø* (137)

I. CBB’nin giriş cümlesi:

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7) / *ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum* (8)

CBB’nin sonuç bölümünde yer alan “kent” sözcüğü, CBB’nin giriş bölümünde de görülmektedir. Bu anlamda “kent” sözcüğünün tekrarı, CBB’nin sonucu ile girişi arasındaki anlamsal bağın devamlılığına katkı sağlamıştır:

CBB’nin sonuç bölümü:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)

CBB'nin giriş cümlesi:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

7. I. CBB

7.1. Cümleler Arası Anlam İlişkileri:

7.1.1. Ortak Kişi:

Dört MCBB'den oluşan ve I. ile III. MCBB'leri de ikişer aşamadan meydana gelen I. CBB'de kişi bağlantısı yoğun olarak "ben" zamiriyle sağlanmıştır. "sen", "biz", "yıllar öteden bir çocuk" vb. gibi kişi bağlantısını sağlayan diğer unsurlar, daha çok MCBB'ler ve aşamalar içinde kalmıştır.

I. MCBB'yi oluşturan cümlelerde "ben" zamiri çoğunlukla derin yapıdadır. Derin yapıdaki "ben" zamirine yüklemdeki I. tekil kişi eki ya da sözcük öbeklerindeki iyelik eki sayesinde ulaşılabilir.

Kişi bağımlı sağlayan unsurların cümlelere dağılımı ait oldukları yerlere ve biçimlere göre aşağıda gösterilmiştir.

ben : 2. 8. 9. 10. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 31. 33. 36. 44. 45. 46. 48. 56. 61. 66. 67. 68. 75. 80. 96. 109. 110. 113. 118. 121. 122. 123

benim: 3. 4. 5. 10. 11. 12. 14. 18. 19. 32. 33. 57. 58. 59. 61. 97. 99. 100. 107. 118. 118. 120. 121. 122. 128

beni : 16. 17. 35

yıllar öteden bir çocuk (= ben): 24. 26. 27. 28

o (= ben): 29. 30

sen: 34. 78. 79. 85. 87. 88. 89. 96. 103. 104. 108. 109. 115 / *senin*: 77. 86. 87. 97

biz : 95. 101. 102. 105. 106 / *bizim*: 92. 98. 99. 100. 107. 108. 109

tedirgin bir insan (=ben): 111. 112

onlar: 124. 127

7. 1. 2. Ortak Zaman:

I. CBB’de olayların akışı zamansal olarak aynı ve düz bir çizgide devam etmemektedir. Öykü kahramanının psikolojisindeki iniş çıkışlara bağlı olarak zamanda bazı bölünmeler meydana gelmiştir. Öykü kahramanı / anlatıcı, I. CBB’nin giriş bölümünde (1–9 arası cümleler) camlı gazinoda geçirdiği zaman diliminden bir sahne aktarmıştır. Bu bölümde zamanda herhangi bir bölünme meydana gelmemiştir. Camlı gazinoda geçen zaman, kesintisiz olarak yansıtılmıştır.

I. CBB’nin içinde bir alt bölüm olan I. MCBB’de (10–33 arası cümleler) ise öykü kahramanı, iç dünyasının derinliklerine inmiştir. İşte zamandaki ilk bölünme iç dünyasına indiği bu bölümde olmuştur. Öykü kahramanı, içinde bulunduğu zamandan bir parça uzaklaşarak iç dünyasına yönelmiştir. I. MCBB’nin birinci aşamasında (10–21 arası cümleler) belirsiz bir zamana gönderme yaparak kendi kendisiyle bir iç hesaplaşmaya girmiştir. İkinci aşamada (22–33 arası cümleler) ise zamanda daha da gerilere giderek çocukluk yıllarına dönmüştür. Fakat her iki aşamada da her ne kadar gerilere de gitse içinde bulunduğu andan tamamıyla kopmadığı hissedilmektedir. Sonuç olarak öykü kahramanının zamanda gerilere gidişinden dolayı I. MCBB’de zamanda bölünme yaşanmıştır.

II. MCBB’de (34–70 arası cümleler) ise öykü kahramanı içinde bulunduğu zamanın dışına çıkmamıştır. Camlı gazinoda geçirdiği zaman dilimi içinden izlenimlerini aktarmıştır. Burada zamanda bölünme olmamıştır.

III. MCBB’ye (71–123 arası cümleler) gelince, burada zamanda bir bölünme daha meydana gelmiştir. Öykü kahramanı, birinci aşamada (75–111 arası cümleler) bilinçaltının derinliklerine inerek orada kendini soyut bir zamanın içinde bulmuştur. Anlattıkları belirsiz bir geçmişte yaşadığı anılar izlenimi yaratsa da tamamen hayalden ibarettir. O, yağmur damlalarının cam üzerinde kayıp giderken meydana getirdiği şekilleri, bilinçaltındaki hayallerle birleştirmiştir. Diğer bir deyişle yağmur damlalarının cam üzerinde bıraktığı izler, onun bilinçaltındaki düşüncelerine göre şekillere bürünmüştür. İşte zamanda bölünme öykü kahramanının bilinçaltına indiği sırada gerçekleşmiştir. Birinci aşamada bilinçaltının soyut zamanına giren öykü kahramanı ikinci aşamada (112–121 arası cümleler) içinde bulunduğu zamana geri dönmüştür. İçinde bulunduğu zaman ise camlı gazinoda bulunduğu zaman dilimidir. Bu da geçmiş zamandır. III. MCBB’de anlatıcının bakış açısına bağlı olarak kimi cümleler öykü zamanı, kimi cümleler ise öyküleme zamanı odaklıdır.

IV. MCBB (124–130 arası cümleler) ve I. CBB'nin sonuç bölümlerinde (131–142 arası cümleler) de -II. MCBB ve I. CBB'nin giriş bölümlerinde olduğu gibi- öykü kahramanın camlı gazinoda geçirdiği zaman dilimi içinde yaşadığı durumlar yansıtılmıştır. Düşüncede geçmişe gidişlerden kaynaklanan zamandaki bölünmeler meydana gelmemiştir.

Buraya kadar anlatılanları toplamak gerekirse, I. CBB içinde anlatılanların hepsi camlı gazinoda geçen zaman diliminde gerçekleşmiş durumlardır. Fakat I. ve III. MCBB'lerde, öykü kahramanının iç dünyasına inip düşüncelerinde zamanın başka boyutlarına gidişiyile birlikte zamanda bölünmeler meydana gelmiştir. Bu bakımdan I. MCBB'nin girişi, sonucu, II. MCBB ve IV. MCBB'ler, herhangi bir bölünme olmaksızın camlı gazinoda geçen somut zamanı yansıtan bölümlerdir. I. CBB'ye bir bütün olarak bakıldığında ise anlatılanların hepsinin öyküleme zamanından önce meydana gelmiş durumlar olduğu görülmektedir. Bu nedenle I. CBB'de zaman, geçmiş zamandır.

a. Camlı Gazinoda Geçen Somut Zamanı Yansıtan Bölümler:

I. CBB'nin giriş bölümü, II. MCBB, IV. MCBB, I. CBB'nin sonuç bölümü

b. İç Dünyadaki Soyut Zamanı Yansıtan Cümleler (Zamanda Bölünmelerin Gerçekleştiği Bölümler) :

I. MCBB, III. MCBB

7. 1. 3. Ortak Mekân:

I. CBB'nin giriş bölümünde öykü kahramanı, bakışlarını ilk önce dış mekâna yöneltmiştir. Buğulu bir pencere camının ardından, bulunduğu kentin manzarasına dair izlenimlerini aktardıktan sonra bakışlarını iç mekâna çevirmiştir. 6. cümleye kadar sadece iç mekân olarak algılanan yer, 7. cümlede “*camlı gazino*” ifadesiyle bir parça somutlaşmıştır. 3-8 arası cümlelerde içinde bulunduğu ortama ait gözlemlerini aktaran öykü kahramanı 9. cümlede “*ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp ben, uzaklara, ötelere geçiveriyorum*” diyerek düşüncelere dalacağının, iç dünyasına yöneleceğinin işaretini vermiştir.

I. MCBB'de öykü kahramanını iç dünyasıyla baş başa bir durumda görmekteyiz. I. MCBB'nin birinci aşamasında kendi kendisiyle bir iç hesaplaşmaya giren öykü kahramanı ikinci aşamada ise iç dünyasının daha da derinlerine inmiştir. Birinci aşamaya ait cümlelerden 10. (*ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım*) ve 11. (*ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim*)

cümlelerde yer alan ‘böyle buharlı camlar’, ‘böyle bol gürültülü yerler’, ‘böyle bol hareketli yerler’ ifadeleri mekâna yönelik bilgilerdir. Bu ifadeler bir taraftan öykü kahramanının içinde bulunduğu mekâna işaret ederken diğer taraftan geçmişin belirsiz bir zamanında bulunduğu mekânlara da gönderme yapmaktadır. Bu bakımdan gönderme yapılan mekânların somut olarak neresi olduğu sadece ‘böyle buharlı camlar’, ‘böyle bol gürültülü yerler’, ‘böyle bol hareketli yerler’ ifadelerinden anlaşılamamaktadır. Bu bağlamda gönderme yapılan mekanlar oldukça soyuttur, metin bağlamından çıkarılamamaktadır. İkinci aşamada ise 24. (*yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø*) cümledeki ‘şu sokak’, ‘şu meydan’ ifadeleri, 26. (*yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır-Ø*) cümledeki ‘o uzun yokuş’ ifadesi, 27. (*yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır-Ø*) cümledeki ‘köşe’, 28. (*yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan yıllar öteden bir çocuğun evine gidecek-Ø*) cümledeki ‘en kestirme yol’ ifadesi, 29. (*belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken*) cümledeki ‘karşı evler’, ‘bir pencere’ ifadeleri, 30. (*belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır-Ø onu bekleyen*) cümledeki ‘ev’, ‘o büyük oda’ ifadeleri mekana yönelik bilgilerdir. Öykü kahramanı, kendini yıllar öncesindeki çocukluk haliyle camlı gazinonun bulunduğu sokaktan geçerken hayal etmektedir. Bu anlamda, ikinci aşamada adı geçen mekânsal unsurlar öykü kahramanının hayalinin içinde yer almaktadır. Öykü kahramanının bunları düşünürken içinde bulunduğu asıl mekân ise camlı gazinodur. Diğer yandan ikinci aşamanın sonuç cümlelerinden biri olan 31. (*ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım*) cümlede mekâna yönelik çok önemli bir bilgi verilmiştir. Bu cümlede yer alan “İstanbul yağmurları” ifadesinden mekânın geniş anlamda İstanbul olduğu anlaşılmaktadır.

Buraya kadar anlatılanların ışığında mekânda dıştan içe, genişten dara, yukarıdan aşağıya doğru bir yönelme olduğu görülmektedir. Öykü kahramanı, önce pencereden dışarı bakıyor, oldukça geniş bir alanı kapsayan dış mekânda gördüklerini aktarıyor. Sonra dar olan iç mekâna yöneliyor, camlı gazinoda gördüklerini anlatıyor. Ardından iç dünyanın derinliklerine basamak basamak iniyor. I. CBB’nin girişi ile I. MCBB’de mekânın ele alınışı bu şekildedir.

II. MCBB’ye gelindiğinde, öykü kahramanı bu bölümde iç dünyanın derinliklerinde değildir artık, yüzeyle çıkmıştır. Dikkatini gerçek mekâna, camlı gazinoya yöneltmiştir. Buna bağlı olarak II. MCBB’de camlı gazinonun, mekân olarak varlığı I. MCBB’ye göre daha güçlü bir şekilde hissedilmektedir. II. MCBB’de mekâna yönelik bilgiler kimi zaman sezdirim yoluyla, kimi zamansa mekan ifade eden sözcük ya da sözcük öbekleriyle verilmiştir.

a. Mekânı sezdirim yoluyla yansıtan cümleler:

*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir** camdan süzülen bu damlalar var-Ø* (35)

*bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastırarak **bir güç**, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø* (54)

b. Mekânı sözcük ya da sözcük öbekleriyle yansıtan cümleler:

*bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir camdan** süzülen bu damlalar var-Ø* (35)

önce, bir damla**, öyle yapışıp duruyor-Ø **camda (38)

önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda (39)

*yeni **yağmur damlaları**, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø **cama*** (42)

ben, ben**, onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø **isterdim (44)

***ben**, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya...* (56)

***ben**, böyle yalnız, **benim** yanı başımdaki **camda**, ufacık **damlalarla**, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım* (61)

*hele **camlı kapıyı** nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)

Öykü kahramanı / anlatıcı, 35. cümlede “*bu karışık sesler, gülüşler, konuşmalar arasında*” ifadesiyle ve 54. cümlede “*bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu*” söylemiyle kalabalık bir ortama dikkat çekiyor. Bu ifadeler, mekânı sezdirim yoluyla vermektedir. Mekân, daha 6. (*çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu*) ve 7. (*şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø*) cümlelerde kalabalık olduğuna işaret edilen “*camlı gazino*”dur. 35. 38. 39. 42. cümlelerdeki “*cam*”, 61. cümledeki “*yanı başımdaki cam*”, ve 70. cümledeki “*camlı kapı*” ifadelerinin göndermeleri “*camlı gazino*”yadır. 44. cümlede “*orada, düştüğü yerde*”, 56. cümlede “*burada*” ifadeleri mekâna yönelik ipuçlarıdır. Bu ifadelerin göndermeleri de “*camlı gazino*”yadır. Görüldüğü gibi II. MCBB’de camlı gazinonun mekân olarak varlığı, I. MCBB’ye oranla daha yoğun biçimde hissedilmektedir.

İki aşamadan oluşan III. MCBB’de ise düşüncede başka âlemlere dalışa bağlı olarak mekânda da farklılıklar görülmektedir. Mekândaki farklılıklar sadece düşüncede

gerçekleşmiştir. Birinci aşamada yer alan mekânsal unsurlar, bilinçaltındaki düşüncelerin dış dünyadaki yağmur damllarına yansıtılmasıyla oluşan hayale ait unsurlardır. Hayalde oldukça soyut bir yoldan söz edilmektedir. Bu yol, öykü kahramanının iç dünyasındaki yoldur. O, iç dünyasındaki bu yolu, yağmur damllarının cam üzerine çizdiği yola yansıtmıştır. Diğer bir deyişle o, yağmur damllarının cam üzerinde oluşturduğu çizgiye bakarken aslında kendi içindeki yola bakmaktadır. Adeta zihinle cam üzerindeki yağmur damlları aynileşmiştir. Birinci aşamada hayale dalan öykü kahramanı, ikinci aşamada aklından geçenlerin gerçek mi hayal mi olduğunu sorgulamıştır. Dolayısıyla o, ikinci aşamada da iç dünyasıyla baş başadır. Bu durumda her iki aşamada mekân, öykü kahramanının iç dünyasıdır. Fakat birinci aşamada, iç dünyanın bilinçaltı kısmı, ikinci aşamada ise bilinç kısmı ön plandadır. Öykü kahramanının iç dünyasına yöneldiği sırada bulunduğu yer ise camlı gazinodur. Bu bağlamda III. MCBB’de gerçek mekân camlı gazinodur.

IV. MCBB’de mekânın neresi olduğunu gösteren herhangi bir mekân adına ya da mekânsal unsura rastlanmamaktadır. Fakat sezdirimler takip edildiğinde mekânın camlı gazino olduğu anlaşılmaktadır. Öykü kahramanı daha I. CBB’nin girişinde 6. (*çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var*) cümlede mekanın kalabalık oluşuna dikkat çekmiş ve 7. (*şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø*) cümlede “*camlı gazino*” birimiyle bulunduğu mekanın adını vermişti. Gerek I. MCBB gerekse II. MCBB’nin bazı cümlelerinde camlı gazinoda bulunan insanlara ve orasının kalabalıklığına dikkat çekilmişti. IV. MCBB’de de ortamın kalabalıklığı hissedilmektedir. 127. 128. 129. 130. cümleler bu kalabalık ortamı yansıtan cümlelerdir: **onlar** *caz çalıyorlar* (127) / *üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø* (128) / *gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø* (129) / **onlar** *neyse ki o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130). Bu bağlamda IV. MCBB’de mekânın camlı gazino olduğu herhangi bir mekân adıyla değil de sezdirimlerden anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak I. CBB’nin tamamında herhangi bir mekân değişikliği olmamıştır. Yani CBB’de mekân, camlı gazinodur.

7. 1. 4. Tekrarlar:

7. 1. 4. 1. Sıfır Tekrarlar:

ben: 2. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 31. 33. 36. 43. 44. 45. 46. 48. 56. 60. 61. 66. 67. 68. 75. 109. 110. 121. 122. 123. 133. 134. 135. 136 / **beni:** 17

benim : 3. 4. 5. 11. 12. 14. 18. 19. 32. 33. 57. 58. 59. 61. 97. 99. 100. 107. 118. 120.
121. 122. 128. 138. 141

sen: 34. 79. 87. 88. 89. 90. 99. 106. 107 / *senin*: 87. 88. 100

biz: 98. 104. 105. 108. 109 / *bizim*: 91. 92. 93. 101. 102. 103. 110. 111. 112

insanlar: 52. 57. 58. 59. 62. 64. 69. 127. 130. 135. 7 (*insan*)

var: 3. 4. 6 / *niye*: 19. 20. 21 / *hep*: 19. 20. 21. 23 / *yıllar öteden bir çocuk*: 26. 27. 28 /
bir damla: 38. 39. 40. 139. 140. 141. 142 / *cam*: 115. 39 / *yağmur damlaları*: 42. 43. 45. 115 /
önce: 37. 38. 39. 101. 102 / *isterdim*: 19. 20. 43. 44. 66. 67 / *bir yol*: 76 / *o yolu*: 79. 80 / *o*
yolun: 81. 82 / *o yol*: 83. 84. 85 / *yolu*: 89 / *o yolda*: 111 / *tek tük fenerlerin ışığında*: 102. 103
/ *bizim gölgelerimiz*: 102. 103 / *yol*: 116 / *o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol*: 117 / *önce*:
139. 140 / *III. tekil kişi ekleri*: 16 (*yordu-Ø*), 17 (*oyaladı-Ø*), 24 (*geçiyor-Ø*), 25 (*dörttür-Ø*),
26 (*aşmıştır-Ø*), 27 (*ayrılmıştır-Ø*), 28 (*gidecek-Ø*), 29 (*açılır-Ø*), 30 (*vardır-Ø*), 32 (*düştü-Ø*) /
35 (*var-Ø*), 37 (*düşüyor-Ø*), 38 (*duruyor-Ø*), 39 (*duruyor-Ø*), 40 (*kayıveriyor-Ø*), 41 (*yok-Ø*),
42 (*düşüyor-Ø*), 47 (*kaldı-Ø*), 49 (*konuşuyor-Ø*), 50 (*içiyor-Ø*), 51 (*içiyor-Ø*), 53 (*eksik-Ø*), 54
(*olmamalı-Ø*), 55 (*olmamalı-Ø*), 57 (*olur-Ø*), 58 (*olur-Ø*), 59 (*yaklaşmamalı-Ø*), 63
(*sarardı-Ø*), 64 (*sarardı-Ø*), 70 (*örtüyor-Ø*), 76 (*değil-Ø*), 87 (*vardı-Ø*), 93 (*yoldu-Ø*), 94
(*karanlıktı-Ø*), 95 (*gerekti-Ø*), 97 (*gelmedi-Ø*), 100 (*erimişti-Ø*), 101 (*büyürdü-Ø*), 102
(*gelişirdi-Ø*), 103 (*küçülürdü-Ø*), { *idi* } eki: 94 (*karanlıktı-Ø*), { *-di* } eki: 101 (*büyürdü-Ø*), 102
(*gelişirdi-Ø*), 104 (*karşılaşırdık*), 114 (*oldu-Ø*), 116 (*yeryüzünde miydi-Ø*), 117 (*duruyor-Ø*
mu), 119 (*şeyler mi-Ø*), 124 (*oldu-Ø*), 125 (*değil-Ø*)

7. 1. 4. 2. Tam Tekrarlar:

var: 1. 7 / *dal-* : 2. 8 / *ben*: 10. 16. 35. 80. 96. 113. 118. 120 / *kaç kez*: 10. 11 / *böyle*:
10. 11 / *kent*: 2. 117. 131 / *istedim*: 19. 21 / *kendim*: 12. 14. 18 / *düşünce sözcüğünün tekrarı*:
10. 19 (*düşüncelerimle*), 11 (*düşüncelere*), 13 (*düşüncenin*) / *hayal sözcüğünün tekrarı*: 10. 19
(*hayallerimle*), 13 (*hayalin*), 20 (*hayaller*), 114 (*hayal*), 120 (*hayalim*), 121, 141 (*hayallerim*) /
“*yağmur*” sözcüğünün tam tekrarı: 1. (*yağmur*), 23 (*yağmurlu*), 24 (*şu yağmur*), 31 (*İstanbul*
yağmurları), 32 (*yağmur damlaları*), 33 (*yağmur sisi*), 34. 35. 90. 131 (*yağmur*) / *damla*: 35. 36.
37. 41. 61. 137. 138 / *yağmur damlaları*: 32. 42. 47. 114 / *duruyor*: 38. 39 / *bir tanesinin*: 43. 45
/ *olur*: 57. 58 / *insanlar*: 7. 15. 19. 48. 63. 104 / *sarardı*: 63. 64 / *hep*: 22. 31. 44. 115 / *uğultu*:
54. 73 / *geçti*: 71. 72. 73. 74. 141 / *gece*: 98. 112 / *sen*: 34. 77. 78. 111. 112. 118 / *tanıdım*: 79.
87 / *karanlık*: 94. 96. 131 / *bil-*: 78. 80 / *kork-*: 95. 106 / *ürk-*: 96. 105 / *sözcük öbeklerinin*
içinde yer alan yollar sözcüğü tam tekrar konumundadır: *başka yollar*: 86, *kalabalık yollar*: 87

/ mezarlık: 82. 105 / sözcük öbeklerinin içinde yer alan mezar sözcüğü de tam tekrar konumundadır: mezar taşları: 86, mezarlı yol: 89 / ağaç: 84. 86 / rüzgar: 26. 28. 116 / yarat- : 113, 120 / karanlık: 94. 96. 131 / cam: 8. 10. 61. 132. 137 / durdu: 139. 140 / yazı: 134. 137 / durdu:139. 140 /

Zaman ekleri tam tekrar düzeyindedir: {-dİ} tam tekrar: 10 (kaldım), 11 (verdim), 12 (oldu), 13 (bilmiyor muydum), 14 (yorulmadım mı), 15 (inandım) / 16 (yordu), 17 (oyaladı), 18 (sandım), tanıdın: 79. 88, gördün: 86, gelmedi: 97, vardı: 87, yoldu: 93, gerekti: 95, gibiydik: 98, yanımdaydın: 99, oldu: 112, yeryüzünde miydi: 116, yanımda mıydın: 118, yaratmadım: 120, ettim: 121, geçirmedi: 123 / 132 (silindi-Ø), 133 (yazdım), 138 (benzedi-Ø), 139 (düşüverdi-Ø), 140 (durdu-Ø), 141 (durdu-Ø), 142 (geçti-Ø) / {-yor} eki: düşüyor: 37, duruyor: 38. 39, kayıveriyor: 40, düşüyor: 42, konuşuyor: 49, içiyor: 50. 51, açmıyorlar: 52, yapıyorlar: 69, örtüyor: 70, yürüyorum: 75, hatırlamıyorum: 110, yaratıyorum: 113, duruyor: 117, çalıyorlar: 127, bahsetmiyorlar: 130 / 131 (yağıyor-Ø), 134 (biliyorum) / {-ecek} eki tam tekrar: diyeceksin: 37, edemeyeceğim: 60 / {-rdi} eki tam tekrar: isterdim: 45, istemezdim: 68 / {-di} eki tam tekrar: kaldı: 47, yaktılar: 62, sarardı: 63. 64 / {-r} eki tam tekrar: olur: 57. 58 / {-meli} eki tam tekrar: olmamalı: 54. 55 / yaklaşmamalı: 59 / olmalıyım: 61, {-(i)rdi} eki tam tekrar: bilirdim: 80, küçülürdü: 103, duyardık: 105, korkar mıydın: 106, sokulurdun: 107, konuşurduk: 108

I. tekil kişi ekin tam tekrardır: 2 (**ben daldı-m**), 9 (**ben geçiveriyor-um**), 11 (**ben verdi-m**), 13 (**ben bilmiyor muydu-m**), 14 (**ben yorulmadı-m mı**), 15 (**ben inandı-m**), 18 (**ben sandı-m**), 19 (**ben istedi-m**), 21 (**ben istedi-m**), 22 (**ben hatırlıyorum**), 23 (**ben hatırlıyorum**), 31 (**ben, dolaştım**), 33 (**ben, görür-Ø gibiyim**), 36 (**ben şaşıyorum**), 43. 44 (**ben isterdim**), 45 (**ben isterdim**), 46 (**ben, bahsediyorum**), 48 (**ben arasındayım**), 56 (**ben, sayamıyorum**), 60 (**ben, edemeyeceğim**), 61 (**ben, olmalıyım**), 68 (**ben, istemezdim**), 75 (**ben yürüyorum**), 110 (**ben, hatırlamıyorum**), 121 (**ben, altüst mü ettim**), 122 (**ben içinde miyim**), 123 (**ben, geçirmedi**) / 133 (**ben yazdım**), 134 (**ben biliyorum**), 135 (**ben istedim**), 135 (**ben diyemem**), 136 (**ben korkarım**).

I. tekil kişi iyelik eki tam tekrardır: 3 (**benim ön-üm**), 5 (**benim sigara-m**). 10 (**benim düşünceler-im** / **benim hayaller-im**), 11 (**benim iç-im**), 12 (**benim üzeri-m** / **benim didişme-m** / **benim boğuşma-m**), 14 (**benim kendi-m**), 18 (**benim kendi-m**), 19 (**benim karşı-m** / **benim düşünceler-im** / **benim hayaller-im**), 32 (**benim bütün anılarım**), 33 (**benim bütün sevdiklerim** / **benim bütün dostlarım** / **benim bütün arkadaşlarım**), 57 (**benim istediğim**) / (**benim anlarım**), 59 (**benim yanım**), 61 (**benim yanı başım**), 97 (**benim aklım**), 99 (**benim yanım**), 100 (**benim**

elim), 107 (**benim** *kolum*), 118 (*benim dünyam*), 118 (**benim** *yanım*), 120 (**benim** *hayalim*), 121 (**benim** *hayallerim*), 122 (**benim** *elim*), 122 (**benim** *kaçırdığım*), 122 (**benim** *uyandırıldığım*), 122 (**benim** *eski düşlerim*), 128 (**benim** *arkam*), 138 (**benim** *içime*), 141 (**benim** *hayallerim*), 141 (**benim** *sıkıntım*), 141 (**benim** *yalnızlığım*).

II. tekil kişi eki tam tekrardır: 34 (**sen** *diyeceksin*), 88 (**sen** *tanıdın*), 89 (**sen** *hatırlayacaksın*), 99 (**sen** *yanımdaydın*), 106 (**sen** *korkar mıydın*), 107 (**sen** *sokulurdun*).

II. tekil kişi iyelik eki tam tekrardır: 87 (**senin** *sevdiğin*), 88 (**senin** *geçtiğin*). Bu cümlelerde iyelik eki, “senin” zamirinin eksik tekrardır.

I. çoğul kişi ekinde {-k} > biz: 98 (**biz** *gibiydik*), 105 (**biz** *duyardık*), 108 (**biz** *konusurduk*). I. çoğul kişi iyelik ekinde {-mız} > bizim: 95 (**bizim** *korkmamız*), 101 (**bizim** *gölgelerimiz*), 110 (**bizim** *konuştuklarımız*), 112 (**bizim** *yolculuğumuz*).

7. 1. 4. 3. Eksik Tekrarlar:

7. 1. 4. 3. 1. Sözcük / Sözcük Öbeği ile Yapılan Eksik Tekrarlar:

2. cümledeki “*buğulu bir pencere*” ile 8. cümledeki “*camların buharı*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

28. cümledeki rüzgâr sözcüğü 26. cümledeki “*sert rüzgâr*”ın eksik tekrardır.

30. cümledeki “*onu*”, 24. cümledeki “*yıllar öteden bir çocuk*”un eksik tekrardır

35. cümledeki “*camdan süzülen bu damlalar*” ile 36.cümledeki “*o damlalar*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

44.cümledeki “*onu*” zamiri, 43. cümledeki “*yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesi*”nin eksik tekrardır.

47. cümledeki “*yağmur damlası*” ile 37. cümledeki “*bir damla*”, 41. cümledeki “*o damla*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

61. cümledeki “*ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla*” bağlama öbeği ile 35. cümledeki “*camdan süzülen bu damlalar*” ve 36. cümledeki “*o damlalar*” arasında eksik tekrar ilişkisi vardır.

75. ile 104’te “*o yol*”, 77’de “*bu yol*”, 78’de “*o yol*” ve 90. cümlede “*uzun yol*” tamlamaları 88. cümledeki “*çok uzun yol*” tamlamasının eksik tekrardır.

76. cümledeki “*bilinmedik bir yol*” ile 88. cümledeki “*çok uzun yol*” tamlamaları birbirinin eksik tekrarıdır.

76. cümledeki “*bu*” zamiri, 74. cümledeki “*bir yol*”, 75. cümledeki “*o yol*”, 76. cümledeki “*bilinmedik bir yol*” tamlamalarının eksik tekrarıdır.

112. cümledeki “*böyle bir gece yolculuğu*”nun göndermesi de 90–109 arasındaki cümlelerdir. Diğer bir deyişle “*böyle bir gece yolculuğu*” tamlaması 90–109 arasındaki cümlelerin eksik tekrarıdır:

sen düşün, o eylül yağmurunu (90)

sen düşün, bizim o kederli gardan kaçışımızı (91)

sen düşün, bizim bir boş köprüden geçişimizi (92)

ne uzun yoldu-Ø o (93)

hem ne kadar karanlıktı-Ø (94)

bizim korkmamız gerekti-Ø ya (95)

ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)

ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø (97)

biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik (98)

sen, benim yanımdaydın (99)

benim elim senin elinde erimişti-Ø (100)

önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyürdü-Ø (101)

önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz geliştirdi-Ø (102)

sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçülürdü-Ø (103)

biz, bir takım insanlarla karşılaştık (104)

biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık (105)

sen, korkar mıydın (106)

sen, benim koluma sokulurdun (107)

biz bir şeyler konuşurduk (108)

ama biz, neler konuşurduk ben bilmem ki (109)

113. ve 114. cümlelerdeki “*bu*” zamiri, 112. cümledeki “*böyle bir gece yolculuğu*” tamlamasının eksik tekrarıdır. Dolayısıyla “*bu*” zamiri 90–109 arasındaki cümlelerin de eksik tekrarıdır.

114. cümledeki “*bir boş hayal*” de 112. cümledeki “*böyle bir gece yolculuğu*”nun eksik tekrarıdır. Bu durumda “*bir boş hayal*” tamlaması 90–109 arasındaki cümlelerin de eksik tekrarı konumundadır.

120. cümledeki “*hepsi*” sözcüğü, 75–111 arası cümlelerde anlatılan hayalin eksik tekrarıdır:

ben, şimdi o yolda yürüyorum (75)

yabancı bir yol, bilinmedik bir yol değil-Ø bu (76)

senin içinde de bu yol vardır-Ø (77)

belki sen önceleri o yolu bilmezdin (78)

sen, o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın (79)

ama ben o yolu bilirdim (80)

o yolun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık (81)

o yolun diğer bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø (82)

o yol, tramvay raylarıyla döşelidir-Ø (83)

o yol, uzun uzun ağaçlıdır-Ø (84)

o yol, hiç de hoş değildir-Ø (85)

sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün (86)

senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet (87)

sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın (88)

ama sen, o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu hatırlayacaksın (89)

sen düşün, o eylül yağmurunu (90)

sen düşün, bizim o kederli gardan kaçışımızı (91)

sen düşün, bizim bir boş köprüden geçişimizi (92)

ne uzun yoldu-Ø o (93)

<i>hem ne kadar karanlıktı-Ø</i>	(94)
<i>bizim korkmamız gerekti-Ø ya</i>	(95)
<i>ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden</i>	(96)
<i>ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø</i>	(97)
<i>biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik</i>	(98)
<i>sen, benim yanımdaydın</i>	(99)
<i>benim elim senin elinde erimişti-Ø</i>	(100)
<i>önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyüdü-Ø</i>	(101)
<i>önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz geliştirdi-Ø</i>	(102)
<i>sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçüldü-Ø</i>	(103)
<i>biz, bir takım insanlarla karşılaştık</i>	(104)
<i>biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık</i>	(105)
<i>sen, korkar mıydın</i>	(106)
<i>sen, benim koluma sokulurdun</i>	(107)
<i>biz bir şeyler konuşurduk</i>	(108)
<i>ama biz, neler konusurduk ben bilmem ki</i>	(109)
<i>ben hiçbirini hatırlamıyorum bizim o yolda konuştuklarımızın</i>	(110)
<i>ya sen hatırlıyor musun bizim o yolda konuştuklarımızı</i>	(111)

123.cümledeki “*bu serüven*” tamlaması da 75–111 arası cümlelerde anlatılan hayalin eksik tekrarıdır.

134. cümledeki “*şu yazı*” ve 137. cümledeki “*bu yazı*” sözcük öbekleri 1-142 arası cümlelerin eksik tekrarıdır.

7. 1. 4. 3. 2. Eklerle Yapılan Eksik Tekrarlar:

I. tekil kişi ekinde {-m} > ben: 80 (*ben bilirdim*), 96 (*ben ürkerim*), 113 (*ben yaratıyorum*), 120 (*ben yaratmadım*). Bu cümlelerde kişi eki, “ben” zamirinin eksik tekrarıdır.

II. tekil kişi ekinde {(-i)n} > sen: 78 (*sen bilmezdin*), 89 (*sen gördün*). Bu cümlede kişi eki “sen” zamirinin eksik tekrarıdır.

II. tekil kişi iyelik ekinde {-n} > senin: 77 (*senin için*), 87 (*senin sevdiğin*), 88 (*senin geçtiğın*). Bu cümlelerde iyelik eki, “*senin*” zamininin eksik tekrarıdır.

7. 1. 5. Parça-Bütün / Genel-Özel / Soyut-Somut İlişkileri:

• 2. cümledeki “*kent*” bütünü, 1. cümledeki “*sokak*” parçayı ifade etmektedir, çünkü sokak kentin bir parçasıdır.

• 2. cümleyi oluşturan sözcük ve sözcük öbeklerinin sıralanışı da bütünden parçaya doğrudur:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutilan çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

“*kent*” bütünü ifade ederken, “*sis içinde erimiş deniz*”, “*apartman-Ø balkonlarında unutilan çamaşırlar*”, “*minareler*”, “*kiliseler*” parçaları ifade etmektedir.

• 8. cümle ile 7. cümle arasında bütün-parça ilişkisi vardır. 7. cümledeki “*ne çok insan*” bütünü, 8. cümledeki “*hukuk öğrencileri*”, “*iki acemi sevdalı*”, “*garson*”, “*kolsuz patron*” bütünün parçalarını ifade etmektedir:

şu camlı gazonoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kimildamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

• 9. cümle ile 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. cümleler arasında da parça-bütün ilişkisi vardır. 9. cümledeki “*bu bildik dünya*” sözcük öbeği bütünü, söz konusu diğer cümleler ise “*bu bildik dünya*”da neler bulunduğunu tek tek anlattığından bütünün parçalarını ifade etmektedir:

bu bildik dünya (9) = sokak (1), yağmur (1), buğulu bir pencere (2), kent (2), sis içinde erimiş deniz (2), apartmanların balkonlarında unutilan çamaşırlar (2), minareler (2), kiliseler (2), yarılanmış bir çay bardağı (3), yeni çıkmış bir şiir kitabı (4), sigara (5), gürültü (6), hukuk öğrencileri (8), ders (8), iki acemi sevdalı (8), garson (8), kolsuz patron (8), masa (8), cam (8).

• 27. cümleyle 24. cümle arasında parça bütün ilişkisi vardır. 27. cümledeki “*köşe*”, 24. cümlede “*sokak*” olarak belirtilen mekana ait bir parçadır:

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır-Ø (27)

• 29. cümle 24. cümleye parça bütün ilişkisiyle bağlanmaktadır. 29. cümledeki “*karşı evler*”, 24. cümledeki sokak olarak belirtilen mekâna ait parçalardır:

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

• 30. cümleyle 29. cümle arasında parça bütün ilişkisi vardır. 30. cümledeki “*ev*”, 29. cümledeki “*karşı evler*”den bir tanesidir. Bu anlamda “*karşı evler*” bütün, “*ev*” parça olarak kabul edilebilir. Buna benzer olarak 29. cümledeki “*pencere*” ile 30. cümledeki “*ev*” arasında da bütün parça ilişkisi vardır. “*pencere*”, “*ev*”in bir parçasıdır.

• Öykü kahramanı, 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. cümlelerde, 22. ve 23. cümlelerde hatırladığı yağmurlu günlerden birini anlatıyor. 22. ve 23. cümlelerdeki “*yağmurlu günler*” bütünü, sözü geçen diğer cümlelerde anlatılanlar ise yağmurlu günlerden birinde yaşadıkları olduğu için parçaları ifade etmektedir. Bütünden parçaya, genelden özele soyuttan somuta iniş var.

31. cümledeki “*hiç eskimeyen hayaller*” tamlamasıyla öykü kahramanı kendisine artık hayal gibi gelen anılarını kast ediyor. Diğer taraftan 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. cümlelerde hatırlamış olduğu anısını eş zamanlı olarak hayal de etmişti. Bu bağlamda “*hiç eskimeyen hayaller*”den bir tanesi 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. cümlelerde anlattıklarıdır. Sonuç olarak “*hiç eskimeyen hayaller*” bütünü, sözü geçen cümlelerde anlatılanlar parçaları ifade etmektedir:

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum (23)

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

saat dördtür-Ø (25)

yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmıştır-Ø (26)

yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır-Ø (27)

yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan eve gidecek-Ø (28)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır-Ø onu bekleyen (30)

ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım (31)

benim bütün anılarımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø (32)

ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, eski ve yeni benim bütün dostlarımı, benim bütün arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim (33)

32. cümle ile 30. 29. 28. 27. 26. 25. 24. cümleler arasında da parça-bütün ilişkisi vardır. 32. cümlede tamlama içinde geçen “*bütün anılarım*” ifadesi bütünü, sözü edilen diğer cümleler ise bütün anıları içinden birini anlattığından parçaları ifade etmektedir.

33. cümle ile 27. ve 30. cümleler arasında bütün parça ilişkisi vardır. 33 cümledeki “*benim bütün arkadaşlarım*” bütün, 27. cümledeki “*arkadaşlar*” öykü kahramanının arkadaşlarının bir kısmını (hepsini değil) belirttiğinden bütünün parçası olarak kabul edilebilir. 33. cümleyle 30. cümle arasında da aynı ilişki vardır. 30. cümledeki “*kısa etekli bir küçük kız*”, öykü kahramanının büyük olasılıkla arkadaşı olduğundan bütün arkadaşlarından sadece biridir ve dolayısıyla da bütünün parçasıdır.

• 1. 34. 128. cümlelerdeki “*yağmur*” sözcüğü ile 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 47. 61. 111. 112. 135. 136. 137. 138. 139. 140. cümlelerde yer alan “*damlalar*” ve “*damla*” sözcükleri arasında bütün parça ilişkisi vardır. “*yağmur*” bütünü, “*damlalar*” ve “*damla*” parçayı ifade etmektedir:

bütün: “*yağmur*” 1. 34. 128

parça: “*camdan süzülen bu damlalar*” (35) / “*o damlalar*” (36) / “*bir damla*” (37) / “*bir damla*” (38) / “*bir damla*” (39) / *bir damla* (40) / “*o damla*” (41) / “*yeni yağmur damlaları, başka yağmur-Ø damlaları*” (42) / “*yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesi*” (43, 45) / “*yağmur-Ø damlası*” (47) / “*ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla*” (61) / “*yağmur-Ø damlaları*” (114) / “*yağmur damlaları*” (115) / “*o ufacık damlalar*” (138) / “*bir damla*” (138) / “*bir damla*” (139, 140, 141, 142)

Söz konusu “*damlalar*”, “*damla*” sözcüğü ile birlikte değerlendirildiğinde bütünü ifade ederken, “*yağmur*” sözcüğü ile birlikte analiz edildiğinde parçayı ifade etmektedir. Yağmur, damlalardan oluşmasına rağmen sözü edilen damlalar cam üzerindeki damlaları anlattığından, yağmurun tüm damlaları içinde sadece bir kısmını temsil etmekte ve dolayısıyla da parçayı ifade etmektedir. Bu ilişkilerde yağmur ise bütünü anlatmaktadır.

• 46. cümledeki “*nelerden bahsediyorum*” ifadesi genel / soyut bir ifadedir. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. cümlelerde anlatılanlar 46. cümlede “*nelerden bahsediyorum*” ifadesiyle tek bir cümlede genel olarak ifade edilmiştir. Bu açıdan 46. cümle ile 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. cümleler arasında somut / soyut diğer bir ifadeyle özel / genel ilişkisi vardır:

soyut /genel:

ben, nelerden bahsediyorum (46)

somut /özel:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34)

bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, bir camdan süzülen bu damlalar var-Ø (35)

ben, o damlalara şaşıyorum (36)

önce, bir damla düşüyor-Ø (37)

önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda (38)

önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda (39)

sonra bir damla birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp bir damlanın ardında (40)

sonra o damla yok-Ø (41)

yeni yağmur damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama (42)

ben, ben, yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesinin akmasına engel olmak-Ø, ben, bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim (43)

ben, ben, onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim (44)

ben, ben, yeni yağmur damlalarının, başka yağmur damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø isterdim (45)

• “cam” ile “camlı gazino” arasında parça bütün ilişkisi vardır. Bu bağlamda 7. cümledeki “camlı gazino” bütünü, 8. 35. 38. 39. 42. 61. 70. 111. 129. 135. cümlelerde yer alan “cam”, camlı gazinoya ait bir parça olduğu için parçayı ifade etmektedir:

bütün:

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

parça:

ben, arada bir, hukuk-Ø öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalyor-Ø (8)

önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda (38)

önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda (39)

yeni yağmur damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cam (42)

ben, böyle yalnız, **benim** yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım (61)

hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar (70)

bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (114)

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

• “insanlar” sözcüğü bütün parça ilişkisinde bütünü; “iki genç”, “bir adam” vb. tek tek insanlar da parçaları ifade etmektedir.

insanlar: 48. 52. 63. 64 / onlar (= insanlar): 62. 69 / girenler çıkanlar: 70 = bütün

iki genç: 49 / bir adam: 50 / bir başkası: 51 / onların her biri: 57 / onların her biri: 58 / onların hiçbiri: 59 = parçalar

7. 1. 6. Karşıtlık İlgisi:

• “Yalnız” karşıtlık yaratan bir bağlaç olarak 3. ve 4. cümleler ile 5. cümleyi birbirine karşıtlık ilgisiyle bağlamaktadır:

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var (3)

benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var (4)

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

• 5. cümle, 6. ve 7. cümlelere de karşıtlık ilgisiyle bağlanmaktadır. Ama burada karşıtlık yaratan “yalnız” bağlacı değil, “yok” ve “var” yüklemeleridir.

yalnız benim sigaram yok-Ø (5)

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var (6)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

• 11. (*ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim*) cümle kendi içinde bazı karşıtlıkları barındırıyor. “*bol gürültülü yerler*”, “*bol hareketli yerler*” ile “*sessiz düşünceler ve durgun düşünceler*” ifadeleri arasında içinde taşıdıkları kavramlar bakımından karşıtlık vardır. Şöyle ki:

bol gürültülü × sessiz

bol hareketli × durgun

12. (*kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim boğuşmam az mı oldu-Ø*) cümle de kendi içinde bazı karşıtlıkları barındırıyor. Öykü kahramanının beyaz kâğıtlar üzerinde çirkin yazılarla kendi kendisiyle didişip boğuşması karşıtlık yaratan bir durumdur. Beyaz kâğıtların çirkin yazılarla dolması, kâğıdın boşken olduğu kadar beyaz olmadığının bir göstergesidir. Yani öykü kahramanı, beyaz kâğıtların niteliğini üzerine yazdığı çirkin yazılarla değiştiriyor. Kâğıdın boş olduğundaki beyaz haliyle, yazıldıktan sonraki hali arasında karşıt bir durum söz konusudur. Kavramların çağrıştırdıkları açısından da karşıtlık vardır. Beyaz renk çoğu kültürde huzuru, barışı çağrıştırırken, “*didişmek*” “*boğuşmak*” eylemlikleri sıkıntıyı, çatışmayı çağrıştırıyor. Görüldüğü üzere bu cümle, karşıtlıklardan yararlanılarak oluşturulmuş. Ve cümledeki bu karşıtlık okuyucuda etki yaratmaktadır.

• 80. cümle, 78. cümleye karşıtlık ilgisiyle bağlanmaktadır: *bilmezdin × bilirdim / sen × ben*

belki sen önceleri o yolu bilmezdin (78)

ama ben o yolu bilirdim (80)

• 125. cümle 126. cümleye “ama” bağlacının sağladığı karşıtlık ilgisiyle bağlanmaktadır:

alaturka şarkı değil-Ø (125)

ama bu da ondan geri kalmaz (126)

7. 1. 7. Sebep-Sonuç İlişkileri:

• 7. cümle ile 6. cümle arasında sebep-sonuç ilişkisi vardır:

çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu (7) **sonuç**

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var (6) **sebep**

Çevrede garip bir gürültünün olmasının nedeni camlı gazinoda birçok insan olmasıdır.

• 135. cümle ile 136. cümle arasında sebep sonuç ilişkisi vardır:

ben, ben, ben, o sevgisiz insanlara, çatik kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135) **sonuç**

ben, korkarım (136) **sebep**

• 52. cümle ile 53. ve 54. cümleler arasında sebep sonuç ilişkisi vardır:

insanlar, iyi ki radyoyu açmıyorlar (52) **sonuç**

bir o eksik-Ø (53) **sebep**

bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu bastıracak bir güç, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø (54) **sebep**

7. 1. 8. Öncelik Sonralık İlişkisi:

• 8. cümle ile 9. cümle arasında öncelik sonralık ilişkisi vardır:

ben, önce arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyorum (8)

sonra **ben, ben**, bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

- 138. 139. 140. cümleler ile 141. cümle arasında öncelik sonralık ilişkisi vardır:

önce birdenbire bir damla düşüverdi-Ø **benim** içime (138)

önce bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (139)

önce bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (140)

sonra bir damla, birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün** yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (141)

7. 1. 9. Aynı Kavram Alanına Giren İfadeler:

- 12. 14. 15. 18. cümlelerde yazarın birbirine yakın anlamlı ifadeleri kullanış biçimleri dikkat çekicidir.

kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla **benim** kendi kendimle didişmem, **benim** boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, ben aldanmaktan, **ben, benim** kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

ben, niye **benim** kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

12. cümledeki “didişmek” ve “boğuşmak”,

14. cümledeki “aldanmak” ve “kendini kandırmak”,

15. cümledeki “bütün bir ömür” ve “bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası”,

18. cümledeki “mutluluk” ve “sevinç” söyleyişleri birbirine çok yakın anlamlı ifadelerdir, hatta anlamsal açıdan birinin tekrarıdır. Bu ifadeler aynı kavram alanına girmektedirler. Gösterenleri farklı, gösterilenleri aynıdır. Yazar bu cümlelerde tekrar yapmış ama tekrar yaptığını gizlemiştir.

- 31. cümlede “hiç eskimeyen hayaller” ifadesindeki hayaller ile 32. cümlede “bütün anılarım” ifadesindeki anılar, gösterenleri ayrı, gösterilenleri aynı kavramlardır. Çünkü öykü kahramanı anısını hatırladığı anda aynı zamanda bu anıyı hayal de etmeye başlamıştır, dolayısıyla 31. cümledeki hayalinden kasıt anısı, 32. cümledeki anısından kasıt da hayalidir.

33. cümlenin yüklemi olan “görür gibiyim” ile anlatılmak istenen hatırlama olayıdır. Bu anlamda 33. cümlenin yüklemiyle 22. cümlenin yüklemindeki (hatırlıyorum) anlam birbirine çok yakındır.

• 94. ve 97. cümlelerdeki “karanlık”, 95. cümledeki “korkmak”, 96. ve 105. cümlelerdeki “ürkmek”, 98. cümledeki “gece” aynı kavram alanına giren birimlerdir.

hem ne kadar karanlıktı-Ø (94)

bizim korkmamız gerekti-Ø ya (95)

ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)

ürkmek karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø (97)

biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik (98)

biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık (105)

sen, korkar mıydın (106)

7. 1. 10. Soru-Cevap İlişkisi:

• I. MCBB'nin birinci aşamasını oluşturan cümlelerden 16. ve 17. cümlelerin haricindeki cümleler ile II. MCBB'de 46. ve 47. cümleler soru formundadırlar. Fakat bu cümleler cevap alınmak için sorulmuş soru cümleleri değildir. Bu sorular öykü kahramanın kendi kendine sorduğu sorulardır. Kerime Üstünova'ya göre “söz söyleyenin kendi kendine sorduğu cümlelerde de cevap aranmaz. Böylesi cümlelerde bazen göstermelik cevaplar bulunur. Bunlardaki amaç; bilgi almak, öğrenmek değildir. Soru-cevap formu, aktarmak istenen durumu, bilgiyi vb. etkili kılma yöntemi olarak kullanılır.” Öykü kahramanın kendi kendine sorduğu sorular aşağıda gösterilmiştir:

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim (11)

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek, beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin, her düşüncenin, her umudun, boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, ben, benim kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, benim kendi düşüncelerimle, benim hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim (21)

ben, nelerden bahsediyorum (46)

iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de. (47)

• 34. 103. 108. 109. 110. 115. cümleler öykü kahramanının düşüncelerinde yer alan hayali bir kişiye yönelttiği soru cümleleridir. Fakat bu sorular cevap alınmak için sorulmuş sorular değildir. Çünkü öykü kahramanı bunları o anda karşısında olmayan birine, hayalindeki birine sormaktadır. Yöneltilen sorular, hayali birine olduğu için cevap alınması da mümkün değildir. Ayrıca 111. 112. 113. 114. 117. 118. 119. cümleler de cevap alınmak için sorulmuş sorular değildir. Fakat bu cümleleri, öykü kahramanının kendi kendine mi yoksa hayaldeki kişiye mi sorduğu tam net değildir. Bağlamdan hareketle, bu soruları hayali kişiye sormuş olması daha olası görünmektedir. Öykü kahramanının hayali kişiye yönelttiği soru cümleleri aşağıda gösterilmiştir:

sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin (34)

sen, korkar mıydın (106)

ya sen hatırlıyor musun bizim o yolda konuştuklarımızı (111)

sahi, bizim böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle (112)

yoksa bunu da mı ben yaratıyorum (113)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø (116)

o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu (117)

o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten benim yanımda mıydın (118)

o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø (119)

hepsini ben birer birer benim hayalimde yaratmadım ya (120)

yoksa ben gerçeği benim hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda (121)

ben boyuna benim elimden benim kaçırdığım eski düşlerimden birinin içinde, benim onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene (122)

• 114. 115. ve 123. cümlelerde soru eki kullanılmamıştır. Fakat cümlelerde soru anlamı olduğu sezilmektedir:

bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (114)

hep olageldiği gibi bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın (115)

ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya (123)

7. 1. 11. I. CBB’de Giriş-Gelişme-Sonuç Bölümleri:

giriş	
<i>sokakta yağmur vardı-Ø</i>	(1)
<i>ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım</i>	(2)
<i>benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø</i>	(3)
<i>benim önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var-Ø</i>	(4)
<i>yalnız benim sigaram yok-Ø</i>	(5)
<i>çevrede garip bir gürültünün bitmeyen uğultusu var-Ø</i>	(6)
<i>şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø</i>	(7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

ben, ben, sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

gelişme

ben ben, kaç kez böyle buharlı camlar-Ø ardına oturup benim düşüncelerimle, benim hayallerimle baş başa kaldım (10)

ben, kaç kez böyle bol gürültülü yerlerde, böyle bol hareketli yerlerde sessiz düşüncelere ve durgun düşüncelere benim içimde yer verdim (11)

ben, benim üzerime döndürülen o yabancı bakışlardan, en ufak sözlerden ürkererek, benim beyaz kağıtlar üzerinde, çirkin çirkin yazılarla benim kendi kendimle didişmem, benim kendi kendimle boğuşmam az mı oldu-Ø (12)

ben, her hayalin boşluğa doğru açılan birer kapı, her düşüncenin boşluğa doğru açılan birer kapı, her umudun boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyorum-Ø muydum (13)

ben, ben aldanmaktan, ben, benim kendimi kandırmaktan usanıp yorulmadım mı (14)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni yordu-Ø (16)

en ufak bir olay, bir anı, bir sözcük, bir bakış, bir gülüş beni oyaladı-Ø (17)

ben, niye benim kendimi hep mutluluğa, sevince doğru giden yolların önünde sandım (18)

ben, niye hep ben, benim karşıma çıkan insanlara, benim kendi düşüncelerimle, benim hayallerimle bir biçim vermek-Ø istedim (19)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi kurmak-Ø istedim (20)

ben, niye hep ben, hayatı, dünyayı hayallerden ibaret bir film gibi, bir roman gibi, bir öykü gibi, bir şiir gibi, bir sanat yapıtı gibi yaratmak-Ø istedim (21)

ben, hep bunları hatırlıyorum (22)

- ben, hep o yağmurlu günleri, yağmursuz günleri, güneşli günleri, karanlık günleri hatırlıyorum** (23)
- yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)
- saat dördtür (25)
- yıllar öteden bir çocuk, o uzun yokuşu, sert rüzgara karşı aşmış-Ø-tur** (26)
- yıllar öteden bir çocuk, köşede yıllar öteden bir çocuğun arkadaşlarından ayrılmıştır** (27)
- yıllar öteden bir çocuk, rüzgara rağmen en kestirme yoldan yıllar öteden bir çocuğun evine gidecek-Ø** (28)
- belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)
- belki evde, o büyük odada, o dolaplar-Ø arasında, minderler-Ø arasında, oyuncaklar-Ø arasında kısa etekli bir küçük kız vardır onu bekleyen (30)
- ben, hep aynı İstanbul-Ø yağmurları-Ø altında, hiç eskimeyen hayallerle dolaştım** (31)
- benim bütün anularımın üzerine bol bol yağmur-Ø damlaları düştü-Ø** (32)
- ben, benim bütün sevdiklerimi, bütün bana yakın olanları, benim eski ve yeni bütün dostlarımı, benim bütün arkadaşlarımı bir yağmur-Ø sisi-Ø ardında görür-Ø gibiyim** (33)
- sen, sanki yağmurdan başka anlatacak şey mi yok-Ø diyeceksin** (34)
- bu karışık sesler-Ø arasında, gülüşler-Ø arasında, konuşmalar-Ø arasında beni anlayan bir bu yağmur, **bir camdan süzülen bu damlalar var-Ø** (35)
- ben, o damlalara şaşıyorum** (36)
- önce, bir damla düşüyor-Ø** (37)
- önce, bir damla, öyle yapışıp duruyor-Ø camda** (38)
- önce, bir damla öyle yapışıp duruyor-Ø camda** (39)
- sonra **bir damla** birden, nereden, nasıl oluyorsa, kayıveriyor-Ø, bir iz bırakıp **bir damlanın** ardında (40)
- sonra o damla yok-Ø (41)
- yeni **yağmur-Ø damlaları, başka yağmur-Ø damlaları düşüyor-Ø cama** (42)

- ben, ben, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akmasına, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin** yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim (43)
- ben, ben, onu hep orada, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin düştüğü yerde, bir şeyler** bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim (44)
- ben, ben, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akıp gitmesini önlemek-Ø** isterdim (45)
- ben, nelerden bahsediyorum** (46)
- iş yağmur-Ø damlasına mı kaldı-Ø şimdi de.** (47)
- ben işte insanlar-Ø** arasındayım. (48)
- iki genç fısıl fısıl konuşuyor-Ø** (49)
- bir adam çay içiyor-Ø** (50)
- bir başkası rakı içiyor** (51)
- insanlar, iyi ki radyoyu açmıyorlar** (52)
- bir o eksik-Ø** (53)
- bu uğultuyu, anlamı, ahengi, tadı, sıkıntı ve sevinci birbirine karışan bu garip uğultuyu** bastırarak **bir güç, hepsini alt edecek bir güç olmamalı-Ø** (54)
- hele o üzgün alaturka şarkılardan biri hiç olmamalı-Ø** (55)
- ben, kaç kişi var-Ø burada sayamıyorum ya...** (56)
- benim, insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin** sevgilisi olmak istediğim **benim** anlarım da olur-Ø (57)
- benim insanların her birinin dostu, insanların her birinin arkadaşı, insanların her birinin** sevgilisi olmak istediğim **anlarım da olur-Ø** (58)
- ama şimdi insanların hiçbiri benim yanına yaklaşmamalı** (59)
- ben, tahammül edemeyeceğim** (60)
- ben, böyle yalnız, benim yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla** beraber olmalıyım (61)
- onlar ışıkları yaktılar** (62)
- insanlar, eşyalar sarardı-Ø** (63)

- insanlar, eşyalar sarardı-Ø* (64)
- denizde ufacık bir vapurun dumanı Ø* (65)
- ben, ben, o vapurda olmak-Ø isterdim* (66)
- ben, ben, bir gölgeli gazinoya doğru yola çıkmak-Ø isterdim* (67)
- ben, hayır bunu da istemezdim.* (68)
- insanlar, ne de çok gürültü yapıyorlar* (69)
- hele camlı kapıyı nasıl da hızlı örtüyor-Ø girenler çıkanlar* (70)
- bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla* (71)
- bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı* (72)
- bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik* (73)
- bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından* (74)
- ben, şimdi o yolda yürüyorum* (75)
- yabancı bir yol, bilinmedik bir yol değil-Ø bu* (76)
- senin içinde de bu yol vardır-Ø* (77)
- belki sen önceleri o yolu bilmezdin* (78)
- sen, o yolu ilk o akşam, o hafif sağanak-Ø altında tanıdın* (79)
- ama ben o yolu bilirdim* (80)
- o yolun bir yanı mezarlık, hastane, yine mezarlık* (81)
- o yolun diğer bir yanı boş arazi, harap ahşap evler Ø* (82)
- o yol, tramvay raylarıyla döşelidir-Ø* (83)
- o yol, uzun uzun ağaçlıdır-Ø* (84)
- o yol, hiç de hoş değildir-Ø* (85)
- sen de o mezar taşlarını, uzun ağaçları gördün* (86)
- senin sevdiğin başka yollar da vardı-Ø elbet* (87)
- sen, senin kaç kez geçtiğin, ağaçlı yollar, ağaçsız yollar, تنها yollar, kalabalık yollar tanıdın* (88)
- ama sen, o mezarlı yolu, ağaçlı yolu, uzun yolu, çok uzun yolu hatırlayacaksın* (89)

<i>sen düşün, o eylül yağmurunu</i>	(90)
<i>sen düşün, bizim o kederli gardan kaçışımızı</i>	(91)
<i>sen düşün, bizim bir boş köprüden geçişimizi</i>	(92)
<i>ne uzun yoldu-Ø o</i>	(93)
<i>hem ne kadar karanlıktı-Ø</i>	(94)
<i>bizim korkmamız gerekti-Ø ya</i>	(95)
<i>ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden</i>	(96)
<i>ürkmek-Ø karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø</i>	(97)
<i>biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik</i>	(98)
<i>sen, benim yanımdaydın</i>	(99)
<i>benim elim senin elinde erimişti-Ø</i>	(100)
<i>önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz büyüdü-Ø</i>	(101)
<i>önce tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz gelişirdi-Ø</i>	(102)
<i>sonra tek tük fenerlerin ışığında bizim gölgelerimiz küçüldü-Ø</i>	(103)
<i>biz, bir takım insanlarla karşılaştık</i>	(104)
<i>biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık</i>	(105)
<i>sen, korkar mıydın</i>	(106)
<i>sen, benim koluma sokulurdun</i>	(107)
<i>biz bir şeyler konuşurduk</i>	(108)
<i>ama biz, neler konuşurduk ben bilmem ki</i>	(109)
<i>ben hiçbirini hatırlamıyorum bizim o yolda konuştuklarımızın</i>	(110)
<i>ya sen hatırlıyor musun bizim o yolda konuştuklarımızı</i>	(111)
<i>sahi, bizim böyle bir gece yolculuğumuz oldu-Ø mu seninle</i>	(112)
<i>yoksa bunu da mı ben yaratıyorum</i>	(113)
<i>bu da tedirgin bir insana yağmur-Ø damlalarının cam-Ø üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın</i>	(114)

- hep olageldiği gibi bu da tedirgin bir insana yağmur damlalarının cam üstüne çizdiği bir boş hayal olmasın* (115)
- o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol yeryüzünde miydi-Ø* (116)
- o uzun yol, korkunç yol, rüzgarlı yol hâlâ kentin bir yerinde duruyor-Ø mu* (117)
- o mezartaşları, o iri gölgeler, o harap ev hayaletleri ve o kadar canayakın, benden, benim dünyamdan bir insan olan sen, gerçekten benim yanımda mıydın* (118)
- o uzun yol-Ø sonundaki boş iskele, vapur, vesaire hep uydurma şeyler mi-Ø* (119)
- hepsini ben birer birer benim hayalimde yaratmadım ya* (120)
- yoksa ben gerçeği benim hayallerimle böylesine altüst mü ettim sonunda* (121)
- ben boyuna benim elimden benim kaçırdığım eski düşlerimden birinin içinde, benim onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene* (122)
- ben, ben bu serüveni bir romandan, bir filmde, bir şiirden çıkarıp bu kâğıtlara geçirmedim ya* (123)
- olacak olan oldu-Ø* (124)
- alaturka şarkı değil-Ø* (125)
- ama bu da ondan geri kalmaz* (126)
- onlar caz çalıyorlar* (127)
- üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø* (128)
- gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø* (129)
- neyse ki benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar, gözleriyle elleriyle dans eden kızlar, o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar* (130)

sonuç

- şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø* (131)
- cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø* (132)
- ben beyaz kâğıtlara bir sürü şey yazdım* (133)

<i>ben biliyorum, bu da nasıl bir öykü-Ø diyenler çıkacak-Ø şu yazıya</i>	(134)
<i>ben, ben, ben, o sevgisiz insanlara, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem</i>	(135)
<i>ben, korkarım</i>	(136)
<i>bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø</i>	(137)
<i>birdenbire bir damla düşüverdi-Ø benim içime</i>	(138)
<i>bir damla düştüğü yerde durdu-Ø</i>	(139)
<i>bir damla düştüğü yerde durdu-Ø</i>	(140)
<i>sonra bir damla, birden benim bütün hayallerim, benim bütün sıkıntım, benim bütün yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø</i>	(141)
<i>işte bu, bir damlanın ardında kalan iz-Ø</i>	(142)

• “Giriş bölümündeki herhangi bir birimin kendini sonuç bölümünde de göstermesi gerekir.” Bu bağlamda I. CBB’nin giriş bölümünde yer alan “ben” zamiri, I. CBB’nin sonuç bölümünde de kendini göstermektedir:

I. CBB’nin giriş bölümü:

***ben,** buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulan çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2) / **benim** önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var (3) / **benim** önümde yeni çıkmış bir şiir-Ø kitabı var (4) / yalnız **benim** sigaram yok-Ø (5) / **ben, önce,** arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturduğuna, camların buharına dalıyorum (8) **ben, ben,** sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)*

I. CBB’nin sonuç bölümü:

***ben** beyaz kağıtlara bir sürü şey yazdım (133) / **ben** biliyorum, bu da nasıl bir öykü diyenler çıkacak-Ø şu yazıya (134) / **ben, ben, ben,** o sevgisiz **insanlara,** çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135) / **ben,** korkarım (136) / **önce** birdenbire bir damla düşüverdi-Ø **benim** içime (138) / sonra **bir damla,** birden **benim** bütün hayallerim, **benim bütün** sıkıntım, **benim bütün** yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø (140)*

• I. CBB'nin giriş bölümünde görülen mekânsal unsurlar, I. CBB'nin sonuç bölümünde de görülmektedir. Bu mekânsal unsurlar camlı gazinoya işaret etmektedir. Bu anlamda I. CBB'nin giriş bölümü ile sonuç bölümü arasında mekân ortaklığı vardır:

I. CBB'nin giriş bölümü:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutilan çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kimildamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

I. CBB'nin sonuç bölümü:

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (132)

bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

• I. CBB'nin giriş bölümünde yer alan “yağmur” sözcüğü I. CBB'nin sonuç bölümünde de tekrar edilmiştir:

I. CBB'nin giriş bölümü:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

I. CBB'nin sonuç bölümü:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)

• Sözcük öbekleri içindeki “cam” sözcüğü de hem I. CBB'nin giriş bölümünde hem de sonuç bölümünde tekrarlanmaktadır. Bu tekrar I. CBB'nin sonuç bölümü ile giriş bölümü arasındaki bağlantıyı güçlendirmiştir:

I. CBB'nin giriş cümlesi:

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7) / ben, önce, arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kimildamaksızın masanın başında sessiz oturuşuna, camların buharına dalıyorum (8)

I. CBB'nin sonuç bölümü:

cam-Ø üzerindeki o تنها yol silindi-Ø (131) / bu yazı zaten cam-Ø üstündeki o ufacık damlalara benzedi-Ø (137)

• I. CBB'nin giriş bölümünde yer alan “*ken*” sözcüğü, I. CBB'nin sonuç bölümünde de tekrarlanmaktadır. Diğer bir deyişle I. CBB'nin girişinde yer alan bir birim kendini sonuç bölümünde de göstermiş, CBB açıldığı gibi kapanmıştır:

I. CBB'nin giriş cümlesi:

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

I. CBB'nin sonuç bölümü:

şimdi karanlık kente karanlık bir yağmur yağıyor-Ø (131)

BÖLÜM III

1. SONUÇ:

Giriş bölümünde de bahsedildiği gibi 20. yüzyıla kadar daha çok artsüremli (tarihsel) bir bakış açısı ile incelenen dil, 20. yüzyılın başında İsviçreli dilbilimci F. Saussure tarafından “yapı” olarak görülmüş ve tanımlanmıştır. Derinde yatan kuralların ve ilkelerin oluşturduğu yapıyı arayan yapısalcı yöntem, yapıyı oluşturan birimlerin tek başına anlam taşımadıklarını, birbirleriyle olan bağlantılar sonucunda anlam kazandığını savunmaktadır.

Yapısalcı yöntemin en önemli özelliklerinden biri, dilin kendi öğeleri arasındaki bağıntılardan oluşan bir dizge olarak ele alınmasıdır. Söz konusu bu dizge içinde, daima işlevi göz önünde bulundurma ve her olguyu bağlı olduğu dizgeye dayandırma esastır.

Dilbilimin Saussure ile başlayan bilimsel dönemi, üç ana evre geçirmiştir. (Bu evrelerden giriş bölümünde geniş ölçüde bahsedildiği için bu bölümde sadece adları anılarak hatırlatılacaktır.) Saussure ve E. Sapir’in önde geldiği, dilin eşzamanlı boyutta incelenmesini savunan evre, birinci evredir. Bu evre, çoğunlukla “klasik yapısalcılık” adıyla anılmaktadır. Yüzey ve derin yapı kavramlarının Chomsky tarafından ortaya atılmasıyla birlikte dilbilim kuramlarının ikinci evresi başlamıştır. Söz konusu bu iki evrede de, dil incelemeleri, hep sözcük ve cümle boyutunda kalmıştır. Üçüncü evrede ise cümleden daha büyük birimlerin incelenmesi esas alınmıştır. Bu anlamda, 1960’lardan itibaren dil incelemelerinde metin bağlamına birinci derecede önem veren çalışmalar ortaya konmaya başlanmıştır. Sonuç olarak Saussure’un temellerini attığı yapısalcı yöntem, dilbilimin gelişmeye başladığı dönemden bugüne pek çok dilbilim akımına ve dilbilim çalışmasına etki etmiştir.

Yapısalcılığın temel ilkelerinden olan “dil, her öğesinin sahip olduğu değeri ve anlamı diğer öğelerle olan ilişkisinden alan bir sistem, bir dizge olduğu” görüşü tez metni olan Oktay Akbal’ın “Tedirgin” adlı öyküsünde, cümleler arası anlam bağı incelenirken kanıtlanmıştır. Giriş bölümünde, tezin amacının ne olduğu açıklanırken söz konusu bu amaca ulaşmak için bazı sorulara cevaplar bulunması gerektiğine dikkat çekilmişti. Ortaya çıkan sonuçlar, giriş bölümünde sorulan sorulara cevap niteliği taşımaktadır. O soruların cevapları, metin çözümlemesi sırasında tek tek ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada metnin anlamsal dünyasını çözümleyebilmek için onun örgüsünü oluşturan parçaların aralarındaki anlam bağlarını ortaya koymak temel hedef olarak alınmıştır;

cümleler arasındaki anlam bağları ayrıntılı olarak incelenmiş ve metnin derin yapısına gömülmüş anlamlar gün yüzüne çıkarılmıştır.

Bu çalışmada şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

“Kişilerarası iletişimi sağlayan ve bilişsel etkilere yol açan dil nasıl bir sistemdir?”.

Önceden de işaret edildiği gibi dil, kendisini oluşturan birimlerinin, birbirlerine biçimsel ve anlamsal bağlarla bağlı olduğu ve her bir ögenin, değerini diğer öğelerle kurduğu ilişkiler sonucu kazandığı bir sistem, bir dizgedir. Bu anlamda, dildeki her birim, var oluşunu diğer birimlerle kurduğu ilişkilere borçludur. Sesler değerini sözcük içinde, sözcükler de cümle içinde kazanırlar. Cümleler de yetkin anlamlarına, içinde buldukları metin bağlamında diğer cümlelerle kurdukları ilişkiler sonucunda ulaşırlar. Bu anlatılanları somutlaştırmak adına metinden birkaç örnek verilebilir:

onu hep orada, düştüğü yerde, bir şeyler bekler durumda durdurmak (44)

ben, ben, onu hep orada, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin düştüğü yerde, bir şeyler bekler-Ø durumda durdurmak-Ø isterdim (44)

Görüldüğü gibi 44. cümle, tek başına yetkin bir anlam ifade edememektedir. Örneğin, “onu” zamiriyle ifade edilen varlık nedir, canlı mıdır, cansız mıdır, insan mıdır belli değildir. “O” zamirinin, hangi varlığın yerine kullanıldığı sadece bu cümlenin sınırları göz önünde bulundurularak belirlenememektedir. “O” zamirinin hangi varlığı karşıladığına ancak diğer cümlelerin yardımıyla ulaşılabilmektedir. Bu anlamda, 44. cümledeki “o” zamirinin ne olduğu, 42. cümle dikkate alındığında anlaşılmaktadır. 42. cümlede “yeni, başka yağmur damlalarının bir tanesi” olarak ifade edilen damla, 44. cümlede sadece “o” zamiriyle karşılanmıştır. Sonuç olarak, 44. cümle yetkin anlamına ulaşabilmek için 42. cümlenin varlığına ihtiyaç duymaktadır. Bir cümlenin, yetkin bir anlama ulaşabilmesi için diğer cümlelere ihtiyaç duyması cümlelerin birbirinden kopuk olmadığının en güçlü göstergesidir.

75. cümle de söz konusu bu görüşe güzel bir örnek oluşturmaktadır:

şimdi o yolda yürüyorum (75)

ben, şimdi o yolda yürüyorum (75)

75. cümlede “o yol” şeklinde ifade edilen yol, “hangi yoldur?”, “nerededir?” gibi sorulara bu cümlenin sınırları içinde yanıt bulmak olanaksızdır. “o yol”un aslında hayali bir yol olduğu 74. (*bir yol geçti-Ø, benim hayallerim-Ø arasından*) cümlenin yardımıyla belirlenebilmektedir. Aynı zamanda o yolun, öykü kahramanının içindeki yol olduğu da 77.

(*senin içinde de bu yol vardır-Ø*) cümle sayesinde anlaşılabilir. Açıkça görüldüğü gibi tek bir cümle, bir düşünceyi yetkin bir biçimde anlatmakta yetersiz kalmaktadır.

Sorunun yanıtının daha da netleşmesi amacıyla son bir örnek daha verilebilir:

olacak olan oldu-Ø (124)

124. cümlenin ifade gücü sınırlıdır. “Olacak olan” nedir, belli değildir. “Olacak olan”ın ne olduğu 124. cümlenin ardından gelen 125. 126. 127. 128. 129. ve 130. cümlelerden anlaşılabilir:

alaturka şarkı değil-Ø (125)

ama bu da ondan geri kalmaz (126)

onlar caz çalıyorlar (127)

üstelik bir de benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar Ø (128)

gözleriyle, elleriyle dans eden kızlar Ø (129)

neyse ki benim arkamdan aynı havayı ısıklayanlar, gözleriyle elleriyle dans eden kızlar, o “dil yaresinden, ömre bedel vuslatlar”dan bahsetmiyorlar (130)

Yukarıda görüldüğü gibi 124. cümlenin açık ve net bir anlama ulaşabilmesi için 125. 126. 127. 128. 129. 130. cümlelerin varlığına ihtiyacı vardır.

Yanıtlanması gereken diğer soru şuydu:

“Cümleler arası anlam bağlarını ortaya çıkarmada derin yapının rolü nedir?”

Derin yapı, cümlenin anlamını taşıyan ve mantık ilişkilerinden oluşan dilin alt katmanındaki soyut yapı; yüzey yapı ise derin yapıdaki anlamın seslere, sözcüklere, cümlelere dönüşmüş olan somut yanıdır. Bu bağlamda, anlamsal bağlantıların en yoğun olduğu ve bunların en net görülebildiği yer, dilin derin yapısıdır. Sonuç olarak yüzey yapıda birbirleriyle bağlantısız gibi görünen birimler, derin yapı incelendiğinde ortaya sınıksız ilişkiler ağı çıkabilmektedir.

Örneğin 2. ve 3. cümleler sadece yüzey yapıları göz önüne alındığında birbirleriyle bağlantısız görünmektedir. Oysa derin yapıya bakıldığında cümlelerin aralarındaki bağlantı net bir şekilde görülmektedir. Şöyle ki:

buğulu bir pencereden kenti, sis içinde erimiş denizi, apartman balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

önümde yarılanmış bir çay bardağı (3)

ben, buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

benim önümde yarılanmış bir çay-Ø bardağı var-Ø (3)

Görüldüğü gibi derin yapıdaki “**ben**” zamiri bu iki cümleyi ortak kişi bağıyla birbirine bağlamaktadır. Derin yapı ortaya çıkartıldığında aradaki bağlantının adı da somut bir şekilde konulabilmektedir. Oysa sadece yüzey yapı dikkate alındığında, arada bir bağlantı olduğu sezilmesine rağmen, bağlantının somut olarak adı konamamaktadır. Bu nedenle derin yapı, anlamsal bağların ortaya çıkarılışında önemli bir unsurdur. Bununla ilgili bir örnek daha vermek konuyu daha da netleştirecektir.

22. ve 23. cümleler, sadece yüzey yapıları dikkate alındığında birbirlerine ilgisiz görünmektedir. Yüzey yapıda, 22. ve 23. cümleyi birbirine bağlayan en küçük bir gösterge yoktur. Fakat cümlelerin derin yapısı ortaya çıkarılınca aralarındaki bağlantının ne kadar güçlü olduğu açıkça görülmektedir:

hep hatırlıyorum (22)

o yağmurlu, yağmursuz, güneşli, karanlık günleri (23)

ben, hep **bunları** hatırlıyorum (22)

ben, **hep** o yağmurlu **günleri**, yağmursuz **günleri**, güneşli **günleri**, karanlık günleri **hatırlıyorum** (23)

Yüzey yapıda birbirlerinden kopuk görünen 22. ve 23. cümle, derin yapıda birbirlerine sımsıkı kenetlenmiş durumdadırlar. Cümleler, ortak kişi, ortak zaman ve tekrarlarla birbirlerine güçlü bir şekilde bağlanmışlardır.

Bir diğer soru da şuydu:

“Bir cümle gurubunun, basit cümleler dizisi olmaktan çıkıp metin olabilmesi için hangi koşullar gereklidir. Diğer bir deyişle, bir metnin, metin olabilmesi için onu oluşturan cümlelerin arasında nasıl bir ilişki olmalıdır?”

Bir cümle gurubunun basit cümleler dizisi olmaktan çıkıp metin olabilmesi için, içinde bulunan bazı bilgilerin ve birimlerin tekrarlanması ve bununla birlikte metin içeriğinde bulunan göndergelerin dış dünya gerçekleriyle çelişmemesi, bu gerçeklerle bağlantı içinde olması gerekmektedir. Bu durum metnin bağdaşıklık ve tutarlılık özellikleriyle ilgilidir. Bu anlamda,

birbiri ardına dizilmiş cümlelerin bir metin oluşturması için birbirleriyle uyum içinde olması gerekir. Bir metnin uyumlu olabilmesi için de kendisini oluşturan çeşitli bölümlerin, dilsel bütünlük oluşturacak şekilde birbirlerine bağlanmaları şarttır. Bu bağlanışta anlam bağının rolü büyüktür. Metni oluşturan cümleler, öncelikle anlamsal bağlarla birbirlerine bağlanmalı, dilbilgisel bağlar da anlam bağını desteklemelidir. Ortak kişi, ortak zaman, ortak mekân, ortak nesne, olumluluk-olumsuzluk, bütün-parça, tekrarlar, eşanlamlılık-zıt anlamlılık, karşıtlık, sebep-sonuç, aynı kavram alanına giren sözcükler, soru cevap ilişkileri gibi unsurlar, cümleler arası anlam bağını sağlayan özelliklerdir. Bunun yanında metnin derin yapısının ortaya çıkarılması da önem taşır. Çünkü görünüşte herhangi bir bağlantısı yokmuş gibi duran cümleler, derin yapılarına inildiğinde, birbirlerini güçlü bağlarla bağlanmış oldukları görülebilmektedir.

Cümleler arası anlam bağını sağlayan unsurlar, metinden alınan örnek cümleler üzerinde aşağıda gösterilmiştir:

1. Ortak Kişi:

yüzey yapı:

buğulu bir pencereden kenti, sis içinde erimiş denizi, apartman balkonlarında unutilan çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kimildamsızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyor (8)

sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum (9)

derin yapı:

ben, *buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutilan çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım* (2)

ben, önce, *arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kimildamsızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalıyorum* (8)

ben, ben, *sonra bu bildik dünyadan sıyrılıp uzaklara, ötelere geçiveriyorum* (9)

2. 8. ve 9. cümlelerin yüzey yapılarına bakıldığında kişi ortaklığı görülememektedir. Ama derin yapı incelendiğinde bu cümlelerin birbirine “**ben**” zamirinin sağladığı kişi ortaklığıyla bağlandıkları anlaşılmaktadır.

2. Ortak zaman:

yüzey yapı:

sokakta yağmur vardı (1)

buğulu bir pencereden kenti, sis içinde erimiş denizi, apartman balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım (2)

derin yapı:

sokakta yağmur vardı-Ø (1)

ben, *buğulu bir pencereden kenti, sis-Ø içinde erimiş denizi, apartman-Ø balkonlarında unutulmuş çamaşırları, minareleri, kiliseleri seyre daldım* (2)

1. ile 2. cümleler geçmiş zamanın göstergesi olan {-Dİ} ekinin sağladığı zaman ortaklığı ile birbirlerine bağlanmıştır. Bu cümlelerde zaman ortaklığı yüzey yapıdan anlaşılabilir.

Ortak Mekân:

yüzey yapı:

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var (7)

arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalyor (8)

derin yapı:

şu camlı gazinoda kimbilir ne çok insan var-Ø (7)

ben, **önce**, *arada bir, hukuk öğrencilerinin derslerinden parçalara, iki acemi sevdalının karşılıklı bakışlarına, garsonun laubali gidip gelişine, kolsuz patronun dakikalardır kımıldamaksızın masanın başında sessiz oturmasına, camların buharına dalyorum* (8)

7. cümlede mekâna ait unsur olarak “camlı gazino” ifadesi yer alırken 8. cümlede aynı mekân adına rastlanmamaktadır. Fakat 8. cümledeki “camların buharı” tamlaması mekânın camlı gazino olduğuna işaret etmiştir. Çünkü camlar, camlı gazinonun bir parçasıdır. Cümleler arasındaki parça-bütün ilişkisi aynı zamanda mekân ortaklığının da göstergesi olmuştur. Sonuç olarak iki cümle arasındaki anlamsal ilişki göz önünde bulundurulduğunda bu iki cümle arasında güçlü bir mekân ortaklığı olduğu görülebilmektedir.

4. Parça-Bütün

29. cümle ile 24. cümle arasında başka cümleler olmasına rağmen 24. cümle rahatlıkla 29 cümleye bağlanabilmektedir. Aradaki bağlantı parça-bütün ilişkisiyle sağlanmıştır. 29. cümledeki “karşı evler”, 24. cümledeki “sokak” olarak belirtilen mekâna ait parçalardır:

yüzey yapı:

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor (24)

belki bir pencere açılır karşı evlerde o geçerken (29)

derin yapı:

yıllar, yıllar öteden bir çocuk şu yağmurun düştüğü, şu sokaktan, şu meydandan sırtında o ufak çantasıyla geçiyor-Ø (24)

belki bir pencere açılır-Ø karşı evlerde o geçerken (29)

5. Aynı kavram alanına giren ifadeler

94. ve 97. cümlelerdeki “karanlık”, 95. cümledeki “korkmak”, 96. ve 105. cümlelerdeki “ürkmek”, 98. cümledeki “gece” aynı kavram alanına giren birimlerdir.

yüzey yapı:

hem ne kadar karanlık (94)

korkmamız gerekti ya (95)

ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)

aklıma bile gelmedi (97)

gece içinde yok olmuş gibiydik (98)

mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık (105)

korkar mıydın (106)

derin yapı:

hem ne kadar karanlıktı-Ø (94)

***bizim** korkmamız gerekti-Ø ya* (95)

ben ürkerim karanlıktan, insansız yerlerden (96)

ürkmek karanlıktan insansız yerlerden benim aklıma bile gelmedi-Ø (97)

biz, gece-Ø içinde yok olmuş gibiydik (98)

biz, mezarlıktan gelen ürküntü veren sesleri duyardık (105)

sen, korkar mıydın (106)

5. Sebep-sonuç:

135. cümleyle 136. cümle arasındaki bağlantı anlam bağı yönünden incelendiğinde daha net anlaşılabilir. Anlam bağları gözden geçirilip derin yapıya bakıldığında bu iki cümlenin ortak zaman, ortak kişi özelliklerinin yanında, sebep-sonuç ilişkisiyle de birbirlerine bağlandıkları ortaya çıkmıştır:

yüzey yapı:

o sevgisiz, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak istedim, bile diyemem (135)

korkarım (136)

derin yapı:

ben, ben, ben, o sevgisiz insanlara, çatık kaşlı insanlara, size tedirgin bir insanı anlatmak-Ø istedim, bile diyemem (135)

ben, korkarım (136)

6. Öncelik-sonralık:

yüzey yapı:

138. 139. 140. 141. cümlelerde, zamandaki öncelik sonralık ilişkisi derin yapı incelenince daha açık bir biçimde anlaşılacaktır:

birdenbire bir damla düşüverdi içime (138)

düştüğü yerde durdu (139)

durdu (140)

sonra birden bütün hayallerim, sıkıntım, yalnızlığım boyunca kayıp geçti (141)

derin yapı:

önce, birdenbire bir damla düşüverdi-Ø benim içime (138)

önce, bir damla düştüğü yerde durdu-Ø (139)

önce, bir damla düştüğü yerde durdu-Ø

(140)

sonra bir damla, birden benim bütün hayallerim, benim bütün sıkıntım, benim bütün yalnızlığım boyunca kayıp geçti-Ø

(141)

Giriş bölümünde bahsedilen, yanıtlanması amaçlanan sorulardan biri de şuydu:

“Anlamsal ilişkilerin yoğunluğu, metni oluşturan tüm cümleler arasında aynı mıdır, yoksa kimi cümleler arasındaki anlamsal bağ, diğerlerine göre daha güçlüyken kimilerinde daha mı zayıftır?”

Anlamsal ilişkilerin yoğunluğu, metni oluşturan tüm cümleler arasında aynı değildir. Kimi cümleler arasındaki anlamsal bağ, diğerlerine göre daha güçlüyken kimilerinde daha zayıftır. Birbirlerine güçlü anlamsal bağlarla bağlanmış olan cümleler, cümleden büyük birlikleri oluşturur. Anlam bağının bittiği yerde, CBB'nin de sınırları çizilmiş olur. Bu bağlamda, anlamsal ilişkilerin yoğunluğu, CBB'nin belirlenmesinde önemli rol oynar. Ortak kişi, ortak zaman, ortak mekân gibi anlam bağını sağlayan unsurlar, CBB'nin oluşumunda son derece önemlidir. Zaman, mekân, kişi, konu kavramlarının değişiminde CBB'nin sınırının çizilip çizilemeyeceği iyi değerlendirilmelidir. Bu kavramların hepsi değiştiğinde CBB'nin sınırlarının çizilişi kesinleşir. Fakat bazen, anlam bağını sağlayan özelliklerin birçoğu değişse de tek bir özellik o kadar güçlü olabilir ki CBB'nin sınırlarının çizilişine izin vermeyebilir. Ya da özelliklerin çoğu aynı kalıp tek bir özellik değiştiğinde, yeni bir CBB'nin açılabilmesi söz konusu olabilir. Bu nedenle, cümleler arası anlamsal ilişkiler dikkatle incelenmeli, konunun değişip değişmediği göz önünde bulundurulmalıdır. Yetkin bir çözümleme için cümleler, mutlaka derin yapılarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

“Tedirgin” adlı öyküdeki cümleler arası anlamsal bağların incelenmesi sonucunda, metnin tek bir CBB'den meydana geldiği görülmüştür. Her ne kadar mekân ve zamanda bölünmeler meydana gelmiş de olsa kişi ve özellikle de konu değişmemiştir. Zaten mekân ve zamandaki bölünmeler, düşüncede geçmişe gidişlerden ve iç dünyada soyut bir zamana dalıştan kaynaklanmıştır. Konu baştan sona hiç değişmemiştir. Tedirgin bir insanın ruh hali, bilinç ve bilinçaltıyla birlikte ele alınarak yansıtılmaya çalışılmıştır. Öyküde anlatılan konunun ne olduğunu ifade etmek, ilk bakışta zordur. Çünkü öyküde anlatılmak istenen düşünce, metnin derin yapısına gömülmüştür. Metin çözümlemesi sonrasında ele alınan konunun “yitiriş” olgusu olduğu gün yüzüne çıkmıştır. Öykü, tek bir CBB'den oluşmasına rağmen yine de kendi içinde bazı bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümlerin sınırları, cümlelerin birbirlerine güçlü anlamsal bağlarla bağlanışına göre belirlenmiştir. Söz konusu bu bölümler, “MCBB” ve “aşama”

terimleriyle adlandırılmıştır. MCBB ve aşamaların kuruluşu da CBB'ler ile paralel bir yapıya sahiptir. MCBB, CBB'deki konunun farklı bir yönüyle ele alınmasıyla meydana gelir. Diğer bir deyişle, aynı konunun farklı yönleriyle ele alınışı, MCBB'leri meydana getirir. Aşamalar da MCBB içindeki daha küçük cümle topluluklarıdır. Bu anlamda, MCBB ve aşamalarda konu değişmemektedir.

Tez metni olan "Tedirgin" adlı öyküde yukarıda da ifade edildiği gibi konu değişmemiştir. Fakat aynı konu, farklı yönleriyle ifade edilmiştir. Dört MCBB'de de, aşamalarda da "yitiriş" olgusu ele alınmıştır. İlk bakışta her bölümde birbirinden farklı şeyler anlatılıyor gibi görünse de derin yapı incelendiğinde, anlatılanların aynı konuya işaret ettiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, her bir bölümün derin yapısında, "yitiriş" olgusuna gönderme vardır. İşte MCBB ve aşamaların, CBB olarak kabul edilmemesinin en önemli nedeni, konunun değişmemesidir. Diğer yandan CBB'nin, MCBB ve aşama gibi bölümlere ayrılışı da CBB içindeki bazı cümlelerin, aralarındaki anlamsal bağların çok güçlü olup cümleler topluluğu oluşturması nedeniyledir. Örneğin 10–21 arası cümleler, I. MCBB'nin birinci aşamasını oluşturmaktadır. 22. cümleden itibaren ise I. MCBB'nin ikinci aşaması başlamıştır. Çünkü 10–21 arası cümleler birbirlerine güçlü bir şekilde bağlanırken 22. cümle, onlara aynı güçlü bağlarla bağlanamamıştır. Bu açıdan 10–21 arası cümlelerle ilişkisi zayıfladığı için 22. cümle, ikinci aşamanın başlangıcı olmuştur. Bir diğer önemli nokta da söz konusu bu iki aşamanın, I. MCBB'nin içinde kalmış olmasıdır. Bunun nedeni, her iki aşamada da iç dünyaya yönelişin söz konusu olmasıdır. Yani bu aşamalar "iç dünya" başlığı altında toplanabilmektedir. Eğer, bir başlık altında toplanamasalardı, aşamalar da MCBB olarak değerlendirilebilirdi. Anlaşılabileceği üzere, CBB, MCBB, ve aşamaların sınırlarının çizilişinde cümleler arası anlam bağının güçlü ya da zayıf oluşu son derece önemlidir. Bu nedenle metin çözümlemesi sırasında, hangi cümlelerin birbirine daha güçlü bağlarla bağlı olduğu, hangi cümlelerde bağlantının zayıfladığı dikkate alınmıştır. Böylece metnin, dört MCBB ve I. ile III. MCBB'leri de ikişer aşamadan oluşan tek bir CBB'den meydana geldiği görülmüştür.

Çözümleme sonrasında cevabı bulunan diğer soru da şudur:

"Metindeki sezdirimlerden ve örtük yapılardan yola çıkarak, metnin derin yapısına gömülmüş anlamlara nasıl ulaşılır?"

Tez metni olan öyküde tedirgin bir insanın ruh hali bilinç ve bilinçaltıyla birlikte yansıtılmaya çalışılmıştır. Ne var ki öykü kahramanının tedirginliğinin nedenini anlamak, ilk bakışta oldukça güçtür. Çünkü bu neden, öykünün derin yapısına gömülmüştür. Cümleler arası

anlamsal bağlar incelendikçe derin yapıya gömülmüş olan anlamlar da ortaya çıkmıştır. Yüzeyde açıkça dile getirilmeyen fakat metnin içine sinmiş olan tedirginliğin nedeni, öykü kahramanının bir şeyleri yitireceğinden duyduğu korkudur. MCBB ve aşamaların hepsinde “yitiriş” olgusuna gönderme vardır. Cümlelerin derin yapısı ve birbirleriyle kurduğu anlamsal ilişkiler dikkatle incelendiğinde tedirginliğe sebep olan “yitiriş” olgusu yüzeydekinin aksine derin yapıda çok daha net algılanmaktadır. “Yitiriş” olgusuna gönderme yapan cümleler aşağıda gösterilmiştir:

ben, her hayalin, her düşüncenin, her umudun, boşluğa doğru açılan birer kapı olduğunu bilmiyor-Ø muydum (13)

ben, niye hep bazı serüvenlerin bütün bir ömür, bir insanın kapsadığı en uzun zaman parçası boyunca süreceğine inandım (15)

I. MCBB'nin birinci aşamasına ait olan bu iki cümle, niteliksel bakımdan yoğun anlamlara sahiptirler. 13. cümledeki “boşluğa doğru açılan kapı” ifadesi, hiçlik yokluk, yitip gidiş vb. bir yok olma durumunu çağrıştırmaktadır. Öykü kahramanı yoğun bir hiçlik duygusu içinde kaybolmuştur. Her düşüncenin, her hayalin, her umudun sonunda yok olacağı yitip gideceği inancı içindedir. Düşüncelerinin, umutlarının, hayallerinin boşluğa doğru açılan kapının ardı gibi sonunda elinden kayıp gittiğini, bir yok olma durumuna uğradıklarını düşünmektedir. 15. cümlede de buna paralel düşüncelerden söz edilmektedir. Bu cümlede de bazı serüvenlerin bütün bir ömür sürmediğini belirtirken gelip geçiciliğe, bazı şeylerin elde tutulamadığına, yitirildiğine gönderme yapmaktadır.

ben, ben, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin akmasına, yağmur-Ø damlalarının bir tanesinin yitip gitmesine engel olmak-Ø isterdim (43)

ben, böyle yalnız, benim yanı başımdaki camda, ufacık damlalarla, gelip geçici damlalarla beraber olmalıyım (61)

II. MCBB'ye ait olan yukarıdaki cümlelerde öykü kahramanı, pencere camına düşen yağmur damlalarının kayıp gidişini izlerken onlardan bir tanesinin akıp gidişine engel olmak istediğini dile getirmiştir. Yağmur damlaları ile elden kayıp gidenlere, yitirişlere, gelip geçiciliğe gönderme yapmaktadır.

bir kız geçti-Ø, kısa çoraplarıyla (71)

bir sigara geçti-Ø, bol dumanlı (72)

bir şarkı geçti-Ø, uğultu içinde yitik (73)

III. MCBB'nin giriş bölümüne ait olan üstteki cümlelerin dördünün de yüklemi "geçti"dir. Aynı yüklem dört kez tekrarlanarak, her şeyin gelip geçtiği düşüncesi vurgulanmıştır.

III. MCBB'nin birinci aşamasında da yitiriş olgusuna gönderme vardır. Fakat bu anlamın en derinlerine gömülmüştür. Bu bölümdeki bazı sözcük ve sözcük öbekleri ölümü çağrıştırmaktadır. Ölümü çağrıştıran sözcük ve sözcük öbekleri şu şekilde sıralanabilir: *mezarlık, hastane, boş arazi, harap ahşap evler, uzun ağaçlar (81) / تنها yollar (88) / mezarlı yol (89) / boş köprü (92) / karanlık (95, 96) / korkmak (95, 97, 106) / ürkmek (96) / gece (98) / yok olmak (98) / erimek (100) / mezarlıktan gelen ürküntü veren sesler (105)*. Ölüm, bir yitiriş, bir kaybediştir. Öykü kahramanı, bir şeyleri yitireceğinden kaybedeceğinden korkmaktadır. Bu düşüncesi ölüm olgusunda somutlaşmıştır. İkinci aşamada da yitiriş olgusuna gönderme vardır. Öykü kahramanı, 122. cümlede "**ben** boyuna **benim** elimden **benim** kaçırdığım **eski düşlerimden birinin içinde, benim onun yarısında korku-Ø içinde uyandırıldığım, benim eski düşlerimden birinin içinde miyim gene**" derken elinden kaçırdıklarına, yitirdiklerine, yarım kalan düşlerine gönderme yapmaktadır.

"İnceleme malzemesi olan öyküde mekân bağı, öykü kahramanının psikolojisini açıklamada nasıl bir rol üstlenmiştir?"

Öyküde mekânın ele alınışı ilginç özellikler göstermektedir. Öykü kahramanının ruh haline bağlı olarak mekânda da inişler çıkışlar meydana gelmiştir. Diğer yandan öykü, ayrıntılı olarak çözümlendiğinde, mekânın öykü kahramanının, ruh halini açıklamada önemli bir rol üstlendiği görülmektedir.

Öyküde mekân üç ayrı boyutuyla değerlendirilebilir. Birinci boyut, olayın geçtiği yer olan camlı gazinodur. CBB'nin girişi, II. MCBB, IV. MCBB ve CBB'nin sonucunda, camlı gazinonun mekânsal olarak varlığı açıkça görülmektedir. Gerek yüzeyde görülen mekânsal unsurlarla gerekse de mekânın hissettirilmesiyle camlı gazino, olayın geçtiği yer olarak öyküye yansıtılmıştır.

Mekânın ikinci boyutu ise öykü kahramanının iç dünyasındaki iniş ve çıkışlar yönünden değerlendirilebilir. Öykünün çözümlenme kısmında genişçe açıklanan bu iniş çıkışları kısaca hatırlatmakta yarar vardır. Öykü kahramanı, CBB'nin girişinde önce pencereden dışarıyı seyredip sonra bakışlarını iç mekân olan camlı gazinoya çevirmiş, gözlemlerini aktarmıştır. I. MCBB'de iç dünyasının derinliklerine basamak basamak inmiştir. Birinci aşamada kendi

kendisiyle bir iç hesaplaşmaya girişmiş, ikinci aşamada daha da derinlere inerek kendisini çocukluk anısının içinde bulmuştur. II. MCBB’de içinin derinliklerinden çıkıp gerçek mekâna dönen öykü kahramanı, III. MCBB’de tekrar iç dünyasında görülmektedir. Ve son olarak IV. MCBB ve CBB’nin sonucunda yine iç dünyasının derinliklerinden sıyrılarak gerçek mekâna, camlı gazinoya dönmüştür. İç dünya da mekân olarak değerlendirilebileceğinden, mekândaki bu iniş çıkışlar, onun ruh halindeki iniş çıkışlarla paraleldir.

Mekânın üçüncü boyutu ise doğaya ait bir olay olan yağmurdan yola çıkarak açıklanabilir. Yağmur, bir doğa olayı olduğu için mekânsal bir kavram olarak değerlendirilebilir. Öncelikle, yağmur öykü kahramanına yitirdiklerini anımsatmaktadır. Yağmur damlasının yukarıdan aşağıya inişiyle öykü kahramanının iç dünyasının derinliklerine inişi benzerlik göstermektedir. Diğer bir deyişle mekânda yukarıdan aşağıya olan olay (yağmur damlalarının cam üzerinde kayıp gidişi) aynı zamanda öykü kahramanının iç mekânında (iç dünyasında) kalmış duygularına, düşüncelerine inmesini sağlamıştır. Böylece mekânsal bir kavram, öykü kahramanının duygularının dolaylı yoldan anlaşılmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak, cümleler arası anlam bağının incelenmesi ayrıntılı bir çözümleme gerektirdiğinden, böyle bir çözümleme metnin derin yapısına inmeyi kolaylaştırmıştır. Derin yapının ortaya çıkışıyla birlikte dilin nasıl bir sistem olduğu daha yetkin bir şekilde görülmüş, bir cümle gurubunun basit cümleler dizisi olmaktan çıkıp metin olabilmesi için hangi koşulların olması gerektiği ortaya konmuştur. İnceleme sonucunda, anlamsal ilişkilerin metni oluşturan tüm cümleler arasında aynı olmadığı, birbirlerine güçlü anlamsal bağlarla bağlanmış cümlelerin cümleden büyük birliği oluşturduğu gözlemlenmiştir. Tek bir cümleden büyük birlikten oluşan tez metninin içinde daha küçük cümle topluluklarına da rastlanmıştır. Bu cümle topluluklarının sınırları da yine cümlelerin birbirine güçlü anlamsal bağlarla bağlanışına göre belirlenmiştir. MCBB ve “aşama” terimleriyle adlandırılan bu yapıların kuruluşunun da CBB’ler ile paralel bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Cümleler arası anlam bağının incelenmesi sonucunda tez metni olan “Tedirgin” adlı öykünün tek bir CBB’den oluştuğu, bu CBB’nin de kendi içinde dört MCBB ve IV. MCBB ile II. MCBB’lerinin de ikişer aşamadan meydana geldiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca çözümleme sonrasında, öyküdeki mekân bağının öykü kahramanının psikolojisini açıklamada çok önemli bir rol üstlendiği sonucuna varılmıştır.

2. KAYNAKÇA:

2. 1. Kitaplar:

- Aksan, Doğan (2004) **Dilbilim ve Türkçe Yazıları**, İstanbul: Multilingual Yayınları
- Barthes, Roland, **Göstergebilimsel Serüven**, (çev) Mehmet Rifat, Sema Rifat, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları 1993
- Erden, Aysu (2002) **Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri**, Gendaş Kültür Y.
- Erkman-Akerson, Fatma, (2005) **Göstergebilime Giriş**, İstanbul: Multilingual Yayınları
- Günay, V. Doğan (2003) **Metin Bilgisi**, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Hall, Calvin S. / Nordby, Vernon J. (2006), **Jung Psikolojisinin Ana Çizgileri**, çev. Ender Gürol, İstanbul: Cem Yayınevi
- Jung, Carl Gustav (2003), **İnsan Ruhuna Yöneliş**, çev. Engin Büyükinâl, İstanbul: Say Yayınları
- Jung, Carl Gustav (1997), **Analitik Psikoloji**, çev. Ender Gürol, İstanbul: Payel Yayınevi
- Kıran, Ayşe / Korkut, Ece / Ağildere, Suna (yay. hz.), **Günümüz Dilbilim Çalışmaları**, İstanbul: Multilingual Yayınları 2003
- Kıran, Zeynel / KIRAN, Ayşe (2001) **Dilbilime Giriş**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kıran, Zeynel / Ayşe KIRAN (2000) **Yazınsal Okuma Süreçleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Öztokat, Nedret Tanyolaç (2005) **Yazınsal Metin Çözümlemesinde Kuramsal Yaklaşımlar**, İstanbul: Multilingual Yayınları,
- Rifat, Mehmet, **XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları**, Yapı Kredi Yayınları 1998, İstanbul
- Şenöz-Ayata, Canan (2005) **Metindilbilim ve Türkçe**, İstanbul: Multilingual Yayınları
- Üstünova, Kerime (2002) **Dil Yazıları**, Ankara: Akçağ Yayınları
- Üstünova, Kerime (2002) **Türkçede Yapı Kavramı ve Söz Dizimi İncelemeleri**, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi
- Üstünova, Kerime (1998) **Dede Korkut Destanları ve Cümleden Büyük Birlikler**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım

Vardar, Berke (çev), **XX. Yüzyıl Dilbilimi(Kuramcılardan Seçmeler)**, İstanbul: Multilingual Yayınları 1999,

Varda, Berker (2001), **Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri**, İstanbul: Multilingual Yayınları

Yücel, Tahsin (1998) **Söylemlerin İçinden**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

2. 2. Makaleler:

Oktar, Lütfiye (1993): “*Metindilbilimsel Yaklaşımla Yazınsal Bir Metni Çözümleme Denemesi*”, Dilbilim Araştırmaları 1993.

Oktar, Lütfiye (1997): “*Söylemsel Artgönderim Örüntülerinde İletişimsel Etkenler*”, Dilbilim Araştırmaları 1997. Ankara: Kebikeç Yayınları, S. 127-132

Onursal, İrem (2003): “*Türkçe Metinlerde Bağdaşıklık ve Tutarlılık*”, Günümüz Dilbilim Çalışmaları, İstanbul: Multilingual Yayınları, s.121-132

Özkan, Bülent (2004): “*Metindilbilimi, Metindilbilimsel Bağdaşıklık ve Haldun Taner’in “Onikiye Bir Var” Adlı Öyküsünde Metindilbilimsel Bağdaşıklık Görünümleri*”. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 13/1 (2004), S. 167-182

Üstünova, Kerime (2000), “*Cümleler Arası Anlam ve Biçim Bağını Sağlayan Öğeler*”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Eskişehir: Özel Sayı, s. 135–145

Üstünova, Kerime (2000), “*Türkçenin Asıl Unsurları: Özne İle Yüklem*”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Ankara: TDK Yayınları, C. 2000/1 S. 582, s. 489- 497

Üstünova, Kerime (1999), “*Eksilti ya da Sıfır Tekrar*”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bursa: Fen- Edebiyat Fakültesi Yayınları, S. 1, C. 1, Yıl:1, s. 93–105

Üstünova, Kerime (2000), “*Dil İncelemelerinde Anlam Bağının Gereği*”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bursa: Fen- Edebiyat Fakültesi Yayınları, Yıl:2, Sayı: 2, 2000–2001, s. 107–115

Üstünova, Kerime (2000), “*Söz Diziminde Anlamsal ve Biçimsel Özelliklerin Aynı Çatı Altında Toplanma Zorunluluğu*”, TDK Ankara Gramer Sorunları Toplantısı

Üstünova, Kerime (2001), “*En büyük dil birimi cümle midir?*”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, TDK Yayınları, C. 2001/1 S. 590, s. 181- 185, Ankara

Üstünova, Kerime (2001), “*Cümleden Büyük Birimler*”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, Ankara: TDK Yayınları, C. 2001/II S. 600, s. 786–797

Üstünova, Kerime (1998), “*Cümle Çözümlemelerinde Yüzey Yapı Derin Yapı İlişkileri*”,
Ankara: TDK Yayınları, 1998, S. 563, s. 398–406

Üstünova, Kerime, “*Cümle Çözümlemelerine Farklı Bir Yaklaşım*”, 25-Eylül–01 Ekim 2000/
İzmir-Çeşme, IV. Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : İstanbul-1981

Öğr.Gördüğü Kurumlar :	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	: 1996	2000	Bandırma Kültür ve Eğitim Vakfı Özel Lisesi
Lisans	: 2000	2004	Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans	: 2005	Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Doktora :

Medeni Durum : Bekar

Bildiği Yabancı Diller ve İngilizce- İyi Düzeyi:

Çalıştığı Kurum (lar) : Başlama ve Ayrılma Tarihleri **Çalışılan Kurumun Adı**

1.

...

Yurtdışı Görevleri :

Kullandığı Burslar :

Aldığı Ödüller :

Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar :

Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri :

Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler :

Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar:

Yayımlanan Çalışmalar : Metin Çözümlemesine Farklı Bir Yaklaşım, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2007/2

Diğer :

Tarih-İmza
Adı Soyadı